

Konceptuālais ziņojums par Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstību un apsaimniekošanu 2026.–2035. gadam

Pakalpojuma līgums
Nr. DMV-25-210-lī

**Rīgas valstspilsētas pašvaldības
Mājokļu un vides departaments**

Konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

2026. gada 23. janvāris

AND Advisory SIA

UrbanComm

ATTĪSTĪBA un INTEREŠU PĀRSTĀVĪBA

Satura rādītājs

Kopsavilkums	4
Attīstības virziens: galveno Rīgas kapsētu ilgtspējas izaicinājumu risināšana	6
1. Ievads	10
1.1. Konteksts	10
1.2. Ziņojuma mērķis	11
1.3. Pieņemumi un ierobežojumi	11
2. Normatīvie akti un citi saistošie dokumenti kapsētu apsaimniekošanā	12
2.1. Stratēģiskie plānošanas dokumenti	12
2.2. Likumi un Ministru kabineta noteikumi	14
2.3. Rīgas domes izdotie saistošie noteikumi un lēmumi	15
2.4. Citi saistošie dokumenti un informācija	17
3. Esošās situācijas raksturojums	19
3.1. Kapsētas un apbedījumi	19
3.2. Kremācija	26
3.3. Zemes vienības	28
3.4. Sakrālā un kultūrvēsturiskā ainava	36
3.5. Bioloģiskā daudzveidība kapsētās	39
4. Risināmie izaicinājumi kapsētu apsaimniekošanā	41
4.1. Teritorijas nepietiekamība tradicionāliem apbedījumiem	42
4.2. Finanšu kapacitātes ierobežojumi un pašvaldību dotācijas deficīts	50
4.3. Slēgto kapsētu izmantošana	52
4.4. Nepilnīgi apzinātas kultūrvēsturiskās vērtības	54
4.5. Datu digitalizācijas kvalitāte	57
4.6. Avārijas stāvoklī esošo koku apsaimniekošana	59
4.7. Kapsētu apaugšana ar mežu	61
4.8. Kapsētu celiņu uzturēšana un atjaunošana	63
4.9. Bezpiederīgo apbedījumu uzturēšana	64
4.10. Kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšana	65
4.11. Atkritumu apsaimniekošana kapsētās	67
4.12. Neapbrūpēto kapavietu aktēšana	70
4.13. Bezsaimeņu kapu pieminekļu apsaimniekošana	72
4.14. Regulējums ģimenes kapavietām	73
4.15. Kapavietu maksas gradācija	74
4.16. Īpaša statusa apbedījumu regulējums	76
4.17. Regulējums virsapbedījumiem	77

4.18. Uguns apbedījumu paplašināšana	78
5. Finanšu plāns	81
6. Konceptuālā ziņojuma īstenošanas potenciālā ieņēmumu un ietaupījumu prognoze	87
Pielikumu saraksts	88

Kopsavilkums

Konceptuālais ziņojums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības pārziņā esošo kapsētu attīstību un apsaimniekošanu 2026.–2035. gadam (turpmāk arī – Ziņojums) ir izstrādāts atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 2. decembra noteikumiem Nr. 737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”, kas nosaka valsts un pašvaldību iestāžu plānošanas dokumentos ietveramo saturu, darbības termiņu, kā arī apraksta to virzību apstiprināšanai. Konceptuālais ziņojums sagatavots kā **vidēja termiņa plānošanas dokuments kapsētu attīstības un apsaimniekošanas jomā**, aizstājot iepriekšējo politikas plānošanas dokumentu, t. i., Konceptuālo ziņojumu 2016.–2025. gadam, un lielā mērā turpinot tā iesākto analīzi un risinājumu izpēti.

Ziņojums sastāv no **esošā normatīvā regulējuma apraksta un situācijas analīzes sadaļas, rīcības sadaļas un finanšu plāna**. Ziņojumu papildina virkne pielikumu, kas sniedz detalizētu, tai skaitā vizuālu, ieskatu situācijas analīzē un risinājumos; kā arī pielikums ar starptautiskās labās prakses aprakstu kapsētu apsaimniekošanā ar Rīgu salīdzināmās pilsētās (Helsinkos, Prāgā, un Tallinā, kā arī apskatot pelnu apbedīšanas risinājumus Nīderlandes, Čehijas un Lietuvas pilsētās).

Ziņojumā analizēta esošā situācija kapsētu izmantošanā un apsaimniekošanā Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamenta Kapsētu pārvaldes pārziņā esošajās **22 kapsētās**, ņemot vērā demogrāfiskās un sociālās uzvedības tendences, kā rezultātā ir identificēti galvenie kapsētu attīstības un pārvaldības izaicinājumi un izstrādāti to risinājuma varianti. Kopumā ir identificēti **18 izaicinājumi kapsētu attīstībā un apsaimniekošanā**, kas ir sadalīti četrās grupās:

- A. **Kapsētu nepietiekamā kapacitāte:**
 - 1. teritorijas nepietiekamība tradicionāliem apbedījumiem;
 - 2. finanšu kapacitātes ierobežojumi un pašvaldību dotācijas deficīts;
 - 3. slēgto kapsētu izmantošanas risinājumi;
- B. **Datu par kapsētām nepietiekamā kvalitāte:**
 - 4. nepilnīgi apzinātas kultūrvēsturiskās vērtības;
 - 5. datu digitalizācijas kvalitāte;
- C. **Uzturēšanas resursu deficīta ietekme uz kapsētu stāvokli:**
 - 6. kapsētu apaugšana ar mežu;
 - 7. avārijas stāvoklī esošo koku apsaimniekošana;
 - 8. kapsētu celiņu uzturēšana un atjaunošana;
 - 9. bezpiederīgo apbedījumu uzturēšana;
 - 10. kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšana;
 - 11. atkritumu apsaimniekošana kapsētās;
 - 12. neapbrūpēto kapavietu aktēšana;
- D. **Normatīvā regulējuma nepilnības:**
 - 13. bezsaimnieka kapu pieminekļu apsaimniekošana;
 - 14. regulējums ģimenes kapavietām;
 - 15. kapavietu maksas gradācija;
 - 16. īpaša statusa apbedījumu regulējums;
 - 17. regulējums virsapbedījumiem;
 - 18. uguns apbedījumu paplašināšana.

Katram no identificētiem izaicinājumiem **ir izstrādāti divi līdz četri iespējamie risinājumi** un izvirzīts viens līdz divi prioritārie risinājumi, kas var uzlabot situāciju kapsētu apsaimniekošanā un veicināt kapsētu sabalansētu attīstību. Visiem izaicinājumu risinājumiem ir apskatītas stiprās un vājās puses, un katram risinājumam ir izstrādāts finanšu ietekmes novērtējums un īstenošanas laika grafiks.

Balstoties uz izvirzītajiem prioritārajiem risinājumiem, ir izstrādāts **Finanšu plāns**, kas pēc Ziņojuma apstiprināšanas būtu objektīvs un stratēģijā balstīts pamats Mājokļu un vides departamenta Kapsētu pārvaldes budžeta pieprasījumam 2027. gadam un turpmākiem gadiem vismaz līdz koncepcijas darbības termiņa beigām 2035. gadā. Tādējādi šis ziņojums var būt ļoti praktisks vadības dokuments turpmāko gadu investīcijām un ieguldījumiem galvaspilsētas kapsētu attīstībā.

Virkne risinājumu palīdzēs palielināt KP ieņēmumus, izveidot jaunus ieņēmumu avotus vai nodrošināt būtiskus izdevumu ietaupījumus, tāpēc Ziņojumam ir izstrādāta Konceptuālā ziņojuma īstenošanas potenciālā **ieņēmumu un ietaupījumu prognoze**, kas fiskāli pamato Ziņojumā iekļautos risinājumus.

Izpēte veikta un Ziņojums sagatavots 2025. gada jūlijā – 2026. gada janvārī. Ziņojuma izstrādē Kapsētu pārvalde sadarbojās ar ārējo ekspertu komandu un Rīgas domes Mājokļu un vides komiteju. Ziņojums ir ticis nodots **publiskajai apspriedei 2026. gada februārī**, un iesniegtie komentāri uzklausi, pilnveidojot Ziņojumu.

Ziņojumam ir virkne būtisku priekšrocību salīdzinājumā ar iepriekšējo konceptuālo ziņojumu.

1. Atšķirībā no iepriekšējās koncepcijas šis konceptuālais ziņojums 2026.–2035. gadam **atbilst Ministru kabineta 2014. gada 2. decembra noteikumu Nr. 737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” prasībām** par plānošanas dokumenta saturu, jo tā saturā ietilpst:
 - a. problēmu konstatācijas;
 - b. konkrēti risinājuma varianti;
 - c. finanšu plāns, kas ir balstīts uz atbalstāmo risinājumu izmaksām, sadalītām pa gadiem.

Tas viss ļauj **pieņemt informētu lēmumu** par pašvaldības budžeta plānošanu.

2. Ziņojums piedāvā **divas praktiskas publiskās partnerības ieviešanas iespējas** (iepriekšējā koncepcija nerunā par to), kurām ir veikti priekšdarbi (ir tehniski projekti, kaut tie var būt novecojuši):
 - a. kolumbārijs pie Rīgas krematorijas;
 - b. kolumbārijs Meža kapos;
 - c. apsvēruma vērtas ir arī citas kolumbārijiem piemērotas lokācijas slēgtajās kapsētās un baznīcu teritorijās un pagrabos.
3. Ziņojums izvērtē **pilnīgi visas kapsētu teritoriju paplašināšanas iespējas** (iepriekšējai koncepcijai bija tikai atsevišķi risinājumi) un analizē katru no ģeoloģiskā un hidroģeoloģiskā viedokļa, piedāvājot konkrētas (zemesgabali, to kadastra nr.) kapsētu paplašināšanas iespējas un to lietojumu (tradicionāli apbedījumi un uguns apbedījumi):
 - a. **Daugavas kreisā krasta** kapsētu teritorijas platības nepietiekamības izaicinājumu var risināt, paplašinot Bolderājas kapsētas un Vecās Bolderājas kapsētas teritorijas, kā arī Lāčupes kapsētas teritoriju;
 - b. kapsētu teritoriju paplašināšanas iespējas ir vairākām lielākajām **Daugavas labā krasta** kapsētām: I un II Meža kapiem, Raiņa kapsētai, Pļavnieku kapsētai un Sarkandaugavas kapsētai (tika ieplānota jau 2018. gadā, bet netika veikta dzelzceļa remonta darbu un ieilgušo apspriežu ar mazdārziņu īrnieku kooperatīva pārstāvjiem dēļ).
4. Ziņojums ir balstīts uz **būtiski detālāku visu Rīgas valstspilsētas kapsētu teritoriju apsekojumu** ar fotofiksāciju:
 - a. **infrastruktūras** stāvoklis (ceļi, kapličas, žogi, atkritumu konteineri);
 - b. **kartogrāfiskais** materiāls, t. sk. kapsētu paplašināšanai;
 - c. **kultūrvēsturiskais** mantojums;
 - d. **pieejamības** un transporta analīze.
5. Ziņojums piedāvā **proaktīvu rīcību uguns apbedījumu iespēju paplašināšanai (piemēram, dažādot pelnu apglabāšanas iespējas, veidojot kolumbārijus un pelnu izkaisīšanas laukus)**, lai novērstu teritorijas deficītu tradicionālo apbedījumu vietām:
 - a. nepalielinot esošo kremāciju pieauguma tempu (pēdējos 10 gados 2% pieaugums gadā), iespējamā kapsētu paplašināšana 2031. gadā (iespējami agrākais periods) **var sākties par vēlu**, lai nodrošinātu iespējas visiem Rīgas iedzīvotājiem, kas to vēlas, veikt tradicionālus apbedījumus (2033. gadā var iestāties kapavietu trūkums);
 - b. uguns apbedījumu proporcijai 2035. gadā būtu jāsasniedz vismaz 65% (+35% pret 2024. gada līmeni – tāad **būtiski pārsniedzot esošo trendu**), lai līdz 2035. gadam spētu apglabāt tradicionālā veidā tos Rīgas iedzīvotājus, kas tādu izvēli veic;
 - c. bet arī šādā ļoti ātra pieauguma gadījumā 2036. gadā **tradicionālo apbedījumu iespēja būs izsmelta**, ja netiks paplašinātas kapu teritorijas.

Attīstības virziens: galveno Rīgas kapsētu ilgtspējas izaicinājumu risināšana

Ziņojumā identificēti 18 savstarpēji saistīti izaicinājumi, kas koncentrējas četrās problēmu kopās:

- kapsētu kapacitātes tradicionālajiem apbedījumiem izsīkums;
- resursu (finanšu un cilvēkresursu) nepietiekamība;
- datu un regulējuma nepilnības;
- pieaugošs slogs uz vidi un infrastruktūru.

Ziņojums uzsver, ka bez aktīvas rīcības tradicionālo apbedījumu iespējas Rīgā var tikt izsmeltas jau 2033.–2036. gadā pat pie strauja kremāciju īpatsvara pieauguma un ka esošais apsaimniekošanas modelis nav finansiāli ilgtspējīgs.

Prioritārās pašvaldības rīcības plānotas četros virzienos:

A. Esošo kapu teritoriju ilgtspējīga izmantošana

Izaicinājumi:

- teritorijas nepietiekamība tradicionālajiem apbedījumiem;
- slēgto un daļēji slēgto kapsētu neizmantots potenciāls;
- neapbrūpētas un bezsaimnieka kapavietas;
- nesakārtots virsapbedījumu regulējums.

Ziņojumā piedāvātās rīcības:

- neapbrūpēto kapavietu sistemātiska aktēšana un atbrīvoto vietu atgriešana aprītē;
- virsapbedījumu regulējuma pilnveide un praktiska ieviešana;
- slēgto kapsētu izmantošanas modeļu attīstīšana (piem., pelnu apbedījumi);
- kolumbāriju tīkla paplašināšana, īpaši pie esošās krematorijas un Meža kapos;
- pelnu apbedījumu iespēju paplašināšana Rīgas kapsētās kā telpu taupošs risinājums.

B. Vides un klimata ilgtspējība

Izaicinājumi:

- kapsētu apaugšana ar mežu un nepietiekama ainavas uzturēšana;
- avārijas stāvoklī esoši koki;
- atkritumu apsaimniekošanas problēmas;
- nepieciešamība līdzsvarot bioloģisko daudzveidību un drošību.

Ziņojumā piedāvātās rīcības:

- diferencēta koku un apstādījumu apsaimniekošana, sadarbojoties ar arboristiem;
- kapsētu kā pilsētas zaļās infrastruktūras daļas uzturēšana;
- atkritumu šķirošanas un loģistikas uzlabošana kapsētās;
- ilgtspējīgu labiekārtojuma risinājumu ieviešana, samazinot ilgtermiņa uzturēšanas izmaksas.

C. Finansiālā ilgtspēja

Izaicinājumi:

- pašvaldības dotācijas ierobežojumi tuvākajos gados;
- augošanas uzturēšanas izmaksas;
- ierobežotas iespējas investīcijām bez papildu ieņēmumu avotiem.

Ziņojumā piedāvātās rīcības:

- kapavietu maksas gradācijas ieviešana;
- jaunu pakalpojumu (kolumbāriji, pelnu apbedījumu risinājumi) attīstīšana;
- finanšu plāna sasaistīšana ar konkrētiem risinājumiem un to izmaksām;
- ieņēmumu un ietaupījumu prognozes izmantošana budžeta plānošanā;
- mērķtiecīga investīciju prioritizācija uz risinājumiem ar fiskālu atdevi.

D. Pārvaldība un sadarbība ar privāto sektoru

Izaicinājumi:

- nepietiekama datu kvalitāte un digitalizācija;
- sadrumstalots regulējums (ģimenes kapavietas, īpaša statusa apbedījumi);
- ierobežota publiskā sektora kapacitāte investīciju īstenošanai.

Ziņojumā piedāvātās rīcības:

- kapsētu datu digitalizācijas kvalitātes uzlabošana;
- kultūrvēsturisko vērtību sistēmiska apzināšana un saglabāšana;
- normatīvā regulējuma precizēšana un skaidrošana;
- publiskās–privātās partnerības (PPP) modeļu ieviešana kolumbāriju attīstībai;
- strukturēta sadarbība ar NVO, ekspertiem un privāto sektoru.

Rīgas domes rīcības prioritāšu matrica: ietekme × izmaksas × steidzamība

Tiek lietota kvalitatīvā vērtēšanas skala.

- Ietekme: augsta / vidēja / zema (uz kapacitāti, budžetu, pakalpojuma kvalitāti).
- Izmaksas: zemas / vidējas / augstas (Rīgas domes investīcijas un Kapsētu pārvaldes budžets).
- Steidzamība: augsta (≤3 gadi) / vidēja (3–5 gadi) / zema (>5 gadi).

Tā rezultātā ir izkristalizētas trīs pakāpju prioritātes, uz kuru īstenošanu ir jāfokusē uzmanība, pieejamie finanšu un administratīvie resursi.

A. Augstākā prioritāte: augsta ietekme + augsta steidzamība

Rīcība	Ietekme	Izmaksas	Steidzamība	Pamatojums
Atkritumu apsaimniekošanas uzlabošana	Augsta	Augstas	Augsta	Ilgspēja un sabiedrības uztvere
Virsapbedījumu regulējuma ieviešana praksē	Augsta	Zemas	Augsta	Efektīvs telpas izmantošanas instruments daļēji slēgtās kapsētās
Uguns apbedījumu (kremācijas) pakalpojumu veicināšana	Augsta	Vidējas	Augsta	Bez tās kapacitāte izsīkst līdz 2033.–2036. g.
Kolumbāriju izbūves uzsākšana (PPP projekti)	Augsta	Vidējas	Augsta	Gatavi risinājumi ar īstenošanas potenciālu
Kapavietu maksas gradācija	Augsta	Zemas	Augsta	Uzlabo finanšu ilgtspēju bez būtiska sociālā riska
Kultūrvēsturisko vērtību (kapu pieminekļu) atjaunošana	Augsta	Zemas	Augsta	Veicina kultūrtūrisma

B. Stratēģiskā prioritāte: augsta ietekme + vidēja steidzamība

Rīcība	Ietekme	Izmaksas	Steidzamība	Pamatojums
Slēgto kapsētu izmantošanas modeļu attīstība	Augsta	Vidējas	Vidēja	Ilgtermiņa kapacitātes rezerves
Neapbrūpēto kapavieta aktēšana un atgriešana aprītē	Augsta	Zemas	Augsta	Tiešs ieguldījums kapacitātē bez teritoriju paplašināšanas
Kapsētu datu digitalizācijas kvalitātes uzlabošana	Augsta	Vidējas	Vidēja	Priekšnoteikums efektīvai pārvaldībai
Bezsaimnieka kapu pieminekļu regulējums	Vidēji augsta	Zemas	Vidēja	Samazina juridiskos un uzturēšanas riskus

C. Atbalstošā prioritāte: vidēja ietekme, bet sistēmiski nozīmīgas rīcības

Rīcība	Ietekme	Izmaksas	Steidzamība	Pamatojums
Avārijas koku apsaimniekošana	Vidēja	Vidējas	Augsta	Drošības risks, reputācijas jautājums
Kapsētu celiņu un koplietošanas teritoriju sakārtošana	Vidēja	Augstas	Vidēja	Pakalpojuma kvalitāte, bet liels izmaksu slogs

Saīsinājumi

ES	Eiropas Savienība
GPS	Globālā pozicionēšanas sistēma
KP	Kapsētu pārvalde
LVĢMC	Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
LU	Latvijas Universitāte
MVD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departaments
NKMP	Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde
NVO	Nevalstiska organizācija
PPP	Publiskā un privātā partnerība
RD	Rīgas dome
RTP	Rīgas teritorijas plānojums
RVP	Rīgas valstspilsētas pašvaldība
RAP2027	Rīgas attīstības programma 2022–2027
TIAN	Rīgas teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi
VARAM	Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija

1. Ievads

MVD KP pārziņā esošo kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālais ziņojums 2026.–2035. gadam ir sagatavots, balstoties uz 2025. gada 14. jūlijā Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamenta un personu apvienības AND Advisory SIA un URBANCOM SIA starpā noslēgto pakalpojuma līgumu Nr. DMV-25-210-lī “Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma izstrāde”.

1.1. Konteksts

RVP, pildot Pašvaldību likumā noteiktās autonomās funkcijas par kapsētu izveidi un uzturēšanu, pēdējos gados sastopas ar problēmām un izaicinājumiem, kas ir līdzīgi arī citām lielajām Eiropas pilsētām.

Lai veiktu izpēti un rastu optimālus kapsētu apsaimniekošanas un attīstības risinājumus, ir izstrādāts Konceptuālais ziņojums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības pārziņā esošo kapsētu attīstību un apsaimniekošanu 2026.–2035. gadam (turpmāk – Ziņojums). Ziņojuma izstrādes laikā ir veikta izpēte, izdarīti secinājumi un ieteikumi par Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamenta Kapsētu pārvaldes apsaimniekotajām kapsētām.

Datu analīze ir veikta par laika periodu no 2015. gada līdz 2024. gadam, kā rezultātā secināts, ka tieši pēdējās desmitgades tendences liecina par izmaiņām gan apbedīšanas paradumu maiņā, gan arī izmaksu pieauguma dinamiku un vairāku saistošu lēmumu pieņemšanu, kas lielā mērā ietekmē kapsētu pārvaldību un apsaimniekošanu. Iepriekšējā Rīgas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas koncepcija tika izstrādāta 2015. gadā, attiecīgi minētie izaicinājumi nav bijuši tās fokusā, bet tas ir vērtīgs papildinošs materiāls kapsētu izpētē kopumā.

MVD KP apsaimnieko 22 kapsētas 452,35 ha platībā, no tām 2 ir atvērtas, 15 – daļēji slēgtas un 5 – slēgtas kapsētas. Apbedījumu skaits pēdējā desmitgadē saglabājies stabils (ap 6200 gadā), taču būtiski mainījies apbedījumu struktūra: tradicionālo apbedījumu īpatsvars samazinājies, bet kremāciju īpatsvars pieaudzis no 11,5% (2015. gadā) līdz 28,9% (2024. gadā). Kapsētu kapacitāte kopumā ir sasniegusi piesātinājuma līmeni, īpaši daļēji slēgtajās kapsētās, un jaunu apbedījumu iespējas koncentrētas Jaunciema un Bolderājas kapsētās. Vienlaikus pieaug nepieciešamība paplašināt kolumbāriju tīklu un radīt jaunas alternatīvas pelnu apglabāšanas formas.

Ziņojuma izstrādes laikā notikusi sadarbība ar iesaistītajām valsts un pašvaldību institūcijām, tika veikta reliģisko kopienu viedokļu aptauja par kapsētu apsaimniekošanu un kremāciju Rīgā, lai analizētu dažādu kristīgo konfesiju pārstāvju viedokļus par kremācijas un alternatīvo apbedīšanas veidu attīstīšanu. Tāpat ir veikta klātienē kapsētu apsekošana, novērtējot esošo situāciju un izaicinājumus, kā arī kapsētām piegulošo zemju analīze un aizsargjoslu izpēte, izvērtējot kapsētu paplašināšanas iespējas un optimālos risinājumus.

Ziņojumā (skat. 15. pielikumu) apskatīta arī citu Eiropas valstu galvaspilsētu pieredze, kurās kapsētu apsaimniekošanas pārvaldības modeļi ir dažādi, bet izaicinājumi ar ierobežotajiem apbedījumu vietu resursiem visiem ir līdzīgi. Attiecīgi tika pētīti iespējamie risinājumi, kas jau ir izveidoti citviet, kā, piemēram, pieaugot kremācijas īpatsvaram, tiek ieviesti urnu dārzi, piemiņas meži, pelnu izkaisīšanas laukumi.

Veicot izpēti, Ziņojuma autori ir pārliecinājušies, ka MVD KP apsaimniekotajās kapsētās pēdējos gados ir īstenoti vairāki nozīmīgi pasākumi, kas būtiski uzlabojuši gan apbedījumu infrastruktūru, gan vides un kultūrvēsturiskās teritorijas pārvaldību: veikta kapsētu paplašināšana, kultūras pieminekļu atjaunošana, ieguldījumi kapsētu ainavā, tiek attīstīta kolumbāriju infrastruktūra, kas veicina pāreju uz mūsdienīgām kremācijas un urnu glabāšanas formām. Vienlaikus kapsētās ieviesta ilgtspējīga atkritumu apsaimniekošana, izvietojot konteinerus šķiroto atkritumu un kompostēšanas atkritumiem.

Lai nodrošinātu RVP kapsētu apsaimniekošanu Eiropas galvaspilsētām līdzvērtīgā kvalitātē, viens no būtiskākajiem jautājumiem ir finanšu resursi, gan nodrošinot jau esošo kapsētu pārvaldību, gan lemjot par jauniem, ainaviski pievilcīgiem un mūsdienīgiem risinājumiem, kur kapsētas aizvien biežāk kļūst par pilsētas kopējo zaļās publiskās ārtelpas daļu.

1.2. Ziņojuma mērķis

Ziņojums ir sagatavots kā vidēja termiņa plānošanas dokuments kapsētu attīstības un apsaimniekošanas jomā, aizstājot Konceptuālo ziņojumu 2016.–2025. gadam un lielā mērā turpinot tā iesākto analīzi un risinājumu izpēti.

Ziņojumā analizēta esošā situācija kapsētu izmantošanā un apsaimniekošanā Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamenta Kapsētu pārvaldes pārziņā esošajās 22 kapsētās, nākotnes demogrāfiskās un sociālās uzvedības tendences, kā rezultātā ir identificēti galvenie kapsētu attīstības un pārvaldības izaicinājumi un izstrādāti to risinājumu varianti.

Ņemot vērā izvirzītos prioritāros risinājumus, ir izstrādāts Finanšu plāns, kas pēc ziņojuma apstiprināšanas būtu objektīvs un stratēģijā balstīts pamats MVD KP budžeta pieprasījumam 2027. gadam un turpmākiem gadiem vismaz līdz koncepcijas darbības termiņa beigām 2035. gadā.

1.3. Pieņēmumi un ierobežojumi

Ziņojuma saturam un sagatavošanas procesam ir šādi ierobežojumi un pieņēmumi.

1. Ziņojums attiecas uz 22 MVD KP pārziņā esošajām kapsētām, bet neskar Lielos kapus, Brāļu kapus un privātās kapsētas, kas atrodas RVP teritorijā.
2. Ziņojuma saturs pamatā vērsts uz identificēto problēmjautājumu jeb izaicinājumu risinājumiem, mazāk apskatot pozitīvus attīstības aspektus kapsētu infrastruktūrā, pārvaldībā un apsaimniekošanā.
3. Ziņojums balstās uz izstrādes laikā pieejamiem publiskiem datiem un MVD KP rīcībā esošiem datiem, kas var būt nepilnīgi vai daļēji patiesi. Tas īpaši attiecas uz apbedīto personu skaitu kapsētās, kā arī kapsētu brīvo un potenciāli pieejamo kapavietu skaitu.
4. Ziņojums izdara pieņēmumus par novērotām demogrāfiskām un sociālām tendencēm un ekstrapolē to attīstību, neņemot vērā iespējamo migrācijas pieaugumu un reliģiozās ticības pārmaiņu tendences.
5. Ziņojums neanalizē un neņem vērā ārējos šokus (tādus kā pandēmija, karš vai liela mēroga dabas katastrofa). Šādu risku iestāšanās varbūtība ir grūti kvantificējama, bet ietekme ir visaptveroša – kas padarītu aprēķinus maz ticamus un neveicinātu risku vadību.

2. Normatīvie akti un citi saistošie dokumenti kapsētu apsaimniekošanā

2.1. Stratēģiskie plānošanas dokumenti

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam¹ kapsētu jautājums ir ietverts telpiskās attīstības perspektīvas sadaļā, kurā definēti to transformācijas un attīstības virzieni. Meža kapsētu ainava tiek uzskatīta par kultūrvēsturiski nozīmīgu teritoriju ar izcilu brīvā plānojuma priekšu meža kapsētu struktūru, kas aptver Pirmos un Otros Meža kapus, Raiņa kapus, kā arī Rīgas Brāļu kapus – Latvijā lielāko memoriālo ansambli ar augstu arhitektoniski māksliniecisko vērtību. Stratēģijas galvenais uzdevums ir nodrošināt šīs teritorijas vēsturisko un estētisko vērtību saglabāšanu un atjaunošanu, īpaši koncentrējoties uz memoriālā ansambļa estētisko kvalitāšu uzlabošanu un kapsētu ainavas integrāciju pilsētas telpiskajā attīstībā.

Rīgas attīstības programma 2022–2027

Rīgas attīstības programma 2022–2027 (turpmāk – RAP2027)², kas ir vidēja termiņa pilsētas plānošanas dokuments un nosaka pašvaldības rīcības virzienus, investīcijas un prioritātes pilsētas ilgtspējīgai attīstībai, tiešā veidā nenosaka Rīgas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas uzdevumus, tomēr vairākās sadaļās ir noteikti principi un mērķi, kas tieši attiecas uz kapsētu uzturēšanu, kultūrvēsturisko saglabāšanu un vides kvalitāti.

RAP2027 paredz mērķi par kvalitatīvas, zaļas un ilgtspējīgas publiskās ārtelpas izveidi, kur kapsētas uztveramas kā daļa no publiskās telpas un pilsētas ainaviskās struktūras. Ir vairāki tieši aspekti, kas saistīti ar kapsētām.

- Kultūras mantojums un identitāte: kapsētas, tostarp Meža kapi, Raiņa kapi un Brāļu kapi, ir nozīmīga Rīgas kultūrvēsturiskā mantojuma un memoriālo teritoriju sistēmas daļa. Ir svarīgi saglabāt vēsturiskās ainavas, memoriālos ansambļus un estētiskās kvalitātes, nodrošinot to efektīvu integrāciju pilsētas kultūras un identitātes politikas ietvaros.
- Zaļā infrastruktūra un publiskā ārtelpa: kapsētas ir nozīmīga zaļās infrastruktūras daļa, kas uzlabo pilsētas mikroklimatu, nodrošina bioloģisko daudzveidību un kalpo kā ekoloģiskie koridori.
- Telpiskā attīstība un zeme: tiek paredzēta efektīva zemes izmantošana sabiedriskajām vajadzībām, tai skaitā tas attiecināms arī uz kapsētām. RAP2027 stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskatā izcelta kapsētu nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, ilgtspējīgas aprites ekonomikas nodrošināšanā, kā arī ievērojamais Latvijas valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu skaits tajās.
- Vides kvalitātes uzlabošana un ilgtspējīga apsaimniekošana: RAP2027 nosaka mērķi paaugstināt vides kvalitāti un veicināt ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Attiecībā uz kapsētu teritorijām tas ietver atkritumu apsaimniekošanas pilnveidi, efektīvu ūdens resursu izmantošanu, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, kā arī pāreju uz videi draudzīgiem uzturēšanas principiem.
- Sabiedrības līdzdalība un kopienas iesaiste: aktīva iedzīvotāju un NVO iesaiste pilsētas kultūras un publiskās telpas uzturēšanā. Tas nozīmē sadarbības attīstīšanu ar kopienām,

¹ Apstiprināta ar Rīgas domes 27.05.2014. lēmumu Nr. 1173.

² Apstiprināta ar Rīgas domes 23.02.2022. lēmumu Nr. 1284.

biedrībām un kultūras mantojuma organizācijām, lai veicinātu kopīgu kapsētu ainavas un kultūras vērtību saglabāšanu.

RAP2027 Rīcības plānā³ Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamentam izvirzīti šādi pienākumi:

- 1) 2.2. uzdevums: saglabāt, pilnveidot un ilgtspējīgi apsaimniekot zaļo infrastruktūru Rīgā; veicamā rīcība – kapsētu teritoriju labiekārtošana jaunu apbedījumu vietu ierādīšanai un kolumbāriju izveidošanai; kā sasniedzamie rezultāti noteikti: kapsētu teritorijās sagatavotas un ierādītas jaunas apbedījumu vietas (Bolderājas kapos un Sarkandaugavas kapos), izbūvēts žogs Biķeru kapos; kolumbāriju projekti, un veikta kolumbāriju būvniecība I Meža kapos un Torņakalna kapos; ieviesta ilgtspējīga atkritumu apsaimniekošana – ierīkoti zaļo atkritumu laukumi kapsētās (izpildes termiņš 30.12.2027);
- 2) 3.5. uzdevums: nodrošināt videi draudzīgas atkritumu saimniecības attīstību; veicamā rīcība – dalīto atkritumu vākšanas veicināšana; sasniedzamie rezultāti: izveidoti un labiekārtoti šķiroto atkritumu savākšanas laukumi. Lai sekmētu iedzīvotāju interesi par dalīto atkritumu šķirošanu, paredzamas arī aktivitātes saistībā ar bioloģiski noārdāmo atkritumu šķirošanu. Bioloģiski noārdāmie atkritumi, piemēram, koku lapas, rodas arī kapsētās; tiek veiktas aktivitātes kompostēšanas nodrošināšanai (izpildes termiņš 30.12.2027).

RAP2027 Investīciju plānā⁴ 2025.–2027. gadā paredzēti līdzekļi ieguldījumiem šādās darbībās.⁵

- 1) Kapsētu teritoriju labiekārtošana jaunu apbedījumu vietu ierādīšanai un kolumbāriju izveidošanai:
 - a. Sarkandaugavas un Bolderājas kapu paplašināšana – jaunas kapavietas to rīdžinieku apbedīšanai, kuriem ir ģimenes kapavietas šajā kapsētā un blakus esošajās apkaimes kapsētās;
 - b. Bolderājas kapi Mazajā Kleistu ielā 16, Rīgā – jaunās un paplašinātās daļas labiekārtošana (veikta grunts pievešana un nolīdzināšana, izveidojot vajadzīgo zemes līmeni jaunu apbedījumu ierīkošanai);
 - c. Raiņa kapu galvenā ceļa (Raiņa alejas) seguma pārbūve – pārbūvēts Raiņa kapu galvenā ceļa (Raiņa alejas) segums, tādējādi nodrošinot valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa Nr. 6677 "Raiņa kapu ansamblis, t. sk. vārti, administratīvā ēka, kapliča, krematorija" publiskās ārtelpas attīstību;
 - d. kolumbārija būvniecība Torņakalna kapos – 2025. gadā veikta kolumbārija projektēšana Torņakalna kapos (pašvaldības budžeta līdzekļu piešķiruma gadījumā). Atbilstoši izstrādātajam būvprojektam veikta kolumbārija būvniecība;
 - e. Lāčupes kapu paplašināšana – izstrādāts Lāčupes kapu paplašināšanas projekts. Veikta Lāčupes kapu paplašināšana (būvniecība);
 - f. kolumbāriju būvniecības projektu izstrāde – izstrādāti būvprojekti kolumbāriju būvniecībai I Meža kapos, Torņakalna kapos, pie Rīgas krematorijas Varoņu ielā 3, mazāku kolumbāriju būvniecībai Matīsa kapos Mazajā Matīsa ielā 1, Bolderājas kapos Mazajā Kleistu ielā 16;
 - g. kolumbārija būvniecība I Meža kapos – 2024. gadā veikta kolumbārija projektēšana I Meža kapos. Ir izstrādāts būvprojekts minimālajā sastāvā. 2025. gadā veikta kolumbārija būvniecība.
- 2) Pāreja uz ilgtspējīgu atkritumu apsaimniekošanu kapsētās – mainīta esošā atkritumu apsaimniekošanas sistēma, veicināta zaļo atkritumu pārstrāde, izveidots atkritumu šķirošanas laukums. Veikta kompostēšanas laukuma projektēšana un izbūve I Meža kapos, Pļavnieku kapos, Lāčupes kapos un Matīsa kapos.

³ Apstiprināts ar Rīgas domes 23.02.2022. lēmumu Nr. RD-22-1284-lē, aktualizēts ar Rīgas domes 21.05.2025. lēmumu Nr. RD-25-4632-lē.

⁴ Apstiprināts ar Rīgas domes 22.01.2025. lēmumu Nr. RD-25-4190-lē, aktualizēts ar Rīgas domes 21.05.2025. lēmumu Nr. RD-25-4632-lē.

⁵ T. sk. paredzēti līdzekļi Kapsētu attīstības koncepcijas 2026.–2031. gadam izstrādei.

- 3) Energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi Rīgas kapsētās – apkures veida maiņa Rīgas kapsētās esošajās ēkās (piemēram, malkas un gāzes apkures sistēma) pret videi draudzīgāku.

2.2. Likumi un Ministru kabineta noteikumi

Pašvaldību likums⁶

Likums nosaka pašvaldību darbības vispārīgos principus un ekonomiskos pamatus, reglamentē pašvaldības kompetenci, pārvaldes institucionālo struktūru, domes un tās izveidoto institūciju, kā arī domes priekšsēdētāja un izpilddirektora pilnvaras. Tāpat likums paredz sabiedrības iesaistes iespējas pašvaldības darbībā, regulē pašvaldību savstarpējo sadarbību un nosaka attiecības ar valsts institūcijām. Ar likumu pašvaldībām ir noteikta virkne autonomo funkciju, tajā skaitā: gādāt par pašvaldības administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošana un uzturēšana; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošana un uzturēšana; sadzīves atkritumu apsaimniekošanas saistošo noteikumu ievērošanas kontrole; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošana un uzturēšana).

Likumā ir ietverts pilnvarojums pašvaldībai izdot saistošus noteikumus un paredzēt administratīvo atbildību par to pārkāpšanu par pašvaldības publiskā lietošanā nodotu teritoriju, tajā skaitā kapsētu, izmantošanu.

Aizsargjoslu likums⁷

Likuma objekts ir dažādu veidu aizsargjoslas, aizsargzonas un aizsardzības joslas, un tā mērķis ir noteikt aizsargjoslu veidus un to funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, aizsargjoslu uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

Attiecībā uz kapsētām likums paredz sanitārās aizsargjoslas noteikšanu, lai nepieļautu tām piegulošo teritoriju sanitāro apstākļu pasliktināšanos.

Likuma 52. pants "Aprobežojumi aizsargjoslās ap kapsētām" paredz, ka aizsargjoslās ap kapsētām papildus vispārīgajiem aprobežojumiem aizsargjoslās tiek noteikti šādi aprobežojumi:

- 1) aizliegts ierīkot jaunas dzeramā ūdens ņemšanas vietas, izņemot gadījumus, kad ir veikti iespējamās dzeramā ūdens ņemšanas vietas bakterioloģiskās aizsargjoslas aprēķini un konstatēts, ka kvalitatīvu dzeramo ūdeni var nodrošināt, ievērojot aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodiku;
- 2) aizliegts ierīkot atkritumu apglabāšanas poligonus;
- 3) aizliegts aizkraut pievedceļus un pieejas kapsētām.

Papildus šajā pantā minētajam pašvaldības teritoriju plānojumos vai lokālplānojumos var noteikt aprobežojumus ētisku apsvērumu dēļ.

Likums nosaka, ka aizsargjoslas ap kapsētām par saviem līdzekļiem kārtībā uztur zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, ja citos normatīvajos aktos nav noteikts citādi.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 502 "Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika"⁸

Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika nosaka, kā aprēķināt un noteikt higiēnisko aizsargjoslu ap kapsētām, lai aizsargātu sabiedrības veselību un vidi no iespējamās piesārņojuma ietekmes, kas saistīta ar apbedījumiem un mirušo ķermeņu sadalīšanās procesiem, paredzot minimālos attālumus starp kapsētām un dzīvojamo apbūvi, ūdens ņemšanas vietām, pārtikas ražošanas un glabāšanas objektiem, dzeramā ūdens pazemes horizontiem. Metodika ir saistoša visām pašvaldībām, paplašinot vai plānojot jaunu kapsētu izbūvi.

Kapsētām, kurās apbedīšanas process ir pārtraukts vismaz 25 gadus, aizsargjosla nav jānodrošina, izņemot gadījumus, ja kapsētā ir apbedīti mēra upuri vai tā ir atzīta par kultūras pieminekli. Ja kapsēta

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/336956>

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/42348-aizsargjoslu-likums>

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/20592-aizsargjoslu-ap-kapsetam-noteikšanas-metodika>

vai individuāla apbedījuma vieta klasificējama kā kultūras piemineklis, aizsargjosla tiek noteikta saskaņā ar likumu "Par kultūras pieminekļu aizsardzību"⁹, taču tās platums nedrīkst būt mazāks par šīs metodikas prasībām. Saskaņā ar metodikas vispārējiem noteikumiem aizsargjoslas platums ir 300 metri, skaitot no kapsētas teritorijas ārējās robežas; kapsētām, kur apbedīšana notiek tikai pēc kremācijas, aizsargjoslas platums var būt 100 metri.

Papildu iepriekš uzskaitītajiem, virkne citu vispārējo normatīvo aktu ir saistoši kapsētu pārvaldībā, piemēram, Publisko iepirkumu likums, Civillikums, Fizisko personu datu apstrādes likums, Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums, Valsts pārvaldes iekārtas likums u. c.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 600 "Kremācijas noteikumi"¹⁰

Noteikumi nosaka kārtību, kādā tiek veikta cilvēka mirušā ķermeņa kremācija, kā arī prasības krematorijām, dokumentācijai, higiēnai un vides aizsardzībai. To mērķis ir nodrošināt cieņpilnu un drošu kremācijas procesu, ievērojot sabiedrības veselības, vides un cilvēka cieņas principus, kā arī noteikt atbildību par pelnu apstrādi un glabāšanu.

Noteikumi paredz, ka kremāciju drīkst veikt tikai reģistrētās un atbilstoši aprīkotās krematorijās, kas darbojas ar Veselības inspekcijas un Valsts vides dienesta atļaujām. Krematorijas īpašnieks ir atbildīgs par drošības, ugunsdrošības, higiēnas un emisiju normu ievērošanu, kā arī par pareizu pelnu apstrādi un izsniegšanu. Kremāciju var veikt tikai pēc miršanas apliecības saņemšanas un apbedīšanas organizācijas vai radnieka iesnieguma. Neidentificētu personu kremācija ir pieļaujama tikai ar tiesībsargājošo iestāžu atļauju, un visam procesam jābūt pilnībā dokumentētam un izsekojamam.

Krematorijām jāievēro stingras vides aizsardzības prasības. Tām jānodrošina emisiju kontrole, atkritumu apsaimniekošana un gaisa attīrīšanas sistēmu darbība. Valsts vides dienests kontrolē emisiju normu ievērošanu, bet Veselības inspekcija – higiēnas prasību ievērošanu un pelnu izsekojamību.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 215 "Kārtība, kādā veicama smadzeņu un bioloģiskās nāves fakta konstatēšana un miruša cilvēka nodošana apbedīšanai"¹¹

Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā veicama smadzeņu un bioloģiskās nāves fakta konstatēšana un miruša cilvēka nodošana apbedīšanai. Noteikumi ietver nosacījumus, kā un kad pašvaldība saņem informāciju mirušā apbedīšanai.

2.3. Rīgas domes izdotie saistošie noteikumi un lēmumi

Rīgas valstspilsētas pašvaldības nolikums¹²

Nolikums nosaka Rīgas valstspilsētas pašvaldības institucionālo sistēmu un darba organizāciju, kārtību, kādā tā īsteno autonomās funkcijas, tostarp sabiedriskās kārtības, drošības, sabiedrības veselības aizsardzības un labiekārtošanas jomās. Šo funkciju ietvaros pašvaldība nodrošina arī kapsētu, pilsētas apstādījumu, dārzu, parku, mežu, kā arī aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanu, kas ietilpst MVD pārziņā esošajās jomās. MVD pārziņā atrodas Kapsētu pārvalde, MVD nodrošina budžeta un saimniecisko pārraudzību kapsētu jomā.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departamenta nolikums¹³

Atbilstoši nolikumam MVD ir centrālā institūcija, kas īsteno pašvaldības autonomās funkcijas vides, labiekārtošanas, apstādījumu un kapsētu apsaimniekošanas jomā. MVD izstrādā un īsteno politiku kapsētu izveidošanas, uzturēšanas un attīstības jomā, nodrošinot šo teritoriju ilgtspējīgu izmantošanu

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/72551-par-kulturas-piemineklu-aizsardzibu>

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/212621-kremacijas-noteikumi>

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/155624-kartiba-kada-veicama-smadzenu-un-biologiskas-naves-fakta-konstatessana-un-mirusa-cilveka-nodosana-apbedisanai>

¹² <https://likumi.lv/ta/id/345024-rigas-valstspilsetas-pasvaldibas-nolikums>

¹³ Apstiprināts ar Rīgas domes lēmumu Nr. RD-23-367-no, spēkā no 2023. gada 29. novembra, ar grozījumiem 2024. un 2025. gadā.

un integrāciju pilsētas vides struktūrā, tajā skaitā, sagatavojot priekšlikumus par jaunu kapsētu izveidi vai esošo paplašināšanu (atbilstoši aizsargjoslu noteikšanas metodikai un Veselības inspekcijas atzinumiem).

Nolikuma 5.7. apakšpunkts paredz MVD šādus uzdevumus kapsētu apsaimniekošanas jomā:

- 1) organizē, vada un kontrolē Rīgas valstspilsētas kapsētu uzturēšanu un apsaimniekošanu;
- 2) organizē kapu rakšanas un apbedīšanas pakalpojumus Rīgas valstspilsētas kapsētās;
- 3) plāno un organizē jaunu kapsētu ierīkošanu;
- 4) nodrošina precīzu, pārskatāmu un drošu apbedījumu uzskaiti, kā arī apbedījuma vietu kartēšanu, veic darbības apbedījuma vietu elektroniskās datubāzes izveidošanai;
- 5) kontrolē komersantu, kuri saskaņā ar departamenta noslēgtajiem līgumiem sniedz pakalpojumus Rīgas pilsētas kapsētās, sniegto pakalpojumu kvalitāti un koordinē to darbību;
- 6) organizē bezpiederīgo vai par tādiem atzītu mirušo personu kremēšanu un apbedīšanu.

MVD nodrošina RVP kapsētu pārvaldības sistēmas koordināciju un uzraudzību. MVD darbība tiek organizēta četros galvenajos līmeņos:

- 1) stratēģiskajā – tiek izstrādāta un īstenota kapsētu attīstības politika un plānošana;
- 2) administratīvajā – tiek veikta KP uzraudzība un normatīvo aktu izpilde;
- 3) operatīvajā – tiek nodrošināta kapsētu infrastruktūras uzturēšana un labiekārtošanas darbi;
- 4) sabiedriskajā – tiek veicināta informācijas pieejamība un uzturēta cieņpilna vide.

MVD darbojas kā centrālā koordinējošā iestāde, kas veicina RVP kapsētu ilgtspējīgu, profesionālu un kultūrvēsturiskajām vērtībām atbilstošu apsaimniekošanu.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas saistošie noteikumi¹⁴

Šie noteikumi ir pamatdokuments RVP kapsētu pārvaldības un apsaimniekošanas kārtībai, nosakot RVP kapsētu apsaimniekošanas, uzturēšanas, izmantošanas un apbedīšanas kārtību, kā arī kapavietu piešķiršanas un tiesību uz tām izmantošanas nosacījumus. Tie attiecas uz visām KP pārziņā esošajām kapsētām –atvērtajām, daļēji slēgtajām un slēgtajām.

Atbilstoši noteikumiem MVD KP pārraudzībā ir 22 kapsētas¹⁵, kuras iedalāmas 3 grupās:

- 1) atvērtās kapsētas: Bolderājas kapi, Jaunciema kapi;
- 2) daļēji slēgtās kapsētas: I Meža kapi, II Meža kapi, Miķeļa kapi, Raiņa kapi, Sarkandaugavas kapi, Pļavnieku kapi, Matīsa kapi, Jaunie ebreju kapi, Juglas kapi, Biķeru kapi, Vecie Bolderājas kapi, Lāčupes kapi, Ziepniekkalna kapi, Pleskodāles kapi, Ivana kapi;
- 3) slēgtās kapsētas: Sarkandaugavas Kalna kapi, Kapsila kapi, Torņakalna kapi, Torņakalna pareizticīgo kapi, Mārtiņa kapi.

Attiecībā uz jauniem apbedījumiem MVD KP pārziņā esošajās Rīgas valstspilsētas pašvaldības kapsētās, izņemot kolumbārijos, noteikumi nosaka, ka kapavieta ir jānodrošina Rīgā deklarēto personu apbedīšanai, savukārt citu personu apbedīšana jaunās kapavietās iespējama, ja mirušais ir kapavietas uzturētāja, kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, laulātais vai radnieks. Iepriekš piešķirtā un izveidotā kapavieta atļauts apbedīt mirušo neatkarīgi no tā pēdējās deklarētās dzīvesvietas.

Attiecībā uz īpašiem nosacījumiem kapsētu plānojumā Rīgas dome ar lēmumu var nodot pašvaldības kapsētu vai tās daļu uzturēšanā reliģiskajām organizācijām, kā arī noteikt īpašu statusu kapavietai, kapsētas daļai vai sektoram, paredzot citu kapavietu piešķiršanas, uzturēšanas un apbedīšanas kārtību, ņemot vērā kapavietas, kapsētas daļas vai sektora vēsturiskos, reliģiskos un citus apstākļus.

Noteikumi nosaka kapsētu iekšējās kārtības noteikumus, kapavietu piešķiršanas un apbedīšanas kārtību, regulējumu attiecībā uz kolumbāriju nišas piešķiršanu un lietošanas nosacījumiem, kārtību, kādā notiek bezpiederīgo apbedīšana.

Noteikumi iekļauj regulējumu attiecībā uz kapavietas uzturētāju, kuram ir jāslēdz līgums ar kapsētas pārzini par kapavietas uzturēšanu, nosakot līgumslēdzēju pušu pienākumus un tiesības, tajā skaitā, nosakot, kādos gadījumos līgums tiek pārtraukts un kapavieta nonāk pašvaldības valdījumā –

¹⁴ <https://likumi.lv/ta/id/347257-rigas-valstspilsetas-pasvaldibas-kapsetu-darbibas-un-uzturesanas-saistosie-noteikumi>

¹⁵ <https://mvd.riga.lv/par-mums/darbibas-jomas/kapsetu-parvalde/kapsetas/>

kapavieta tiek atbrīvota sakarā ar pārapbedīšanu, kapavieta trīs gadus ir atzīta par nekoptu, kā arī kapavietas uzturētājs rakstveidā atsakās no kapavietas uzturēšanas tiesībām.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības lēmumi

Kapsētu teritorijās ar Rīgas domes lēmumu vairākām teritorijām noteikts īpašs statuss, kas paredz liegumus vai īpašus nosacījumus teritorijas izmantošanai:

- ar Rīgas domes 2024. gada 16. oktobra lēmumu Nr. RD-24-4006-lē (prot. Nr. 129, 53.§) Rīgas I Meža kapu sektoram "Čakstes aleja" noteikts īpašs statuss, ņemot vērā tā ainavisko nozīmi Rīgas Meža kapu vēsturiskajā plānojumā, kultūrvēsturisku vērtību saglabāšanā Latvijas kapsētu ainavā un Rīgas dārzu un parku arhitektūrā, kas aizliedz veikt jaunus apbedījumus un virsapbedījumus, kā arī piešķirt un ierādīt jaunas kapavietas;
- ar Rīgas domes 2024. gada 16. oktobra lēmumu Nr. RD-24-4007-lē (prot. Nr. 129, 54.§) Rīgas I Meža kapu IV sektoram "Baltie krusti", kas ir valsts nozīmes kultūras piemineklis Nr. 8564 "Komunistiskā masu terora upuru piemiņas vieta un kapi", noteikts īpašs statuss, aizliedzot veikt jaunus apbedījumus un virsapbedījumus, kā arī piešķirt un ierādīt jaunas kapavietas Rīgas I Meža kapu IV sektorā "Baltie krusti";
- īpašs statuss kādai no kapsētu teritorijas daļām var tikt noteikts, arī pamatojoties uz ģeoloģiskiem apstākļiem un ar gruntsūdens līmeņa izpētes datiem. Par šādu teritoriju ar Rīgas domes 2024. gada 16. oktobra lēmumu Nr. RD-24-4008-lē (prot. Nr. 129, 55.§) tika noteikts Rīgas Bolderājas kapu 37. sektors, kas aizliedz piešķirt jaunas kapavietas un veikt mirušo virsapbedījumus.

Rīgas teritorijas plānojums¹⁶

Rīgas teritorijas plānojums, kas ir spēkā kopš 2023. gada 15. februāra, ir ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kur noteiktas prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei, tajā skaitā funkcionālais zonējums, publiskā infrastruktūra, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, kā arī citi teritorijas izmantošanas nosacījumi Rīgas teritorijā.

RTP nosaka prasības teritorijas izmantošanai un apbūvei RVP teritorijā, izņemot Rīgas vēsturisko centru un tā aizsardzības zonu, kur darbojas Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojums.

RTP atbilst pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un aktuālajam tiesiskajam regulējumam valstī, sekmējot Rīgas attīstību atbilstoši aktuālajai sociāli ekonomiskajai situācijai.

RTP paredz risinājumus, kas sekmēs kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu, konkretizējot aizsargājamās kultūrvēsturiskās vērtības un prasības darbībām ar kultūrvēsturiskām būvēm. RTP detalizē prasības apbūvei pilsētbūvniecības pieminekļu un apbūves aizsardzības teritorijās.

RTP nosaka, ka atbilstoši tā grafiskās daļas kartei "Funkcionālais zonējums" un RTP TIAN nosacījumiem dabas un apstādījumu teritorija (DA3) ir funkcionālā zona, kas paredzēta kapsētu ierīkošanai un uzturēšanai. Teritorijā atļauta apbedījumu ierīkošana, ar šo funkciju saistītais labiekārtojums, apstādījumi un būves. Kā teritorijas galvenais izmantošanas veids noteikta labiekārtota ārtelpa (24001): kapsēta (ietverot kapličas, krematorijas, kolumbārijus un tiem funkcionāli līdzīgas būves).

2.4. Citi saistošie dokumenti un informācija

Rīgas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālais ziņojums 2016.–2025. gadam¹⁷

Rīgas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālais ziņojums tika izstrādāts 2015. gadā ar mērķi izveidot vienotu un pārskatāmu kapsētu apsaimniekošanas sistēmu, ņemot vērā gan apbedījumu vietu pieejamību, gan kultūrvēsturisko un vides aspektus.

Ziņojums 2016–2025 ietver informāciju par Rīgas pašvaldības kapsētu tīklu, tā stāvokli un kapacitāti, kapsētu teritoriju paplašināšanas iespējām, piegulošo zemju raksturojumu un piekļuves

¹⁶ <https://georiga.lv/portal/apps/webappviewer/index.html?id=8c4e85a205444317bcbe094b42ef6aa5&locale=lv>

¹⁷ https://sus.lv/sites/default/files/media/faili/kapsetukonczinojums2016-2025_0.pdf

infrastruktūras analīzi. Izvērtēts pārvaldības modelis, veikta budžeta analīze, apglabāšanas veida (tradicionālā vai urnu apbedīšana) analīze un apskatītas tendences citās Eiropas un Skandināvijas valstīs.

Valsts kontroles revīzija “Kapsētu saimniecība Latvijā”¹⁸

Valsts kontrole 2018. gadā publiskoja likumības un lietderības revīzijas “Vai pašvaldību rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga?” rezultātus, kas norādīja uz ļoti atšķirīgo un bieži vien neskaidro šīs jomas pārvaldību.

Revīzijas rezultātā Valsts kontrole sniegusi ieteikumu par jauna likumprojekta izstrādi, kas noteiktu regulējumu tādiem aspektiem, kas saistīti ar pašvaldību un iedzīvotāju pienākumiem un tiesībām kapsētu un kapavieta apsaimniekošanā, pašvaldību sniegtajiem ar kapsētu izmantošanu saistītajiem pakalpojumiem un maksājumiem. Valsts kontrole, revidējot 11 pašvaldību iestādes (Rīga nav bijusi revidējamo pašvaldību skaitā), revīzijā konstatējusi šādus būtiskākos aspektus, kas pamato vienota regulējuma nepieciešamību: neskaidrie kapavieta iegūšanas, apbedījumu reģistrācijas un uzskaites noteikumi, strīdīgā situācija par pašvaldību noteikto iedzīvotājam obligāti veicamo maksājumu veidiem un to apmēru, neskaidrības pašvaldību tiesību un pienākumu apjomā kapsētu apsaimniekošanā, it īpaši rīcībai ar ilgstoši nekoptām kapavietām. Šo jautājumu sakārtošana ir aktuāla arī kapsētās, kas pieder draudzēm. Nepieciešami risinājumi arī saistībā ar apbedīšanas tendenču maiņu – Latvijā augošo pieprasījumu pēc kremēšanas pakalpojuma un urnu glabāšanas, kā arī iespējamiem pieprasījumiem pēc balzamēšanas un dažādiem citiem apbedījumu veidiem.

Satversmes tiesas 2019. gada 5. marta spriedums lietā Nr. 2018-08-03¹⁹

Kapavieta piešķiršanas problemātiku aktualizēja Satversmes tiesas 2019. gada 5. marta spriedums lietā “Par Jūrmalas pilsētas domes 2014. gada 4. septembra saistošo noteikumu Nr. 27 “Jūrmalas pilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas noteikumi” 18. un 20. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam”, kur 14.2. apakšpunktā tiesa ir secinājusi, ka kapavietas piešķiršana nav pakalpojums, par kuru pašvaldības dome saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” 21. panta pirmās daļas 14. punktu būtu tiesīga noteikt samaksu.

Pēc sprieduma pasludināšanas Rīgas valstspilsētas pašvaldības kapsētu pārvaldības regulējumā ir tikušas veiktas izmaiņas, nosakot, ka jaunas kapavietas piešķiršana nav maksas pakalpojums. 2023. gada 11. oktobra Rīgas domes sasītošie noteikumi Nr. RD-23-242-sn “Rīgas valstspilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas saistošie noteikumi” aizstāja iepriekšējos noteikumus un ieviesa Satversmes tiesas sprieduma principus praksē, nošķirot apbedīšanas pakalpojumu, kapavietas uzturēšanu un kapavietas piešķiršanas jautājumus.

Likumprojekts “Kapsētu likums”²⁰

Jaunā likumprojekta, kura stāšanās spēkā bija paredzēta 2026. gada 1. janvārī, mērķis ir izveidot vienotu regulējumu valstī tādos jautājumos kā pamatprasības kapsētas izveidošanai, paplašināšanai, uzturēšanai un slēgšanai; pašvaldības kapsētu apbedījumu reģistra vešanas kārtība; pamatprasības kapavietas piešķiršanai un uzturēšanai; kapsētas apsaimniekotāja un kapavietas turētāja kompetence; pamatprasības apbedīšanai un pārapbedīšanai, kā arī ziņu aktualizēšanai Fizisko personu reģistrā.

Pašvaldībām jauni saistošie noteikumi par kapsētu izmantošanu būs jāizstrādā un jāpieņem līdz 2027. gada 30. jūnijam. Tāpat paredzēts, ka viena gada laikā pēc likuma pieņemšanas pašvaldībām kapsētās, izvērtējot to apmeklētību, būs jānodrošina ūdens ņemšanas vieta, kā arī tualete. Tāpat viena gada laikā pašvaldībām būs jāizveido apbedījumu reģistrs, savukārt dati par iepriekš apbedītajām personām reģistrā būs jāiekļauj triju gadu laikā.

¹⁸ <https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/vai-pasvaldibu-riciba-nodrosinot-kapsetu-apsaimniekosanu-un-ar-kapsetu-izmantosanu-saistitos-pakalpojumus-ir-likumiga-un-lietderiga>

¹⁹ [https://www.satv.tiesa.gov.lv/cases/?search\[number\]=2018-08-03](https://www.satv.tiesa.gov.lv/cases/?search[number]=2018-08-03)

²⁰ <https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttocategory=1032/Lp14>

3. Esošās situācijas raksturojums

3.1. Kapsētas un apbedījumi

RVP nodrošina 22 kapsētu apsaimniekošanu un uzturēšanu 452,35 ha platībā²¹, no kurām:

- 1) 2 ir atvērtās kapsētas, kur rīdziniekiem ir iespēja saņemt jaunu kapavietu un apbedīt mirušo, ja mirušā pēdējā deklarētā dzīvesvieta ir bijusi RVP administratīvajā teritorijā, vai arī apbedīt mirušo piederīgo jau esošā ģimenes kapavietā;
- 2) 15 ir daļēji slēgtās kapsētas, kur mirušos apbedī ģimenes kapavietās, bet jaunu kapavietu ierādīšana ir ierobežota;
- 3) 5 ir slēgtās kapsētas, kas ir slēgtas apbedījumiem un virsapbedījumiem – izņemot urnas ar kremēta mirušā pelniem esošajās ģimenes kapavietās.

MVD KP pārvaldībā esošo kapsētu izvietojums galvaspilsētā un dalījums tipos skatāms Ziņojuma 2. pielikumā.

Lai arī kopējais iedzīvotāju skaits Rīgā kopš 2015. gada ir samazinājies par 5%, kopējais apbedījumu skaits Rīgā pēdējo 10 gadu laikā periodā saglabājis salīdzinoši stabils – ap 6–7 tūkstošiem gadā (skat. tabulu Nr. 1. Apbedījumu skaits Rīgas Kapsētu pārvaldes apsaimniekotajās kapsētās 2015.–2024. gadā). Būtisks apbedījumu kopskaita pieaugums 2021. gadā bija tieši saistīts ar Covid-19 pandēmiju, kā ietekmē visā valstī, tostarp Rīgā, tika novērots mirstības rādītāju kāpums. Iedzīvotāju skaita izmaiņu un apbedīto skaita izmaiņu starpā korelācija ir vāja un statistiski nenozīmīga²². Līdzīgs novērojums izdarāms arī par iedzīvotāju skaita, kas vecāki par 70 gadiem, izmaiņu un apbedīto skaita izmaiņu savstarpējo sakarību²³.

Tabula Nr.1. Apbedījumu skaits Rīgas Kapsētu pārvaldes apsaimniekotajās kapsētās 2015.–2024. gadā²⁴

Gads	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bēres	5999	5743	5669	5317	5039	5316	6196	5423	4701	4443
Urnas	780	810	1068	1136	1245	1241	1690	1688	1558	1807
Kopā:	6779	6553	6737	6453	6284	6557	7886	7111	6259	6250

Kopš 2019. gada vērojams tradicionālo apbedījumu skaita un īpatsvara samazinājums. Kremāciju īpatsvars ir būtiski pieaudzis: 2015. gadā urnas veidoja tikai 11,5% no visiem apbedījumiem, savukārt 2024. gadā šis rādītājs sasniedza jau 28,9%. Pēdējos gados (2023., 2024. gadā) kopējais apbedījumu skaits stabilizējies ap 6200 gadā, bet kremāciju īpatsvars turpina palielināties, kas atbilst Eiropas kopējām tendencēm.

Atvērtās kapsētas

Atvērtās kapsētas ir kapsētas, kurās saskaņā ar pašvaldības vai KP noteikto kārtību ir iespējams piešķirt jaunas kapavietas apbedīšanai vai urnu apglabāšanai, kā arī veikt apbedījumus jau esošajās dzimtas kapavietās. Atbilstoši Rīgas domes saistošajiem noteikumiem RVP kapsētā jaunu kapavietu līdz divām kapavietām piešķir un ierāda kapsētas pārzinis. KP atvērtajās kapsētās izveido īpašu sektoru tādu mirušo apbedīšanai, kuriem nav laulātā, radnieku vai citas personas, kura organizētu mirušā apbedīšanu (bezpiederīgais mirušais).

²¹ Kapsētu platības apstiprinātas ar 2023. gada 17. maija Rīgas domes lēmumu Nr. RD-23-2518-lē "Par valsts pārvaldes funkciju veikšanai – pašvaldības komunālo pakalpojumu sniegšanas, pilsētas teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības uzturēšanas nodrošināšanai, kā arī inženierinfrastruktūras objektu attīstībai – nepieciešamo nekustamo īpašumu sarakstu apstiprināšanu".

²² Korelācijas koeficienta R vērtība -0,0965; statistiskās nozīmības līmeņa p vērtība 0,7908.

²³ Korelācijas koeficienta R vērtība 0,3296; statistiskās nozīmības līmeņa p vērtība 0,3522.

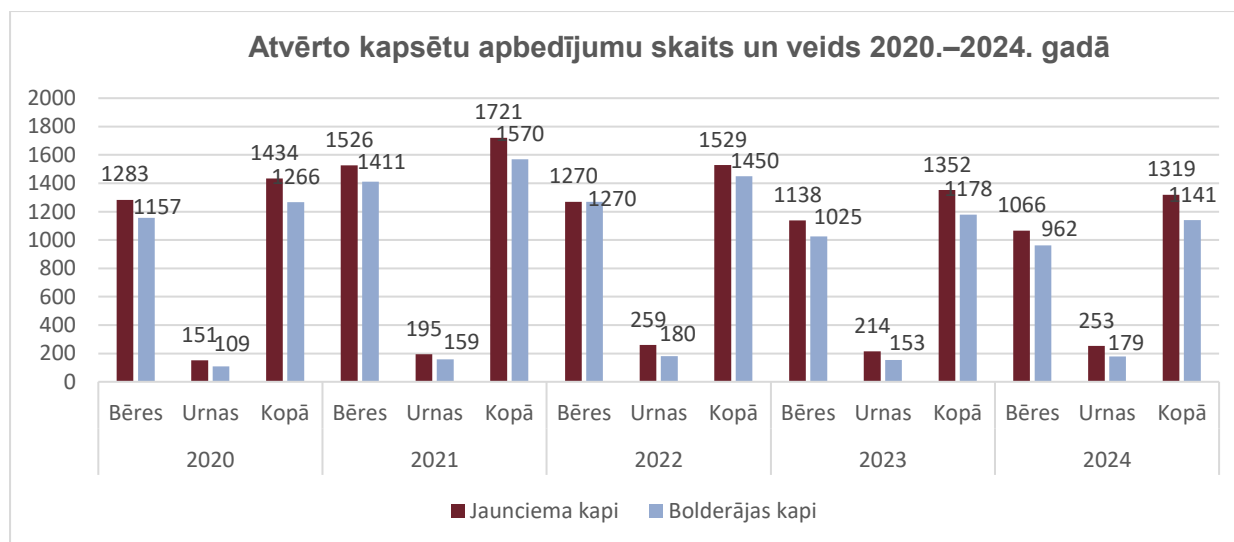
²⁴ Kapsētu pārvaldes dati.

RVP teritorijā ir divas atvērtās kapsētas – Jaunciema kapi un Bolderājas kapi (skat. tabulu Nr. 2. RVP atvērtās kapsētas). Tajās nodrošina jaunu kapavietu piešķiršanu, urnu apglabāšanu, kā arī radnieku pārapbedījumus esošajās dzimtas vietās.

Tabula Nr. 2. Rīgas valstspilsētas atvērtās kapsētas

Atvērtās kapsētas	Adrese	Pieejamība			Platība (m ²)	Kopējais apbedīto skaits
		Sabiedriskais transports	Auto stāvvietā	Velo novietne		
Jaunciema kapi	Jaunciema 8. šķērslīnija 10	Jā	Jā	Nē	1 491 351	99 103
Bolderājas kapi	Mazā Kleistu iela 16	Jā	Jā	Jā	676 128	43 634

Abas kapsētas ir daļa no RVP ilgtermiņā uzturamo un paplašināmo apbedījumu teritoriju tīkla. Jaunciema kapsēta ir viena no lielākajām un jaunākajām Rīgas kapsētām, apbedījumi tajā uzsākti 1980. gados. Kapsētā ir dzimtu apbedījumi, atsevišķi sektori bezpiederīgo un neatpazīto personu apbedīšanai, sociālo aprūpes centru aizgājējiem, bērnu apbedījumu sektors (no Rīgas pašvaldības bērnu namiem), musulmaņu apbedījumu sektors un jaunu kapavietu sektori. Bolderājas kapsēta ir viena no vēsturiskajām, bet joprojām atvērtajām Rīgas kapsētām, un tajā saglabājusies daļēja apbedījumu struktūra pēc vēsturiskās un konfesionālās piederības. Kapsētā ir veco dzimtu apbedījumi, jaunas kapavietu rindas, urnu apbedījumi un piemiņas vietas.

Attēls Nr. 1. Atvērto kapsētu apbedījumu skaits un veids 2020.–2024. gadā²⁵

Apkopojot KP datus par apbedījumiem Jaunciema un Bolderājas kapsētās pēdējo 5 gadu laikā (skat. attēlu Nr. 1. Atvērto kapsētu apbedījumu skaits un veids 2020–2024), tie atspoguļo kopējās apbedīšanas tradīciju izmaiņas. Tradicionālo apbedījumu skaits samazinās un pieaug kremācijas izvēle, tikai pēdējo piecu gadu periodā izmaiņas ir no 2020. gadā aptuveni 10–12% no visiem apbedījumiem, bet 2024. gadā sasniedzot jau 20–25%.

Jaunciema un Bolderājas kapsētas tiek uzskatīta par ilgtermiņa rezerves teritoriju apbedījumiem Rīgā, un to attīstība paredzēta arī turpmākajos pilsētas plānošanas dokumentos.

²⁵ Kapsētu pārvaldes dati.

Daļēji slēgtās kapsētas

Daļēji slēgtās kapsētas ir kapsētas, kur vairs netiek piešķirtas jaunas kapavietas (izņemot speciālas situācijas vai dzimtas kapavietas), taču tās tiek uzturētas, pieejamas apmeklētājiem un iespējamas apbedīšanas tajās, kur kapavietas jau ir īpašumā un/vai iespējams veikt virsapbedījumu. Ja izveidotā kapavietā nav brīvas vietas un nevar veikt virsapbedījumu, KP kapavietas uzturētājam piešķir jaunu kapavietu, ja mirušais kapavietas uzturētājam ir laulātais, augšupējais radnieks, lejupējais radnieks, brālis vai māsa un attiecīgās kapsētas pārzinis ir apliecinājis, ka ir iespēja piešķirt kapavietu un tās iespējamo lielumu. KP var dot piekrišanu kapavietas piešķiršanai daļēji slēgtā kapsētā mirušā, kuram dzīves laikā ir bijuši sevišķi nopelni Latvijas valsts vai Rīgas valstspilsētas labā, apbedīšanai, pamatojoties uz attiecīgās valsts pārvaldes iestādes, radošās savienības, nevalstiskās organizācijas vai profesionālās biedrības iesniegumu.

KP pārzinā ir 15 daļēji slēgtās kapsētas²⁶ (skat. tabulu Nr. 3. Rīgas valstspilsētas daļēji slēgtās kapsētas).

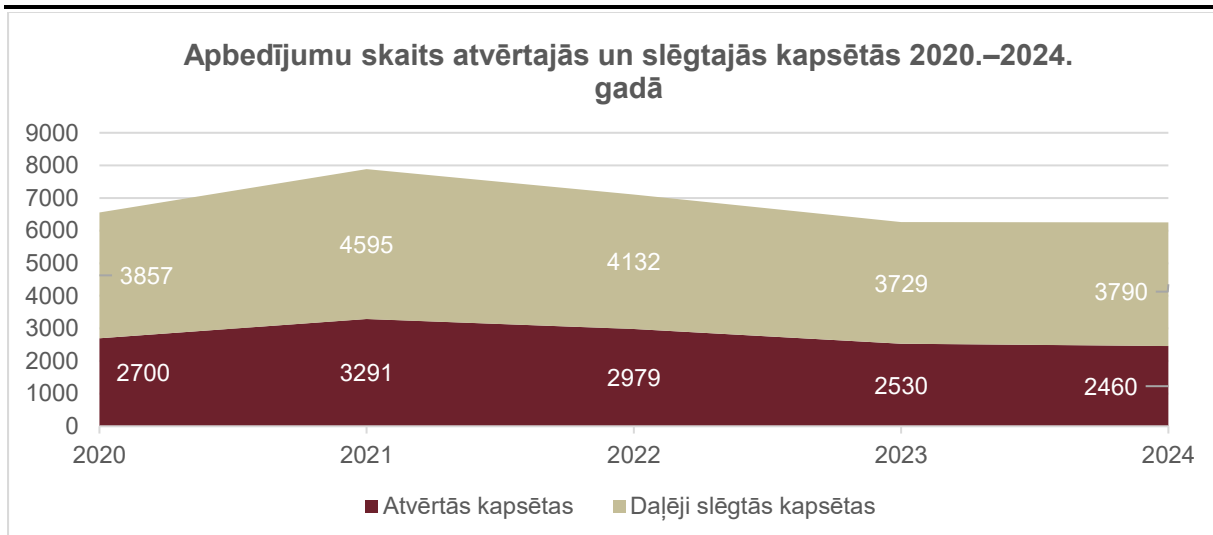
Tabula Nr. 3. Rīgas valstspilsētas daļēji slēgtās kapsētas

Daļēji slēgtās kapsētas	Adrese	Pieejamība			Platība (m ²)	Kopējais apbedīto skaits
		Sabiedriskais transports	Auto stāvvietā	Velo novietne		
I Meža kapi	Aizsaules iela 2	Jā	Jā	Nē	520 052	70 509
II Meža kapi	Gaujas iela 12	Jā	Jā	Nē	318 226	97 607
Miķeļa kapi	Gaujas iela 2	Jā	Nē	Nē	178 910	61 192
Raiņa kapi	Aizsaules 1A	Jā	Jā	Nē	93 382	36 320
Sarkandaugavas kapi	Nesaules iela 9	Jā	Nē	Jā	254 400	24 218
Pļavnieku kapi	Lubānas iela 94	Jā	Jā	Nē	555 169	85 947
Matīsa kapi	Mazā Matīsa iela 1	Jā	Nē	Nē	133 561	68 761
Jaunie ebreju kapi	Lizuma iela 4	Jā	Jā	Jā	98 895	36 181
Juglas kapi	Stāmerienas iela 1	Jā	Nē	Nē	12 232	2 832
Biķeru kapi	Juglas iela 71	Jā	Jā	Nē	78 793	4 617
Vecie Bolderājas kapi	Silikātu iela 5B	Jā	Nē	Nē	30 971	*
Lāčupes kapi	Baltegļu iela 41	Jā	Jā	Nē	395 438	75 477
Ziepniekkalna kapi	Mālu iela 19	Jā	Jā	Nē	98 671	34 904
Pleskodāles kapi	Ventas iela 3	Jā	Jā	Nē	41 862	11 829
Ivana kapi	Kalna iela 21	Jā	Jā	Nē	1 626	77 249

*Atbilstoši KP datu uzskaitēi apglabāto skaits Vecajos Bolderājas kapos skatāms kopā ar Bolderājas kapiem.

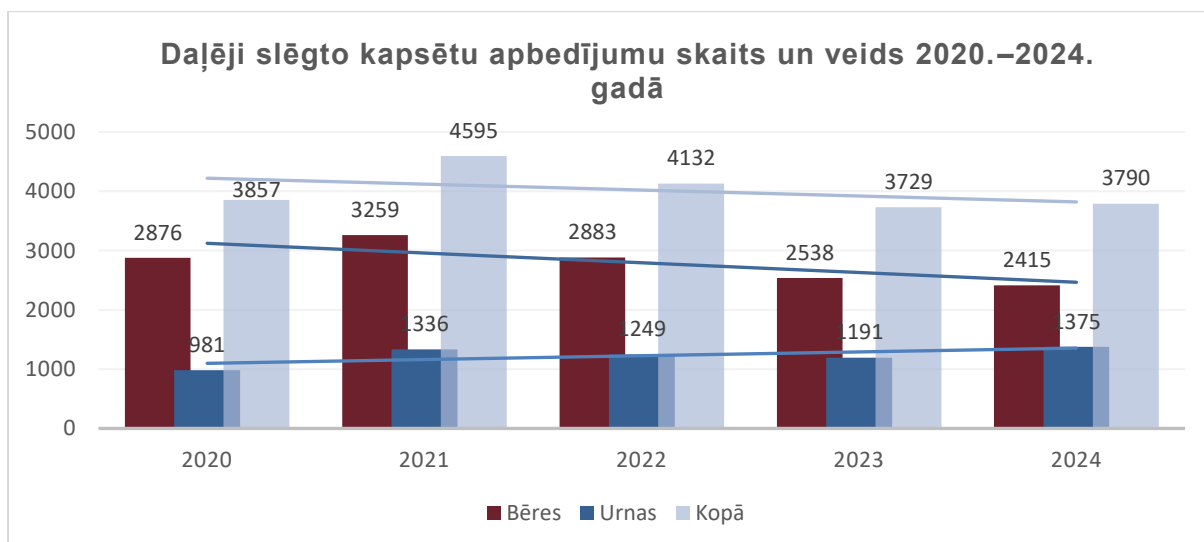
Lielākā daļa no visām (15 no 22 kapsētām) Rīgas valstspilsētas kapsētām ir daļēji slēgtās. No kopējā apbedījumu skaita šajās 15 kapsētās tiek veikti vidēji 60% no visiem apbedījumiem Rīgā.

²⁶ <https://mvd.riga.lv/par-mums/darbibas-jomas/kapsetu-parvalde/kapsetas/>

Attēls Nr. 2. Apbedījumu skaits atvērtajās un slēgtajās kapsētās 2020.–2024. gadā²⁷

Analizējot apbedījumu skaitu un veidu 15 daļēji slēgtajās kapsētās, redzams, ka urnu apbedījumu īpatsvars salīdzinājumā ar atvērtajām kapsētām ir augstāks un ar pieauguma tendenci (skat. attēlu Nr. 3. Daļēji slēgto kapsētu apbedījumu skaits un veids 2020.–2024. gadā).

Attēls Nr. 3. Daļēji slēgto kapsētu apbedījumu skaits un veids 2020.–2024. gadā²⁸

Daļēji slēgtās kapsētas kalpo ne tikai kā apbedījumu vietas, bet arī sniedz būtisku ieguldījumu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā valsts līmenī, vienlaikus veidojot nozīmīgu Rīgas publiskās zaļās infrastruktūras komponenti.

Kapsētās – īpaši I un II Meža kapos, Raiņa kapos, Miķeļa kapos – ir nozīmīgs kultūras pieminekļu skaits. Informācija par kultūras pieminekļiem pieejama Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes datubāzē²⁹, kā arī KP nodrošina informāciju kapsētu teritorijās, attēlojot visu kultūras pieminekļu un nozīmīgu personu kapavietu shēmas katrā no kapsētām.

²⁷ Kapsētu pārvaldes dati.

²⁸ Kapsētu pārvaldes dati.

²⁹ <https://mantojums.lv/cultural-objects>

Slēgtās kapsētas

Slēgtās kapsētas ir kapsētas, kas ir slēgtas apbedījumiem un virsapbedījumiem, izņemot urnu ar kremētu mirušo pelniem apbedīšanu. Rīgā ir piecas slēgtās kapsētas, kuras ir KP pārziņā un jauni apbedījumi netiek veikti, kapsētas tiek uzturētas kā kultūrvēsturiski, piemiņas vai zaļās teritorijas objekti (skat. tabulu Nr. 4. Rīgas valstspilsētas slēgtās kapsētas).

Slēgtās kapsētas izvietotas Sarkandaugavas, Āgenskalna, Torņakalna un Dārziņu apkaimē. Tās pilda piemiņas, kā arī kultūrvēsturiskas funkcijas. Sarkandaugavas Kalna kapi, izveidoti 18. gs. beigās, ir viena no senākajām pareizticīgo kapsētām Rīgā, kur saglabājusies vēsturiskā kapliča un pieminēkļu grupas. Kapsila (arī Kapusila) kapsēta dibināta 19. gs. otrajā pusē, sākotnēji kalpojusi Rīgas vācu draudžu locekļu un amatnieku apbedījumiem; tā tika slēgta 20. gs. Tajā saglabājušies karavīru (1919. gada), represijās cietušo un Dārziņu apkaimes iedzīvotāju apbedījumi³⁰. Par Torņakalna kapu dibināšanas laiku tiek uzskatīts 1776. gads, taču pētījumi liecina, ka tā savā tagadējā vietā ir jau kopš 14. gadsimta³¹. Pēc Otrā pasaules kara tie tika slēgti un pārtapa par Torņakalna piemiņas parku, kas ir deportāciju upuru piemiņas vieta pie Torņakalna stacijas. Torņakalna pareizticīgo kapi dibināti 19. gs. vidū, un teritorijā saglabājusies pareizticīgo kapliča un apbedījumu pieminēkli. Mārtiņa kapi ir viena no vecākajām Rīgas kapsētām, kas dibināta 1773. gadā, un šeit ir apbedīti ievērojami Rīgas vācbaltu garīdznieki, tirgotāji un sabiedriskie darbinieki. Kapsēta slēgta 20. gs. vidū, un 1998. gadā Mārtiņa kapsētai un tās memoriālajām celtnēm piešķirts valsts nozīmes kultūras pieminēkļa statuss (aizsardzības Nr. 6618).

Tabula Nr. 4. Rīgas valstspilsētas slēgtās kapsētas

Slēgtās kapsētas	Adrese	Pieejamība			Platība (m ²)	Kopējais apbedīto skaits
		Sabiedriskais transports	Auto stāvvietā	Velo novietne		
Sarkandaugavas Kalna kapi	Ceļinieku iela 1	Jā	Jā	Nē	21 595	15862
Kapsila kapi	Taču iela 1	Jā	Nē	Nē	2 469	128
Torņakalna kapi	Torņakalna iela 1	Jā	Jā	Nē	24 416	N/d
Torņakalna pareizticīgo kapi	Vienības gatve 76	Jā	Jā	Nē	13 129	N/d
Mārtiņa kapi	Hāmaņa iela 4	Jā	Jā	Nē	28 324	N/d

Īpašās kapsētu iekšējās zonas

RVP administratīvajā teritorijā ir arī atsevišķas karavīru brāļu kapu vietas (Brāļu kapi), kuras atrodas ārpus esošo kapsētu teritorijām: Otrajā pasaules karā kritušo padomju karavīru kapi, Graudu ielā (netālu no Ziepniekkalna kapiem); Lielā Tēvijas karā kritušo padomju karavīru kapi Rīgas–Pleskavas šosejas 12 km. 31.07.2008. gadā tika pieņemts likums “Par Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības vienošanos par Latvijas apbedījumu statusu Krievijas Federācijas teritorijā un Krievijas apbedījumu statusu Latvijas Republikas teritorijā”, kas regulē daļu no apbedījumiem un to uzturēšanu. Par apsaimniekošanu kompleksi jautājums risināms ar Aizsardzības ministriju. Šobrīd izstrādē vēl ir represijās cietušo likumprojekts. Ziņojuma 9. pielikuma kartē attēlotas īpašās apbedījumu zonas kapsētās kā karavīru apbedījumi (Miķeļa, Lāčupes, Matīsa, Pļavnieku, Pleskodāles, Ivana, Vecajos Bolderājos, Torņakalna pareizticīgo, Kapsila un Jaunajos ebreju kapos), represijās cietušo apbedījumi (I Meža, Matīsa kapu D puses 007 un 008 sektoru daļās, Kapsila kapu 1. sektora 73. vietā) un 1905. gada revolūcijas dalībnieku apbedījumi ar piemiņas elementiem (Matīsa kapos).

³⁰ 19.–20. gs. <https://www.rigasdarzini.lv/darzini/19-20-gs/>

³¹ Torņakalna kapi Rīgā. Pieejams: [Torņakalna kapi Rīgā | Zvaigzne ABC](#)

Divās kapsētās ir musulmaņu sektori – Miķeļa un Jaunciema kapos, savukārt Jaunā ebreju kapsētā ir unikāla ar to, ka tajā pārsvarā apbedīti ir ebreju tautības cilvēki, vienīgi mazā daļā no 11b sektora ir karavīru apbedījumi. Miķeļa kapos ir arī pārapbedīto pīšļi, kuriem nav nosakāma piederība.

Jaunciema kapi ir viena no jaunākajām kapsētām RVP un arī lielākā platības ziņā, tajā ir vairāki īpaši sektori, kuru dalījumu un konceptuālā ziņojuma laikā konstatētā aizpildījuma karti var skatīt Ziņojuma 9.1. pielikumā.

Kapsētu teritorijās ar Rīgas domes lēmumu vairākām teritorijām noteikts īpašs statuss, kas paredz liegumus vai īpašus nosacījumus teritorijas izmantošanai:

- ar Rīgas domes 2024. gada 16. oktobra lēmumu Nr. RD-24-4006-lē (prot. Nr. 129, 53.§) Rīgas I Meža kapu sektoram “Čakstes aleja” noteikts īpašs statuss, ņemot vērā tā ainavisko nozīmi Rīgas Meža kapu vēsturiskajā plānojumā, kultūrvēsturisku vērtību saglabāšanā Latvijas kapsētu ainavā un Rīgas dārzu un parku arhitektūrā, kas aizliedz veikt jaunus apbedījumus un virsapbedījumus, kā arī piešķirt un ierādīt jaunas kapavietas;
- ar Rīgas domes 2024. gada 16. oktobra lēmumu Nr. RD-24-4007-lē (prot. Nr. 129, 54.§) Rīgas I Meža kapu IV sektoru daļai “Baltie krusti”, kas ir valsts nozīmes kultūras piemineklis Nr. 8564 “Komunistiskā masu terora upuru piemiņas vieta un kapi”, noteikts īpašs statuss, aizliedzot veikt jaunus apbedījumus un virsapbedījumus, kā arī piešķirt un ierādīt jaunas kapavietas Rīgas I Meža kapu IV sektora daļā “Baltie krusti”;
- ar Rīgas domes 2024. gada 16. oktobra lēmumu Nr. RD-24-4008-lē (prot. Nr. 129, 55.§) tika noteikts īpašs statuss Bolderājas kapu 37. sektoram, kas aizliedz piešķirt jaunas kapavietas un veikt mirušo virsapbedījumus.

Papildus I un II Meža kapi ir unikāli ar sabiedrībā labi pazīstamu zinātnieku, kultūras un sabiedrisko darbinieku, mākslinieku, dažādu nozaru, arodu cilvēku atdusas vietām, atsevišķās sektoru daļās ir arī korporāciju apbedījumi un Zviedrijas valstspiederīgo apbedījumi, kuru izvietojumu var skatīt Ziņojuma 9.2. pielikumā.

Kapsētu īpašās iekšējās zonas ir unikālas un arī norāda uz kapsētu kultūrvēsturisko vērtību mūsu sabiedrībā, taču lielākā daļa no šīm zonām netiek pienācīgi apsaimniekotas, jo trūkst normatīvais regulējums par to apsaimniekošanu, ja nav iespējams noslēgt kapavietas uzturēšanas līgumus. Daļa no zonām būtu saglabājama ar īpašu statusu un tām jāparedz papildu resursi uzturēšanai, taču daļa būtu izmantojama otrreizēji, tādā veidā veicinot zemes kā resursa ilgtspējīgu izmantošanu, ieviešot virsapbedījumus, kā pelnu izkaisīšanas laukumus, dārzi, un kolumbārija elementu izvietojumam.

Kapsētu pieejamības analīze un ieteicamās rīcības

Veicot analīzi par sabiedriskā transporta, veloinfrastruktūras, tostarp auto un velo novietņu, izvietojumu, tika veiktas šādas darbības.

1. Apkopota informācija par veloinfrastruktūru RVP, izmantojot pieejamos datus georiga.eu portāla sadaļā *Atvērtie dati – satiksme un mobilitāte*.
2. Aplūkotas un nokartētas kapsētu tuvumā esošās sabiedriskā transporta pieturvietas, un noteikti sabiedriskā transporta maršruti, kas skatāms Ziņojuma 7. un 7.1. pielikumos.
3. Apsekotas gan dabā, gan kamerāli kapsētu teritorijas, un noteikts auto un velo novietņu izvietojums un kvalitāte, kas atspoguļoti gan piekļuves analīzes tabulā, gan kapsētu apsekojumā Ziņojuma 12. pielikuma 3 daļās.

Transporta nodrošinājuma shēma skatāma Ziņojuma 7. pielikumā, Mežaparka apkaimē esošo kapsētu nodrošinājums skatāms 7.1. pielikumā, savukārt visu kapsētu nodrošinājuma izvērtējums skatāms 7.2. pielikumā “Kapsētu pieejamība”.

Sabiedriskā transporta pieejamība

Veicot sabiedriskā transporta analīzi, secināms, ka, līdzīgi kā citiem sabiedriskajiem objektiem, arī kapsētām laba piekļuve ar sabiedrisko transportu ir nodrošināta tām, kas atrodas tuvāk pilsētas centrālajai daļai, – Matīsa, Ivana, Mārtiņa, Torņakalna, Torņakalna pareizticīgo kapsētas. Daļēji laba piekļuve nodrošināta I un II Meža, Raiņa, Miķeļa, Sarkandaugavas un Sarkandaugavas Kalna, Jaunajai ebreju, Pleskodāles, Ziepniekkalna, Pļavnieku, Vecās Bolderājas un Bolderājas kapsētām. Salīdzinoši sliktāka piekļuve ir Jaunciema, Lāčupes, Juglas, Biķeru un Kapsila kapsētām. Turklāt Kapsila kapsētai tuvākā sabiedriskā transporta pieturvieta ir ~880 metru attālumā.

Sasniedzamība ar transportlīdzekļiem

Atbilstoši 1999. gada 6. janvāra Ministra kabineta noteikumu Nr. 502 "Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika" (turpmāk – MK Nr. 502) 7. punktam kapsētas apsaimniekotājs nodrošina kapsētas piebraucamā ceļa uzturēšanu tehniskā kārtībā. Veicot kapsētu teritoriju apsekojumu, kas skatāms Ziņojuma 12. pielikumā, var secināt, ka pie vairāku kapsētu teritorijām ceļi netiek uzturēti tehniskā kārtībā un nepieciešami to labiekārtošanas darbi. Šādas teritorijas ir ap Sarkandaugavas, Vecajiem Bolderājas, Lāčupes, I un II Meža kapiem to ZA daļā, Juglas un Biķeru kapiem.

Identificētās problēmvietas un ieteicamā rīcība

Sarkandaugavas kapu teritorija un tai rezervētās zemes vienības robežojas ar ielas aizsargjoslām Varoņu ielas un Meža prospekta sarkanajām līnijām, taču fiziski tai ir izbūvēta piekļuve tikai pie galvenajiem vārtiem, kas izved uz Meža prospektu, taču zemes vienības platība (kadastra apzīmējums 0100 090 0212) nav pietiekama auto novietņu izvietošanai, un tajā tiek novietoti atkritumu konteineri, turklāt kapsētas teritorijā iekļūšana ar autotransportu ir ierobežota ar maksas caurlaidēm. Kapsētas A pusē nav izbūvēts savienojums ar Varoņu ielu, kā rezultātā kapsētas apmeklētājiem pilnvērtīgi netiek nodrošināta piekļuve, savukārt R pusē piekļuve tiek nodrošināta daļēji ar Nesaules ielas sarkanajām līnijām, kas daļēji noteiktas arī kapsētu uzturēšanai rezervētai zemes vienībai (kadastra apzīmējums 0100 090 2004), kur atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 22. maija noteikumu Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" (turpmāk – MK Nr. 240) 83. punktam zemes vienības **ielas teritorijas daļa izdalāma atsevišķā zemes vienībā un pēc tās izbūves nododama apsaimniekošanai** RVP Ārtelpas un mobilitātes departamentam. Ap esošo kapsētu tās funkcijai rezervētajās zemes vienībās ir izbraukāti ceļi un laukumi, kur infrastruktūra nav ilgstoši uzturēta. Šīs teritorijas tiek izmantotas apsaimniekošanas un piekļūšanas, kā arī transportlīdzekļu novietošanas vajadzībām, kas norāda uz nepieciešamību nodrošināt apsaimniekošanai nepieciešamos ceļus, un **jāparedz to izbūve normatīvo aktu kārtībā, izstrādājot būvniecības dokumentāciju un paredzot nepieciešamās transportlīdzekļu novietnes**. Tā kā ceļš tiek paredzēts kapsētas paplašināšanas vajadzībām, to attiecīgi TIAN 24. punktam likumīgi izbūvē līdz attiecīgās būves nodošanai ekspluatācijā.

Veco Bolderājas kapu zemes vienību ieskauj RVP piederošas zemes vienības, kas rezervētas vides funkcijai kā meži (Rīgas domes 14.06.2023. lēmums Nr. RD-23-2654-lē), tai nav nodrošināta piekļuve RTP TIAN 23. punkta izpratnē, tādēļ **nodrošināms ceļa servitūts** zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 0100 110 2117.

Lāčupes kapu zemes vienībā (kadastra apzīmējums 0100 080 0292) esošā ielas teritorija, kas noteikta ar sarkanajām līnijām, ir sliktā tehniskā stāvoklī. Atbilstoši MK Nr. 240 83. punktam ielas teritorija, kas noteikta ar sarkanajām līnijām, **izdalāma atsevišķā zemes vienībā**. Savukārt pēc zemes vienības (kadastra apzīmējums 0100 104 0058) daļas, kas noteikta kā dabas un apstādījumu teritorija (DA3), un tās iekļaušanas kapsētu uzturēšanas (Rīgas domes lēmums Nr. RD-23-2518-lē) zemes vienību sarakstā, paredz **būvniecības dokumentācijas izstrādi, kurā iekļauj teritorijas iekšējo apsaimniekošanas un gājēju ceļu izvietojumu, auto un velo novietņu izvietojumu** un skaitu atbilstoši TIAN 3.1.1. un 3.1.2. apakšnodaļās un 2. pielikuma noteiktajām prasībām.

I un II Meža kapiem ir vāja saasniedzamība ar sabiedrisko transportu tieši to Z un ZA teritorijas daļā, turklāt arī piekļuve ar auto transportu nav pilnvērtīgi nodrošināta un nav izveidotas auto un velo novietnes. Lai gan zemes vienībām ir nodrošināta piekļuve TIAN 23. punkta izpratnē, piebraucamie ceļi nav uzturēti atbilstoši MK Nr. 502 7. punkta izpratnei. Tā kā Ziņojuma 12. pielikumā fiksētas arī iekšējo ceļu nepilnības, tad ierosināms izstrādāt kompleksai teritorijas attīstībai **vienotu būvniecības dokumentāciju, nodrošinot iekšējo un ap teritoriju esošo ceļu savstarpēju savienojumu un segumu izbūvi un atjaunošanu**, kā arī paredzot nepieciešamās auto un velo novietnes. To darot, ievēro teritorijā 1908. gadā izstrādāto G. Kūfalta projektu (Ziņojuma 16. pielikums), kurā norādīts iekšējo ceļu izvietojums, tāpat, **veicot būvniecību, ievēro** TIAN 2.11.3. apakšnodaļas prasības. Papildus jāievēro Rīgas domes 2024. gada 12. jūnija saistošie noteikumi Nr. RD-24-276-sn "Par koku, kas aug ārpus meža, aizsardzību, uzturēšanu un ciršanu" 2. nodaļa "Koku aizsardzība un uzturēšana", kā arī būvdarbu laikā **jāievēro koku aizsardzība**, kas noteikta TIAN 43. punktā.

Juglas kapu zemes vienības ieskauj RVP piederošas zemes vienības, kas rezervētas vides funkcijai kā meži (Rīgas domes 14.06.2023. lēmums Nr. RD-23-2654-lē), tai nav nodrošināta piekļuve RTP TIAN 23. punkta izpratnē, tādēļ **nodrošināms ceļa servitūts** zemes vienībā ar kadastra apzīmējumu 0100 092 0499.

Biķeru kapu teritorijai ir nodrošināta piekļuve RTP TIAN 23. punkta izpratnē, taču iekšējie ceļi netiek uzturēti MK Nr. 502 7.punkta izpratnē, un nepieciešams paredzēt papildu līdzekļus **galveno apsaimniekošanas ceļu izbūvei un uzturēšanai**, kā arī paredzot pēc nepieciešamības auto novietnes teritorijas Z daļā. Veicot būvniecību, jāievēro TIAN 43. punkta prasības.

Veicot apsekojumu, tika secināts, ka pie esošām kapsētām **transportlīdzekļu novietņu** skaits nav pietiekams. Paredzot kapsētu paplašinājumu RTP funkcionālā zonējuma noteiktajā DA3 teritorijā, Jaunajiem Bolderājas un Lāčupes kapiem transportlīdzekļu novietņu skaits nosakāms atbilstoši RTP TIAN 180. punktam, kas nosaka, ka **objekta pārbūves vai tā funkciju maiņas gadījumā attiecībā uz pārbūvējamo objekta daļu piemēro TIAN 2. pielikumā ietvertās prasības**. Turklāt, ja novietņu skaits nepārsniedz 49 vietas, tad atbilstoši TIAN 197. punktam atklātā autonovietnē atļauts izmantot ūdenscaurlaidīgu segumu (grantī, šķembas vai ekobruģi). Zemes vienībās, kur Ziņojumā norādīta lokālpārveidojuma izstrādāšana, atbilstoši TIAN 179. punktā paustajam, pamatojot risinājumu, iespējams samazināt minimāli nepieciešamo autostāvvietu skaitu par 30%.

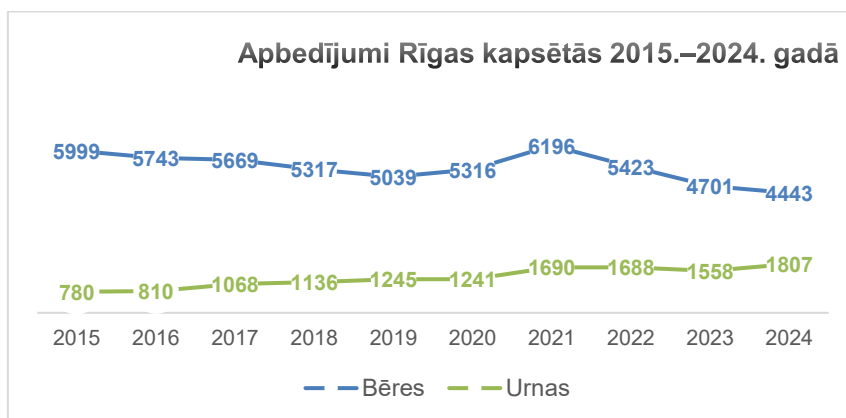
Pārvietošanās iespējas kapsētu teritorijās

Atpūtas zonas un **velo novietnes** kapsētās ir būtiskas to apmeklētājiem visā kapsētas teritorijā, ne tikai pie galvenajām ieejām, ja netiek atrisināts sabiedriskā transporta nodrošinājums ap kapsētām. Ziņojuma laikā veiktajā apsekojumā secināts, ka tikai dažām kapsētu teritorijām ir nodrošinātas velo novietnes, turklāt novietnes ir izvietotas tikai pie kapsētu galvenajām ieejām. Kamēr šāds risinājums ir ērts un pieejams kapsētās ar mazāku platību, kā slēgtās kapsētās, Juglas, Biķeru, Jaunā ebreju kapsēta, šāds risinājums nenodrošina ērtu piekļuvi lielāka izmēra kapsētās. Norādām, ka pilnvērtīgam risinājumam **jāveicina apmeklētāju pārvietošanās pa kapsētu teritoriju ar velosipēdiem vai citiem mikromobilitātes rīkiem**. Primāri jānodrošina novietnes lielākajos krustojumos un pie citām ieejām, kā arī jāņem vērā, ka apmeklētājs gribēs nokļūt līdz kapavietai un tas būtu atļaujams, taču neuzliek par pienākumu izvietot speciālu novietni.

Secinājums un ieteicamā rīcība: Ziņojums ierosina **izvietot velo novietnes un atpūtas zonas**, to elementus (soliņi, atkritumu tvertnes) kapsētu teritorijās, īpaši I un II Meža kapsētu Z un ZA daļās, Jaunciema un Bolderājas kapsētu lielākajos krustojumos. **Paplašināmo teritoriju būvniecības dokumentācijā iekļaut shēmu ar nepieciešamo novietņu izvietojumu kapsētu teritorijās un to kopējo skaitu**. Nodrošināt iespēju pārvietoties visā kapsētas teritorijā ar mikromobilitātes rīkiem, ja tas netraucē citus apmeklētājus un apsaimniekotāju darbu. Lai nodrošinātu ērtu gājēju pārvietošanos, atbilstoši TIAN 337. punktā noteiktajam, ierīkojot un pārbūvējot galvenos gājēju ceļus kapsētās, tajās izbūvēt **ielu apgaismojuma** infrastruktūru un nodrošināt apgaismojumu diennakts tumšajā laikā. Vienlaikus ieteicams izmantot energoefektīvus gaismekļus, samazinot enerģijas patēriņu un ieviešot viedās apgaismojuma pārvaldības sistēmas.

3.2. Kremācija

Kremācija kļuvusi par stabilu un populritātes ziņā augošu apbedīšanas formu. Kremācijas īpatsvars kopējo apbedījumu struktūrā Rīgā pēdējo 10 gadu periodā ir ar stabili pieaugošu tendenci, kas atbilst vispārējām Eiropas pilsētu apbedījumu tendencēm.

Attēls Nr. 4 Apbedījumi Rīgas kapsētās 2015.–2024. gadā³²

³² Kapsētu pārvaldes dati.

Dati par pēdējo desmit gadu veiktajiem apbedījumiem KP pārziņā esošajās kapsētās (skat. attēlu Nr. 4. Apbedījumi Rīgas kapsētās 2015.–2024. gadā) liecina, ka urnu apbedījumu skaits ir gandrīz trīskāršojies, bet tradicionālo apbedījumu skaits samazinājies par aptuveni ceturtdaļu. Straujākais kritums tradicionālo apbedījumu skaitam novērojams pēc 2021. gada, kad beidzās pandēmijas ietekmē paaugstinātais mirstības vilnis. Šīs tendences atspoguļo sabiedrības pāreju uz kremāciju kā dominējošu apbedīšanas formu, īpaši Rīgā, kur kapavieta pieejamība ir ierobežota.

Pēc kremācijas pelnu apglabāšana kapsētā ir iespējama:

- 1) apbedīšana kapavietā – urna tiek ierakta esošā vai jaunā kapavietā, īpaši, ja ir jau ģimenes locekļu kapavieta daļēji slēgtajās vai atvērtajās kapsētās;
- 2) kolumbārijā – urna var tikt ievietota kolumbārijā (būve jeb siena ar atsevišķām nišām, kas paredzētas urnu ievietošanai).

Kolumbāriju infrastruktūra RVP kapsētās tiek attīstīta. RVP kapsētās ir viens kolumbārijs, kas atrodas II Meža kapos un kur pēc kremācijas glabā urnas ar mirušā pelniem. Kā jau minēts Ziņojuma sadaļā par investīciju plāniem Rīgā, RAP2027 Investīciju plānā ir iekļauti un tiek īstenoti pasākumi vairāku jaunu kolumbāriju projektēšanai un būvniecībai.

Papildus kolumbāriju izveidei ir iespējami arī citi un šobrīd jau citu valstu praksē popularitāti ieguvuši pelnu apglabāšanas veidi, kā pelnu izkaisīšanas laukumi, urnu dārzi un piemiņas sienas (ainaviskas teritorijas kapsētā, kur uguns apbedījumi tiek apglabāti zem zāliena bez individuālām kapu kopiņām ar kopīgu piemiņas plāksni vai akmeni), dzīvības koka apbedījumi (pelni tiek ievietoti biournā, kurā ievietots arī koka stāds vai sēkla), atmiņu mežos (izkaisīšana īpašās meža teritorijās).

Krematorijas pakalpojuma nodrošināšanas regulējums ir nostiprināts Ministru kabineta 2010. gada 29. jūnija noteikumos Nr. 600 "Kremācijas noteikumi",³³ un tas paredz:

- 1) komersantu licencēšanas kārtību kremācijas veikšanai;
- 2) dokumentus, kas nepieciešami, lai veiktu miruša cilvēka kremāciju, dokumentu iesniegšanas kārtību, kā arī kārtību, kādā veicama kremācija un kārtojama ar to saistītā lietvedība;
- 3) nosacījumu, ka komersanta nosaukumā, kurš veic kremāciju, iekļauj vārdu "krematorija";
- 4) kremācija atļauta tikai šim nolūkam piemērotās ēkās – krematorijās.

Speciālo atļauju (licenci) kremācijas veikšanai izsniedz pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā atrodas attiecīgā krematorija.

RVP īpašumā ir Rīgas krematorijas ēka, kas sastāv no krematorijas ēkas ar nokomplektētu aprīkojumu un piederumiem, kas nepieciešami kremēšanas procesam, tajā skaitā divām gāzes kremācijas krāsnīm un zemes vienību. Kā ēkas izmantošanas mērķis paredzēts kremēšanas, morga un bērņu pakalpojumu nodrošināšana, izmantojot pašvaldības īpašumu. Zemes vienība izmantojama visa īpašuma uzturēšanai un apsaimniekošanai bez jaunām apbūves tiesībām.

Attiecībā uz pakalpojuma sniegšanu Rīgas dome izolē piesaista komersantus, slēdzot nomas līgumu. Pēdējā izsole tika izsludināta 2024. gadā ar iznomāšanas termiņu uz sešiem gadiem.

Komersants – SIA "Rīgas kremācijas centrs – krematorija"³⁴, kas ir esošais nomnieks un pakalpojuma sniedzējs, apsaimnieko Rīgas krematorijas ēku, tai pieguļošo teritoriju un sniedz iedzīvotājiem kremācijas pakalpojumus no 2006. gada novembra. Pēdējās desmitgades laikā Rīgas dome iegādājusies divas jaunas, modernas kremācijas līnijas, kas SIA "Rīgas kremācijas centrs – krematorija" ļāvis sasniegt jaudu vairāk par 200 kremācijām mēnesī³⁵. Otra krematorija, kas darbojas Latvijā, atrodas Valmierā, kura spēj veikt 5000 kremācijas gadā (2020. gada dati)³⁶.

Ziņojuma izstrādes laikā veikta reliģisko kopienu viedokļu apkopošana par kapsētu apsaimniekošanu un kremēšanu Rīgā (skat. pielikumu Nr. 14). Aptaujas rezultāti liecina, ka būtisku šķēršļu kremācijai kā apbedīšanas formai nav, tikai 1/3 daļa (īpaši starp Latvijas Pareizticīgās baznīcas un atsevišķiem Romas katoļu baznīcu pārstāvošiem respondentiem) paudusi noraidošu attieksmi. 2/3 daļas respondentu (galvenokārt evaņģēliski luteriskās konfesijas pārstāvju) atbildēs dominē praktiski apsvērumi, kas liecina par salīdzinoši atvērtu attieksmi pret kremāciju. Kā galvenie argumenti minēti

³³ <https://likumi.lv/ta/id/212621-kremacijas-noteikumi>

³⁴ <https://rigaskrematorija.lv/>

³⁵ <https://rigaskrematorija.lv/kremacijas-process-un-aprikojums/>

³⁶ <https://www.valmieraskrematorija.lv/>

baznīcas pārvaldībā esošu kapsētu trūkums, apbedīšanas vietu pieejamība un fakts, ka kremācija palīdz samazināt tuvinieku laicīgās grūtības un aizņemt mazāk vietas. Septītās dienas adventistu pārstāvji arī pauž pozitīvu vai neitrālu nostāju, uzsverot, ka apbedīšanas veids neietekmē cilvēka dzīves iznākumu un ka šis jautājums lielā mērā ir tuvinieku ziņā, nevis reliģiskās dogmas jautājums.

Jautājumā par kremācijas iespēju paplašināšanu (dažādojot pelnu un urnu apbedīšanas veidus), noraidošā atbilde saņemta tikai 1/6 daļā atbilžu. Vērtējot pēc respondentu piederības konkrētai konfesijai, var izcelt dažās iezīmes.

- Evaņģēliskie luterāņi – viedokļi dalās, taču kopumā neitrāli ar nelielu atbalstu gan pelnu izkaisīšanas dārziem, gan alternatīviem apbedījumu veidiem.
- Romas katoļi – pārsvarā atturīgi vai negatīvi gan pret pelnu izkaisīšanu, gan pret netradicionāliem apbedījumiem.
- Septītās dienas adventisti – pārsvarā pozitīvi, atvērti jauninājumiem, bet uzsver nepieciešamību pēc vairāk informācijas.
- Baptisti – pārsvarā atbalsta, taču ne viennozīmīgi; vērojama zināma piesardzība.

Kopējie aptaujas rezultāti apliecina, ka kremācija var kļūt par aizvien pieaugošu izvēli piederīgo apglabāšanā, tādējādi risinot gan kapavietu pieejamības, gan kapsētu ainaviskā dizaina jautājumus, īpaši jau paplašināmajās kapsētās un jaunu kapsētu gadījumā.

3.3. Zemes vienības

Kapsētu esošās un iespējamās zemes vienības

Veicot Ziņojuma izstrādi, apkopoti dati par īpašumiem, kas paredzēti kapsētu ierīkošanai un uzturēšanai.

1. Zemes vienības, kas norādītas 2023. gada 17. maija Rīgas domes lēmuma Nr. RD-23-2518-lē "Par valsts pārvaldes funkciju veikšanai – pašvaldības komunālo pakalpojumu sniegšanas, pilsētas teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības uzturēšanas nodrošināšanai, kā arī inženierinfrastruktūras objektu attīstībai – nepieciešamo nekustamo īpašumu sarakstu apstiprināšanu" un tā aktuālā 2. pielikuma "Valsts pārvaldes funkciju veikšanai (pašvaldības administratīvās teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanai – kapsētu izveidošanai un uzturēšanai) nepieciešamie nekustamie īpašumi" apstiprinātajā sarakstā (atvērtie dati: georiga.eu portāla sadaļā *Atvērtie dati – pašvaldības īpašumi*, telpiski skatāmi sadaļā *Īpašumu pārvaldība*).
2. Saskaņā ar RTP funkcionālā zonējuma karti noteiktās dabas un apstādījumu teritorijas (DA3), kur jāievēro RTP TIAN 2.1. un 4.9.3. apakšnodaļā noteiktās prasības (atvērtie dati pieejami georiga.eu portāla sadaļā *Atvērtie dati* un telpiski skatāmi sadaļā *Teritorijas plānojumi*).
3. Saskaņā ar RTP grafiskās daļas karti "Galvenās aizsargjoslas un citi teritorijas izmantošanas aprobežojumi", konkrēti "kapsēta un aizsargjosla ap to" (atvērtie dati pieejami georiga.eu portāla sadaļā *Atvērtie dati* un telpiski skatāmi sadaļā *Teritorijas plānojumi*).
4. Publiski pieejamie Valsts zemes dienesta atvērtie dati datu kopā *Funkcionālās zonas lietošanas mērķi neapbūvētām zemēm* (<https://data.gov.lv/dati/dataset/fz-skelum>; atjaunoti 06.10.2025., datu atjaunošana noris reizi ceturksnī). Atlasītas tikai tās neapbūvētās zemes vienības un zemes vienību daļas, kuru klasifikācijas kods ir 0907. Apkopojot informāciju par nekustamajiem īpašumiem Rīgas valstspilsētas pašvaldībā, kuru lietošanas mērķis atbilstoši Ministru kabineta 20.06.2006. noteikumu Nr. 496 "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība" 1. pielikumam "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija" klasificēts kā kapsētu teritorijas un ar tām saistīto ceremoniālo ēku un krematoriju apbūve (kods 0907).
5. Tika izgūti telpiskie dati no cemety.lv portāla par kapsētu sektoriem un to paredzēto platību.
6. Izskatīts ar Rīgas domes 2017. gada 15. decembra lēmumu Nr. 661 apstiprinātais "Aizsargjoslu un aprobežojumu tematiskais plānojums", tā 1. pielikumums "Kapsētas Rīgas pilsētā" un paskaidrojuma raksta 2.2.1. apakšnodaļa "Aizsargjoslas ap kapsētām".
7. 2015. gada decembrī apstiprinātais "Rīgas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālais ziņojums. Izpētē balstīts pamatojums rīcībai Rīgas pašvaldības kapsētu apsaimniekošanā 2016.–2025. gadam."

Savietojot aprakstītos, pieejamos datus un salīdzinot ar aprakstītajiem, pieejamiem materiāliem, tika izveidotas kartes, kurās atspoguļotas ar kapsētu ierīkošanu un uzturēšanu saistītās zemes vienības, tika izveidota karte, kas skatāma Ziņojuma 1. pielikumā "Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un

vides departamenta Kapsētu pārvaldes pārvaldībā esošās kapsētām rezervētās zemes vienības, Rīgas teritorijas plānojumā noteiktās dabas un apstādījumu teritorijas (DA3) un kapsētu aizsargjoslas”. Kartē ilustratīvi uzrādīta arī pēc cemety.lv datiem sektoru aizņemtā platība.

Apkopojot informāciju par nekustamā īpašuma lietošanas mērķi Nr. 0907, izveidota tabula ar izvērtējumu par teritoriju piemērotību apbedījumiem, piecas no norādītajām zemes vienībām ir saistītas ar kapsētu uzturēšanai paredzētām zemes vienībām, savukārt I Meža kapsētai piegulošā zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 0100 090 0004 un Rumbulas apkaimē zemes vienība ar kadastra apzīmējumu 0100 126 2033 saskaņā ar georiga.eu portāla sadaļā *Īpašumu pārvaldība* pieejamiem datiem pilnībā vai daļēji rezervētas ielu funkcijai. Norādām, ka tabulā Nr. 5 aplūkojamas pašvaldībai piekritis neapbūvētās zemes vienību daļas, kam noteikts nekustamā īpašuma lietošanas mērķis Nr. 0907, veicot nodokļu aprēķinus par zemes vienības lietošanu tas tiek ņemts vērā, bet no plānošanas viedokļa tas neietekmē zemes vienības iespējamo izmantošanu, tādēļ, veicot analīzi par zemes vienībām, kurās iespējama kapsētu darbību paplašināšana, tika vērtētas kapsētu uzturēšanai rezervētās zemes vienības un RTP noteiktās dabas un apstādījumu teritorijas (DA3), kā arī ņemti vērā citi iepriekš minētie datu avoti, kas ietekmē teritoriju izmantošanu.

Tabula Nr. 5. Zemes vienību klasifikācija pēc lietošanas mērķa Nr. 0907

Nr. p.k	Adrese/ Apkaime/ Kapsēta	Kad. apzīm.	Funk. zonējums	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķa kods un platība	Gruntsūdens līmenis	Piemērotie apbedījumu veidi	Veicamā darbība
1.	Bez adreses / Mežaparks / I Meža	0100 090 0004	DA2	0907 (5592 m ²)	1–2m (4300m ²); 2–3m (8200m ²)	Uguns un tradic. apbedījumi	Lokāl-plānojuma izstrāde
2.	Varoņu iela 13 / Mežaparks / Sarkan-daugavas	0100 090 2004	DA3	0907 (107755 m ²)	3–8 m	Uguns un tradic. apbedījumi	Būvniecības dok. izstrāde
3.	Bez adreses / Šķirotava / Pļavnieku	0100 121 0828	DA3	0907 (410597 m ²)	0–1m (120339m ²); 1–2m (236582m ²); 2–3m (37919m ²)	Uguns un tradic. apbedījumi	Būvniecības dok. izstrāde
4.	Bez adreses/ Jugla / Jaunā ebreju	0100 091 0349	DA3	0907 (21843 m ²)	3–4m	Esoši tradicionāli apbedījumi	-
5.	Torņakalna iela 1 / Torņakalns / Torņakalna	0100 054 0045	DA3	0907 (24416 m ²)	4–5m; 5–8m	Uguns apbedījumi	Izkaisīšana s dārzu ierīkošana
6.	Bez adreses / Dārziņi / Kapsila	0100 125 0264	DA3	0907 (2496 m ²)	1–2m	Uguns apbedījumi	Izkaisīšana s dārzu ierīkošana
7.	Bez adreses / Rumbula	0100 126 2033	DA2	0907 (21149 m ²)	1–2m	Uguns apbedījumi	Lokāl-plānojuma izstrāde

Esošo kapsētu teritoriju pieguļošo zemes vienību vērtējums

Veicot esošo kapsētu teritoriju pieguļošo zemes vienību analīzi, papildus jau minētajiem datiem tika vērtēti šādi pieejamie datu avoti.

1. Atlasītas kapsētu teritorijām pieguļošās zemes vienības, to platības un īpašumu piederības no zemes vienību kadastra atvērtiem datiem vietnes data.gov.lv sadaļā *Valsts zemes dienests – Kadastra informācijas sistēmas atvērtie dati*.
2. Ar Rīgas domes 2017. gada 15. decembra lēmumu Nr. 308 apstiprinātā “Meliorācijas attīstības tematiskā plānojuma” 3. pielikums “Teritorijas ar augstu gruntsūdens līmeni”.
3. 2014. gada izpētes darbu pārskats “Gruntsūdeņu līmeņu kartēšana Rīgas pilsētas robežās” un tā 5. grafiskā karte “Rīgas pilsētas gruntsūdens līmeņu karte ar ģeomorfoloģisko rajonu robežām” (pieejams: www.sus.lv).
4. Atzinums par ģeoloģiskajiem apstākļiem Lāčupes kapsētas pieguļošās zemes vienībās 2025. gada 21. oktobrī.

Dati tika savstarpēji savienoti un izveidotas kartes par Rīgas valstspilsētas pašvaldības valdījumā esošo kapsētu un to pieguļošo teritoriju funkcionālo zonējumu atbilstoši RTP, kas skatāms 3. pielikumā “Rīgas valstspilsētas pašvaldības teritorijā esošās kapsētas un to aizsargjoslas”, īpašuma piederības analīze skatāma 4. pielikumā “Kapsētām pieguļošo zemes vienību īpašumu piederība”. 5. pielikumā skatāms gruntsūdens līmenis Rīgas valstspilsētas teritorijā, ietverot Meliorācijas tematiskā plānojumā attēlotos gruntsūdens līmeņus, un 5a. pielikumā attēlotas kapsētu teritorijas un to gruntsūdens detalizētāki līmeņi pēc 2014. gada pētījuma datiem, savukārt Lāčupes kapsētas paplašināšanai ierosinātajās zemes vienībās tika veikta padziļināta gruntsūdens izpēte un plašāks gruntsūdens līmeņa vērtējums, kas skatāms Ziņojuma 5.2. pielikumā pievienotajā atzinumā.

Apkopojot iegūtos datus, var secināt, ka lielākajā daļā kapsētu tās ieskauj apbūvētas zemes vienības ar dažādiem funkcionālajiem zonējumiem, kur primāri attīstāma apbūve, tās no citām dabas teritorijām norobežo transporta vai tehniskās infrastruktūras teritorijas, savukārt no īpašumu piederības viedokļa lielākoties tās robežojas ar privātpašniekiem piederošām zemes vienībām, tādējādi teritoriju paplašināšana no pilsētībūvnieciskā un īpašuma piederības viedokļa nebūtu iespējama, neveicot zemes vienību atsavināšanu un teritorijas plānojuma grozījumus, kas ir resursu (finansiāla un laika) ietilpīgas darbības. Šādas kapsētas ir **Miķeļa, Matīsa, Ziepniekkalna, Pleskodāles un Ivana**. Izvērtējot īpašuma piederības, plānošanas dokumentus un ņemot vērā kapsētas tipu, tika secināts, ka paplašināšanas iespējas nav iespējamās arī slēgtajās kapsētās – **Torņakalna, Torņakalna pareizticīgo, Mārtiņa, Sarkandaugavas Kalna un Kapsiļa kapsētās**.

Kapsētu teritoriju paplašināšana un jaunu veidošana atbilstoši RTP

Saskaņā ar RTP funkcionālā zonējuma karti un TIAN 4.9.3. apakšnodaļas nosacījumiem, tostarp 1043. punktu, kapsētu ierīkošanai un uzturēšanai paredzēta **dabas un apstādījumu teritorija (DA3)**. Tā ir teritorija, kurā atļauta apbedījumu ierīkošana, ar šo funkciju saistītais labiekārtojums, apstādījumi un būves, savukārt 1044. punktā norādīts, ka teritorijas galvenais izmantošanas veids ir labiekārtota ārtelpa (24001). Savukārt TIAN 2.10.8. apakšnodaļas nosacījumi nosaka kārtību, kādā ierīkojamas jaunas kapsētas, tostarp 97. punktā minēts, ka *jaunas kapsētas ierīkojamas ārpus dabas un apstādījumu teritorijas (DA3), izstrādājot lokālplānojumu*.

Izvērtējot plānošanas dokumentus, zemes vienību īpašumu tiesības kapsētām pieguļošajās teritorijās, kā arī “Rīgas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālo ziņojumu” un tajā ietverto “Izpētē balstīto pamatojumu rīcībai Rīgas pašvaldības kapsētu apsaimniekošanā 2016.–2025. gadam”, tika secināts, ka ierobežotas paplašināšanas iespējas, ievērojot RTP noteikto, ir **I un II Meža, Sarkandaugavas, Raiņa, Juglas, Biķeru, Jaunās ebreju, Bolderājas un Vecās Bolderājas kapsētās** (skatīt Ziņojuma 10. un 11. pielikumu).

Atbilstoši RTP “Funkcionālā zonējuma” kartei **Lāčupes un Pļavnieku** kapsētām ir noteiktas papildu dabas un apstādījumu teritorijas (DA3), kur atbilstoši RTP TIAN 1049. punktam kapsētu paplašināšanai jāizstrādā vienota būvniecības dokumentācija.

Izvērtējot **Jaunciema** kapsētas paplašināšanas iespējas, tika secināts, ka no plānošanas dokumentu viedokļa tās jaunu teritoriju veidošanai atbilstoši RTP TIAN 10.2.8. apakšnodaļai jāizstrādā lokālplānojums un tā robežojas ar Pašvaldībai piekritisgām zemes vienībām, turklāt gruntsūdens līmeņi ir atbilstoši arī tradicionālo apbedījumu veikšanai, taču, ņemot vērā kapsētas šī brīža platības un aizpildījumu, tika secināts, ka pārrēķināmajā nākotnē tai jaunas teritorijas nav nepieciešamas un

esošajā, no apbedījumiem brīvajā teritorijā atbilstoši TIAN 1049. punktam izstrādājama vienota būvniecības dokumentācija.

Veicot pieejamo datu analīzi, var identificēt 17 teritorijas, kurās iespējams attīstīt kapsētu funkciju. Tās skatāmas 6. tabulā "Kapsētu darbībām izmantojamās zemes vienības". Paplašināts izvērtējums un veicamās darbības skatāmas Ziņojuma 11. pielikumā. Izvērtējot RTP funkcionālā zonējuma kartē noteiktās dabas un apstādījumu teritorijas (DA3) un savietojot tās ar RTP grafiskās daļas karti "Galvenās aizsargjoslas un citi teritorijas izmantošanas aprobežojumi", kurā uzrādītas faktiskās kapsētu zemes vienības, var secināt, ka vairākām kapsētu teritorijām ir neapgūtas tām paredzētās zemes vienības vai to daļas. Šādas kapsētas ir Lāčupes, Bolderājas, Sarkandaugavas, I un II Meža, Pļavnieku kapi. Savukārt, analizējot cemeti.lv norādīto sektoriem paredzēto platību un salīdzinot ar kapsētām paredzēto teritoriju un faktiski noteikto, var secināt, ka neapgūtas teritorijas ir arī Vecās Bolderājas un Jaunciema kapsētās.

Tabula Nr. 6. Kapsētu darbībām izmantojamās zemes vienības

Nr. p.k.	Adrese / Apkaimē / Kapsētas tips	Kadastra apzīmējums	Īpašuma piederība / Pašvaldības funkcija / RD lēmums	Zemes vienības daļas platība, m ²	Funkcionālais zonējums	Veicamā darbība (plašāks apraksts 11. pielikumā)
1.	Bez adreses / Mežaparks / I Meža / Daļēji slēgta	01000900034	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē Vide. Ģimenes dārziņi / RD-22-2009-lē	15192,75	DA3	Uguns apbedījumi.
2.	Aizsaules iela 2 / Mežaparks / I Meža / Daļēji slēgta	01000900012	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē Vide. Ģimenes dārziņi / RD-22-2009-lē	13962,19	DA3	Ceļš ir uzturams un noder kapsētas apmeklētājiem un uzturētājiem. Ar augstāku gruntsūdens līmeni ierīkojamas autostāvvietas un uguns apbedījumi, bet zemāka līmeņa teritorijā iespējami tradicionālie apbedījumi.
3.	Bez adreses / Mežaparks / I Meža / Daļēji slēgta	01000900016	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē Vide. Ģimenes dārziņi / RD-22-2009-lē	7051,83	DA3	Ceļš ir uzturams un noder kapsētas apmeklētājiem un uzturētājiem. Ar augstāku gruntsūdens līmeni ierīkojami uguns apbedījumi, bet zemāka līmeņa teritorijā iespējami tradicionālie apbedījumi.
4.	Varoņu iela 4 / Mežaparks / I Meža / Daļēji slēgta	01000900023	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	4151,92	DA3	Vietām reljefa izmaiņas, iespējami tradicionāli un uguns apbedījumi. Jānosaka

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

						zemes vienības robežas un jākorīgē žogs.
5.	Bez adreses / Mežaparks / II Meža / Daļēji slēgta	01000900051	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē Vide. Ģimenes dārziņi / RD-22-2009-lē	4861,89	DA3	Tradicionālie un uguns apbedījumi.
6.	Gaujas iela 10 / Mežaparks / II Meža / Daļēji slēgta	01000900021	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē Vide. Ģimenes dārziņi / RD-22-2009-lē	3221,95	DA3	Tradicionālie un uguns apbedījumi.
7.	Varoņu iela 7 / Mežaparks / Raiņa kapsēta, krematorija / Daļēji slēgta	01000902009	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	7513,41	DA2	Kolumbārijs un izkaisīšanas laukums (uguns apbedījumi). Iesniegums par RTP grozījumiem vai lokālpilnojuma izstrāde.
8.	Bez adreses / Mežaparks / Raiņa kapsēta, kematorija / Daļēji slēgta	01000902005	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	1229,66	DA2	Kolumbārijs un izkaisīšanas laukums (uguns apbedījumi). Iesniegums par RTP grozījumiem vai lokālpilnojuma izstrāde.
9.	Bez adreses / Mežaparks / Raiņa kapsēta / Daļēji slēgta	01000900032	Rezerves zemes fonds	7839,47	DA2	Zemes vienības konfigurācijas dēļ izmantojama piekļūšanas un apsaimniekošanas nodrošināšanai, atkritumu apsaimniekošanai un stāvvietu izbūvei.
10.	Varoņu iela 13 / Mežaparks / Sarkandaugavas / Daļēji slēgta	01000902004	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	107763,76	DA3	Realizējams izstrādātais būvprojekts pilnā apmērā
11.	Bez adreses / Mežaparks / Sarkandaugavas / Daļēji slēgta	01000900029	Pašvaldības / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē / Vide. Rekreācija RD-23-2654-lē	9665,0	DA2	Kapsētas piekļuvei un apsaimniekošanai. Iespējami uguns un tradicionālie apbedījumi. Lokālpilnojuma izstrāde vai iesniegums par RTP grozījumiem.**

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

12.	Bez adreses / Šķīrotava / Pļavnieku / Daļēji slēgta	01001210828	Pašvaldība / Vide. Meži / RD-23-2654-lē	27773,6	DA3	Uguns apbedījumi. Izstrādājama būvniecības dokumentācija.
13.	Bez adreses / Šķīrotava / Pļavnieku / Daļēji slēgta	01001210828	Pašvaldība / Vide. Meži / RD-23-2654-lē	366720,53	DA3	Uguns un tradicionālie apbedījumi. Izstrādājama būvniecības dokumentācija.
14.	Bez adreses / Kleisti / Lāčupes / Daļēji slēgta	01001040058	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	374970,2	DA3	Uguns apbedījumi. Izstrādājama būvniecības dokumentācija.
15.	Bez adreses / Kleisti / Lāčupes / Daļēji slēgta	01000800034	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē Vide. Meži / RD-23-2654-lē	16499,87	DA1	Uguns un tradicionālie apbedījumi. Iesniegums par RTP grozījumiem vai lokālpilnoņuma izstrāde.
16.	Mazā Kleistu iela 10 / Bolderāja / Jaunā Bolderājas / Daļēji slēgta	01001100107	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	86775,39	DA3	Tradicionālie un uguns apbedījumi. Izstrādājama būvniecības dokumentācija.
17.	Silikātu iela 5B / Bolderāja / Vecā Bolderājas / Daļēji slēgta	01001100023	Pašvaldība / Kapsētu uzturēšana / RD-23-2518-lē	7118,43	DA3	Uguns apbedījumi. Zemes vienības robežu precizēšana dabā un žoga pārbūve.

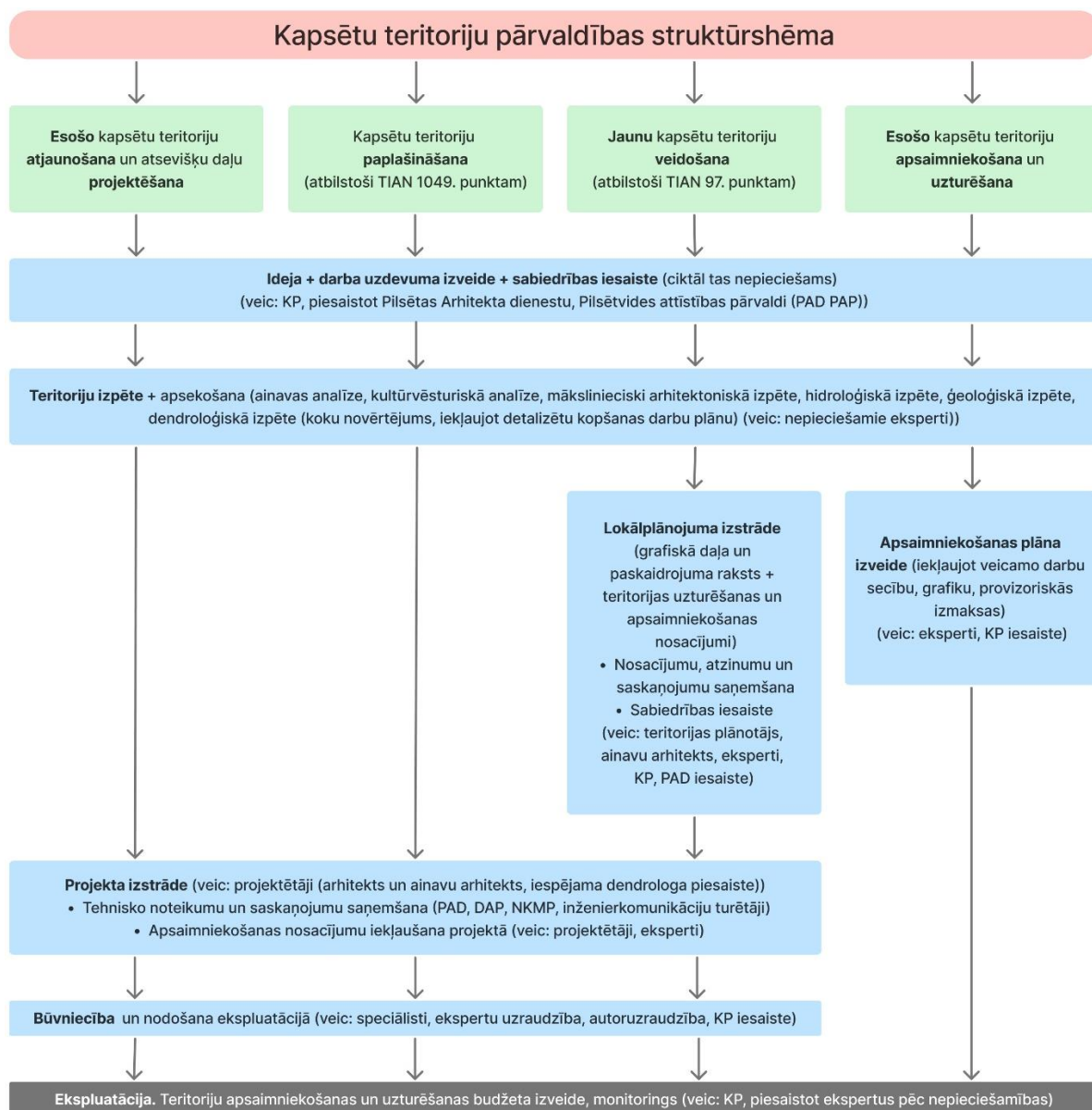
Piezīmes.

- Plašāks izvērtējums un dati par gruntsūdens līmeņiem skatāmi 11. pielikumā.
- RTP grozījumi iespējami, ja tiek iesniegti KP vai citu interesentu iesniegumi ar vēlmi veikt TIAN un/vai RTP grafiskās daļas izmaiņas un Rīgas dome ar lēmumu apstiprina grozījumu uzsākšanu, norādot darba uzdevumā veicamās darbības.**

Kapsētu teritoriju pārvaldība

Saskaņā ar RTP funkcionālā zonējuma karti un TIAN 4.9.3. apakšnodaļas nosacījumiem, tostarp 1043. punktu, kapsētu ierīkošanai un uzturēšanai paredzēta **dabas un apstādījumu teritorija (DA3)**. Tā ir teritorija, kurā atļauta apbedījumu ierīkošana, ar šo funkciju saistītais labiekārtojums, apstādījumi un būves, savukārt 1044. punktā norādīts, ka teritorijas galvenais izmantošanas veids ir labiekārtota ārtelpa (24001). Atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 4. pielikumam labiekārtota ārtelpa (24001) ir arī kapsētas (ietverot kapličas, krematorijas, kolumbārijus un tiem funkcionāli līdzīgas būves), kā arī tās apstādījumi, labiekārtojums un funkcionāli nepieciešamā infrastruktūra (tai skaitā nedzīvojamās ēkas, būves un citi objekti). Kapsētu iekšējie ceļi saskaņā ar Ministru kabineta 2018. gada 15. jūnija noteikumu Nr. 326 "Būvju klasifikācijas noteikumi" pielikumu "Būvju klasifikācija" ir klasificējami kā **inženierbūves – ielas, ceļi un laukumi (2112)**. Atbilstoši TIAN 1049. punkts nosaka, ka kapsētu paplašināšanai izstrādā vienotu **būvniecības ieceres dokumentāciju saskaņā ar normatīvajiem aktiem**. Savukārt TIAN 2.10.8. apakšnodaļas nosacījumi nosaka kārtību, kādā ierīkojamas jaunas kapsētas, tostarp 97. punktā minēts, ka ārpus dabas un apstādījumu teritorijas (DA3) jaunas kapsētas ierīkojamas, izstrādājot **lokālpilnoņumu**. Lokālpilnoņumā ietveramie risinājumi noteikti TIAN 98. punktā.

Uzskatāmībai par veicamajām darbībām kapsētu teritoriju pārvaldībā izstrādāta struktūrshēma (skatāma attēlā Nr. 5). Tajā identificēti posmi darbību veikšanai atkarībā no tā, vai paredzēts atjaunot vai projektēt atsevišķas esošu kapsētu daļas, paplašināt kapsētu teritorijas, kurā saskaņā ar RTP ir veicama kapsētu darbība (TIAN 1049. punkts), paredzēts veidot jaunas kapsētu teritorijas funkcionālajā zonā, kurā šobrīd nav atļauta kapsētu darbība (TIAN 97. punkts), un esošo kapsētu apsaimniekošanā un uzturēšanā veicamās darbības. Pirms jebkuru darbību veikšanas nepieciešams precizēt vēlamo teritorijas lietojumu, piemēram, paplašināt kapsētu teritoriju, to veidojot par memoriālo parku, ir iespējams teritorijā ar funkcionālo zonējumu dabas un apstādījumu teritorija (DA3), izstrādājot vienotu būvniecības dokumentāciju. Pirms projektēšanas uzsākšanas jādefinē ideja, jāizstrādā darba uzdevums, kurā var iesaistīt sabiedrību, kā arī saglabājamo un jaunveidojamo vērtību identificēšanai jāveic teritorijas izpēte un apsekošana. Svarīgs posms ir teritorijas apsaimniekošanas nosacījumu iestrāde tieši projektēšanas dokumentācijā, tādējādi nodrošinot, ka iekļautie risinājumi tiek pareizi ekspluatēti un uzturēti, kas nodrošinās teritorijas vienkāršāku uzturēšanas budžeta un kopšanas plānošanu. Šī iemesla dēļ svarīgi ir arī esošajām kapsētu teritorijām, kurās tuvākajos gados nav paredzēts izstrādāt projekta dokumentāciju, izveidot apsaimniekošanas plānu un tam pakārtotu laika grafiku un budžetu. Vienlīdz svarīgi ir veikt visu teritoriju monitoringu, laicīgi fiksēt problēmvietas, kuru risinājumi iekļaujami apsaimniekošanas plānā.

Attēls Nr. 5. Kapsētu teritoriju pārvaldības struktūrshēma

Aizsargjoslas

Ziņojuma izstrādē ņemts vērā ar Rīgas domes 15.12.2017. lēmumu Nr. 661 apstiprinātais "Aizsargjoslu un aprobežojumu tematiskais plānojums" un tā 1. pielikums "Kapsētas Rīgas pilsētā", kur noteiktas iespējamās teritorijas kapsētu paplašināšanai tuvākā plānošanas periodā, kas līdz šim brīdim nav realizēta. Tā apkopotā informācija tika ņemta vērā, izstrādājot spēkā esošo RTP funkcionālā zonējuma karti un grafiskās daļas karti "Galvenās aizsargjoslas un citi teritorijas izmantošanas aprobežojumi", kurā noteiktas DA3 teritorijas kapsētu – Jaunās Bolderājas, Lāčupes, I un II Meža, Sarkandaugavas un Pļavnieku – paplašināšanai. RTP grafiskās daļas kartē "Galvenās aizsargjoslas un citi teritorijas izmantošanas aprobežojumi" kapsētu aizsargjoslu teritorijas noteiktas ap esošām kapsētu teritorijām. Savukārt saskaņā ar TIAN 165.2. punktu plānotajām kapsētām aizsargjoslu nosaka pēc kapsētas izveidošanas atbilstoši konkrētajai kapsētas robežai un normatīvo aktu prasībām.

Kapsētu aizsargjoslu izveidošanā, grozīšanā un likvidēšanā, lai nepieļautu tām piegulošo teritoriju sanitāro apstākļu pasliktināšanos, ievēro:

- Aizsargjoslu likuma 33. panta 2. daļu – aizsargjoslas groza, ierosinot tādu objektu būvniecību (ierīkošanu), kuriem noteiktas aizsargjoslas, kā arī ierosinot šo objektu paplašināšanu, ja paredzēts, ka pēc tās aizsargjoslas aizņems jaunas platības;
- Aizsargjoslu likuma 33.panta 5.daļu – aizsargjoslas tiek grozītas, ja saskaņā ar normatīvajiem aktiem maina aizsargjoslas platumu vai aizsargjoslas lielums mainās, atjaunojot vai pārbūvējot objektu, kuram noteiktas aizsargjoslas;
- Aizsargjoslu likuma 33. panta 10. daļu – vietējā pašvaldība grafiski attēlo šā likuma 25. pantā noteikto aizsargjoslu robežas un šo aizsargjoslu robežu datus iesniedz Valsts zemes dienestam;
- MK Nr. 502 2. punktu – aizsargjoslas platums ir 300 metru no kapsētas teritorijas robežas ārējās malas. Ja kapsētā ir tikai pēc kremācijas veiktie apbedījumi, aizsargjoslas platums ir 100 metru;
- MK Nr. 502 4. punktu – ja kapsēta vai atsevišķa apbedījuma vieta ir kultūras piemineklis, aizsargjosla nosakāma saskaņā ar likumu "Par kultūras pieminekļa aizsardzību", bet ne šaurāka, kā noteikts Aizsargjoslu likumā;
- MK Nr. 502 5. punktu – kapsētām, kurās apbedīšana ir pārtraukta vismaz 25 gadus, aizsargjosla nav nepieciešama, izņemot kapsētas, kurās apbedīti mēra upuri, un kapsētas vai apbedījuma vietas, kuras ir kultūras pieminekļi.

Ziņojumā noteiktas kapsētām iespējamās paplašināmās teritorijas, detalizēti vērtējot to gruntsūdens līmeņus un īpašuma piederības, modelētas kapsētu plānotās aizsargjoslas, ievērojot normatīvo aktu prasības. Paplašināmās teritorijas un plānoto paplašināmo kapsētu aizsargjoslas attēlotas Ziņojuma 10. un 10.1. pielikumā. Vairākās kapsētu paplašināšanai paredzētajās teritorijās funkcionālais zonējums jau ir noteikts kā DA3 teritorijas – Lāčupes, Jaunās Bolderājas, I un II Meža, Sarkandaugavas un Pļavnieku kapiem. Tās paplašinot, atbilstoši TIAN 1049. punkta prasībām izstrādājama būvniecības dokumentācija un paredzētais aizsargjoslas platums precizējams tajā. Savukārt Ziņojumā norādītajās paplašinājuma teritorijās, kur RTP funkcionālā zonējuma kartē nav noteikta DA3 teritorija – kolumbārijam rezervētās zemes vienības pie Raiņa kapiem un Lāčupes kapiem piegulošā zemes vienība (kadastra apzīmējums 0100 080 2261), atbilstošo TIAN 2.10.8. apakšnodaļas prasībām izstrādājams lokālplānojums, kurā jānosaka aizsargjoslas aizņemtā platība un jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

3.4. Sakrālā un kultūrvēsturiskā ainava

Ainava

Sakrālās ainavas svarīga pazīme ir tās intensīvā veidošana un dabas pārveidne, kas bagātināta ar cilvēka radītiem ainavas un labiekārtojuma elementiem. Sabiedrības izpratne par sakrālo ainavu un tās nozīmi nav viennozīmīga, to ietekmē reliģiskā piederība, ģimenes vērtības, sociālais slānis, laikmeta ietekme un citi faktori. Sabiedrībā un atbildīgajās institūcijās nav vienotas un stratēģiskas izpratnes par kapsētas nozīmi mūsdienu pilsētvidē, nepieciešams veicināt kolektīvo atbildību par kapsētu uzturēšanu un attīstību, kā arī stiprināt izpratni par kapsētu nozīmi pilsētvides identitātes un vēsturiskās atmiņas kontekstā.

Ziņojuma izstrādes laikā tika apsektas MVD KP pārziņā esošās kapsētas un veikta to raksturīgo elementu un ainavas fotofiksācija, kā arī izveidots raksturīgo punktu apraksts un ieteicamā rīcība, kas skatāma 12. pielikuma "Kapsētu apsekojums" 1., 2. un 3. daļā. Teritoriju apsekojumi tika veikti laika periodā no 2025. gada 31. jūlija līdz 2025. gada 18. oktobrim, laikapstākļi apsekojumu laikā bija dažādi, bet kopumā šī gada vasaras un rudens periods vērtējams kā silts, ar mēreniem nokrišņu daudzumiem. RVP kapsētu ainavu, kā tradicionāli pieņemts, veido ar kokaugiem klātas teritorijas, kas papildinātas ar individuāla rakstura kapavietām. To ainavas atšķiras galvenokārt to augošo kokaugu dēļ.

Dominējošās **lapu koku** sugas:

- Torņakalna kapos dominē *Acer sp.* (kļava),
- Ziepniekkalna kapos pārsvarā ir *Betula pendula* (āra (kārpainais) bērzs),
- Pleskodāles kapos vērojamas dažādas koku sugas kā *Fraxinus sp.* (osis), *Tilia cordata* (parastā liepa), *Acer sp.* (kļava), *Betula pendula* (āra (kārpainais) bērzs) un ir arī dažas *Picea sp.* (egle),
- Mārtiņa kapos – *Quercus robur* (parastais ozols), *Acer sp.* (kļava), *Betula pendula* (āra (kārpainais) bērzs), *Tilia cordata* (parastā liepa) un *Aesculus hippocastanum* (parastā zirgkastaņa).

Savukārt dominējošās **skuju koku** sugas:

- *Pinus sp.* (priede) ir I un II Meža kapos, to dabīgo priežu audzi G. Kūfalts papildinājis ar sev iecienīto *Pinus nigra* (melnā priede) un citām sugām,
- *Pinus sylvestris* (parastā priede) kā dominējošā suga ir Bolderājas un Vecajā Bolderājas, Pļavnieku, Jaunciema, Biķeru, Jaunajā ebreju un Juglas kapsētā.

Ziņojuma 6.1. pielikumā apkopotu apsekojumu un izpētes procesā konstatētie **alejas** veida stādījumi un stādījumi ar alejas veida pazīmēm, kā arī ilustratīvi norādīts to daudzums, tādas konstatētas I un II Meža, Jauno Ebreju, Lāčupes, Sarkandaugavas un Raiņa kapsētā. Karte papildināta ar DAP datiem par aizsargājamiem kokiem – dižkokiem un dabas pieminekļi – dižkoku aizsardzības zonām.

Būvējamie koku kopšanas darbi, kas jāievēro visa veida koku kopšanā³⁷:

- perspektīvajiem kokiem vai no īpaši aizsargājamu sugu dzīvotnes apsaimniekošanas izrietoša **traucējošā apauguma** (mazvērtīgi koki, krūmi) **novākšana** vienā vai vairākos paņēmienos. Īpaši nozīmīgi lapkoku praulgrauža dzīvotņu apsaimniekošanā, lai nodrošinātu saules apspīdētus platlapju koku stumbrus, kā arī apsaimniekojot dižkokus, kurus nomāc jaunāku koku sējeņi;
- jauno koku **strukturāla kopšana**;
- **vainagu pacelšana** ietvju vai brauktuviu profilos;
- augstvērtīgu koku koku/vainagu **stabilizēšanas sistēmu izbūve**. Lietojot sistēmas, varēs saglabāt sākotnēji stipri bojātus un bīstamus kokus, vienlaicīgi saudzīgāk samazinot vainagu, bet sistēmas ir jāmaina ik pēc 8–10 gadiem atbilstoši izgatavotājuzņēmuma instrukcijai;
- koku **vainaga formas optimizācija**, nodrošinot iespējami simetrisku vainagu, kas mazāk pakļauts vēja negatīvajai ietekmei, izvirzīto skeletzaru īsināšana;
- **vainaga samazināšana ar mērķi nodrošināt koku ilgtspēju un/vai vides drošību**;

³⁷ G. Leiburgs, "Vadlīnijas. Parku apsaimniekošana un bioloģiskā daudzveidība." 2025. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/24197/download?attachment>

- **bīstamo zaru īsināšana vai izzāģēšana;**
- **mākslīgo vainaga formu uzturēšana.** Kokiem, kam ir uzsākta mākslīgo vainaga formu veidošana, tā jāveic regulāri reizi 1–3 gados, izmantojot cirpšanas vai polardēšanas metodes;
- **koku aizsardzība būvdarbos** (celiņu ierīkošanā, žoga nomaiņā, būvju celtniecībā), lai izvairītos no vēlāku seku likvidēšanas augstām izmaksām.

Slēgto kapsētu teritorijas netiek vienmērīgi koptas, jo to lielākajā daļā nav nosakāmi kapavietu uzturētāji, tajās ir daudz kapavietu aprīkojuma elementu ar iespējamu kultūras un/vai vēstures vērtību, taču to uzskaitē nenotiek aktīvi. Tie apgrūtina kopšanas un uzturēšanas darbus, savukārt to laicīga nekopšana noved līdz to degradējošam stāvoklim. Kā piemērs minams valsts nozīmes kultūras piemineklī “Mārtiņa kapsēta ar tās memoriālajām celtnēm” (aizsardzības Nr. 6618) esošā **kapliča**, saskaņā ar grausti.riga.lv datiem iekļauta vidi degradējošu objektu saraksta A grupā kā cilvēku drošību apdraudoša būve bīstamā tehniskajā stāvoklī.

Teritorijās ir arī nevienlīdzīgs **celiņu un labiekārtojuma elementu** tehniskais stāvoklis, un plašāks to izvērtējums skatāms Ziņojuma 12. pielikumā. Atbilstoši MK Nr. 240 4. pielikumam celiņi kapsētu teritorijā ir teritorijas funkcionāli nepieciešamā infrastruktūra. Atbilstoši TIAN 337. punktā noteiktajam, ierīkojot vai pārbūvējot galvenos ceļus kapsētās, tajās izbūvē **ielu apgaismojuma** infrastruktūru un nodrošina apgaismojumu diennakts tumšajā laikā. Vienlaikus ieteicams izmantot energoefektīvus gaismekļus, samazinot enerģijas patēriņu un ieviešot viedās apgaismojuma pārvaldības sistēmas.

Ziņojumā apskatīta arī I un II Meža kapu attīstība. To realizēšana tika uzsākta 1913. gadā kā Meža kapi (bez mūsdienās pieņemtā dalījuma) saskaņā ar Rīgas dārzu arhitekta Georga Kūfalta 1908. gada projektu, kura attēli skatāmi Ziņojuma 16. pielikumā. Tas bija tā laika 3. lielākais projekts, kura plānojums paredzēja izmantot parku arhitektūras principus, to veidojot kā ainavisku parku ar vienu galveno aleju (*via funeralis* – bērū ceļš). Kā minējis pats Georgs Kūfalts: “Dedzīgi šo projektu atbalstīja Doma baznīcas un Pētera baznīcas vadītāji. Grūtības, kas sakņojās novecojušajos uzskatos par kapavietu aprīkojumu – ar dzelzs sētu apjaukti atsevišķi kapi, kapu pieminekļu izvēle un kapu rotājumi – bija pārvaramas, un kapu izveidei tika rezervēti lieli naudas līdzekļi.”³⁸

Veidojot I un II Meža kapu turpmāku attīstību, pārbūvi vai citas līdzīga rakstura darbības, atbilstoši TIAN 4.73. punktam vēsturiskie apstādījumi, tai skaitā kapsētas, alejas, ir tādi apstādījumi, kas ierīkoti vairāk nekā pirms 50 gadiem un kam pietiekami saglabājusies oriģinālā plānojuma, stādījumu un labiekārtojuma struktūra vai ir iespējams un nepieciešams to atjaunot un pilnveidot. Tātad atbilstoši TIAN 46. punktam, izskatot būvniecības ieceri, būvvalde var lūgt kompetento institūciju izvērtēt vēsturisko apstādījumu vai atsevišķu to daļu kultūrvēsturisko apstādījumu vai atsevišķu to daļu saglabāšanai. Būvvalde būvatļaujā, paskaidrojuma rakstā vai apliecinājuma kartē var noteikt apstādījumu saglabāšanas pienākumu. Saskaņā ar Rīgas domes 12.06.2024. saistošo noteikumu Nr. RD-24-275-sn “Par kultūrvēsturiskās vērtības noteikšanu vēsturiskām būvēm un vēsturiskiem apstādījumiem” (turpmāk – Saistošie noteikumi) 5. punktu **aizliegts pārveidot mantojuma objektu, tajā skaitā vēsturiskos apstādījumus, pirms nav noteikta tā kultūrvēsturiskā vērtība atbilstoši Saistošajiem noteikumiem.** Pamatojoties uz iepriekš minēto, PAD Kultūrvēsturiskās vērtības noteikšanas komisija (turpmāk – Komisija) izvērtē vēsturisko apstādījumu kultūrvēsturisko vērtību atbilstoši SN 10. punktā definētajiem kritērijiem: *ierīkošanas periods (vecums) un stilistika; autorība; kokaugu savdabība un retums; kultūrvēsturiskā, sabiedriskā un sociālā vērtība; kompozīcijas principi un celiņu struktūra; iederība pilsētas ainavā un vēsturiskā plānojuma sasaiste ar apkārtnējo telpu; kokaugu novērtējums un fiziskais stāvoklis; labiekārtojuma elementu saglabātības pakāpe.*

Secinājums un ieteicamā rīcība: Bioloģiski un ainaviski kapsētas ir nozīmīgas pilsēttelpas daļas, un tajās esošās vērtības ir saglabājamās un kopjamās. Veidojot un uzturot apstādījumus, tai skaitā, individuālajās kapavietās, ir jāņem vērā vietas vides konteksts un jāizvēlas iederīgas augu sugas, **teritoriju apstādījumu ierīkošanas un apsaimniekošanas plāns**, ko izstrādā sadarbībā ar ainavu arhitektiem, arhitektiem un kokkopjiem/arboristiem, būtu kā instruments, kas nodrošinātu ne vien vietai atbilstošu augu sugu izvēli, bet arī plānveida to kopšanu un apsaimniekošanu, ietverot augus un atjaunošanos, kā arī bioloģiskajai daudzveidībai labvēlīgus dzīves apstākļus, celiņu un citu labiekārtojuma elementu ierīkošanu, atjaunošanu un to uzturēšanu.

³⁸ A. Kāvere. Rīgas dārzu arhitekts Georgs Kūfalts. “Jumava”, Rīga, 2007. 92. lpp.; I. Dāvidsone, Rīgas dārzi un parki. “Liesma”, Rīga, 1988, 16. lpp.

Esošie un potenciālie kultūras pieminekļi

Rīgā esošais kultūrvēsturiskais mantojums ir visas Latvijas lepnums un bagātība. Tā aizsardzība ir valsts un pašvaldības kopīgs uzdevums. No Ziņojumā aplūkotojām kapsētām valsts nozīmes kultūras pieminekļa statuss piešķirts Mārtiņa kapsētai ar tās memoriālajām celtnēm (aizsardzības Nr. 6618) un Raiņa kapu ansamblim, t. sk. vārtiem, administrācijas ēkai, kaplicai, krematorijai (aizsardzības Nr. 6677). Tas nozīmē, ka aktīvi apbedījumi kapsētā un tā aizsargjoslā nav veicami. **Mārtiņa kapsēta**, kurai piešķirts arī slēgtās kapsētas statuss, ir viena no nozīmīgākajām kultūrvēsturiskajām atdusas vietām Rīgā, taču vienlaikus arī degradēta pilsēttelpas daļa, kurai nepieciešama mērķtiecīga revitalizācija, lai saglabātu kultūrvēsturiskās vērtības un nodrošinātu ilgtspējīgu teritorijas apsaimniekošanu. Mārtiņa kapsēta arī mūsdienās pilda svarīgas sociālās un kultūras funkcijas – kapsētā tiek apbedīti cilvēku pīši, kuri savu ķermeni ziedojuši medicīnas un zinātnes vajadzībām. Tas padara kapsētu par būtisku sasaistes punktu starp mūsdienām un vēsturi, sabiedrību un akadēmisko vidi. **Galvenās kultūrvēsturiskās vērtības:** vēsturiskie apbedījumi; arhitektoniskie un mākslinieciskie objekti; ainaviskie un plānojuma elementi; simboliskā, emocionālā un vēsturiskā nozīme; esošās vizuālās kvalitātes (skatu punkti, perspektīvas, telpiskie akcenti). Savukārt 4 kapsētās ir valsts nozīmes kultūras pieminekļi – I un II Meža, Raiņa un Mārtiņa kapos. Veicot Ziņojuma izstrādi, tika noteikts, ka potenciāli kultūras pieminekļi ir I un II Meža, Raiņa, Miķeļa, Mārtiņa un Torņakalna kapos, kas skatāms Ziņojuma 8. pielikumā.

Vairākas kapsētas atrodas arī citās valsts, reģiona vai vietējas nozīmes kultūras pieminekļu aizsardzības zonās – I un II Meža, Raiņa, Miķeļa, Pleskodāles, Sarkandaugavas Kalna, Torņakalna, Mārtiņa, Matīsa un Ivana, kas skatāms 13. pielikumā. Šajās teritorijās jāievēro RTP TIAN 2.11. nodaļas prasības. Atbilstoši likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību” 23. panta nosacījumiem darbības, kas ietekmē kultūrvēsturisko vidi, drīkst veikt tikai ar NKMP atļauju.

Atbilstoši RTP TIAN 1. pielikumam “Pilsētbūvniecības pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas” Ivana kapsēta atrodas Latgales (Maskavas) priekšpilsētas apbūves aizsardzības teritorijā, kur jāievēro TIAN 2.11.2. “Kultūras pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas” un 5.4.1. “Apbūves aizsardzības teritorija” apakšnodaļā noteiktās prasības, tostarp TIAN 1132.5. apakšpunkts, kas nosaka, ka **veicot būvniecību, arī teritorijas labiekārtošanu un apstādījumu veidošanu, saglabā apstādījumus, ko veido kapsētas**, savukārt Mārtiņa kapsēta atrodas Āgenskalna apbūves aizsardzības teritorijā, kur jāievēro TIAN 2.11.2. apakšnodaļas un 1127. punktā noteiktās prasības. Veicot teritoriju attīstību, papildus jāņem vērā ar TIAN 1. pielikumu noteiktās **potenciāli vērtīgās vēsturiskās būves** Torņakalna pareizticīgo (kadastra apzīmējumi – 0100 053 0129 001; 0100 053 0129 002) un Ivana (kadastra apzīmējumi – 0100 045 0061 004; 0100 045 0061 005; 0100 045 0061 007) kapsētu teritorijās. To kultūrvēsturiskā vērtība nav noteikta un jāievēro TIAN 2.11.2. apakšnodaļas prasības, tostarp 107. punkts. Teritoriju attīstībā jāņem vērā, ka atbilstoši TIAN 4.72. apakšpunktam **vēsturiska būve** ir būve, kas ir būvēta vairāk nekā pirms **50 gadiem**, savukārt atbilstoši TIAN 4.73. apakšpunktam **vēsturiski apstādījumi** ir arī **kapsētu apstādījumi, alejas un citi ainavu arhitektūras un dārzu mākslas objekti, kas ierīkoti vairāk nekā pirms 50 gadiem** un kam pietiekami saglabājusies oriģinālā plānojuma, stādījumu un labiekārtojuma struktūra vai ir iespējams un nepieciešams to atjaunot un pilnveidot. Tas nozīmē, ka **pirms pārbūves izstrādāšanas** atbilstoši TIAN 107. punktam un TIAN 1. pielikumā noteiktajām potenciāli vērtīgajām vēsturiskajām būvēm, kas nav kultūras pieminekļi vai kultūras pieminekļu sastāvdaļas, būvju un atsevišķu to elementu **kultūrvēsturisko vērtību nosaka** pašvaldība, pamatojoties uz pašvaldības saistošajiem noteikumiem par kultūrvēsturiskās vērtības noteikšanu būvēm un apstādījumiem. Atbilstoši RVP 2024. gada 12. jūnija saistošiem noteikumiem Nr. RD-24-275-sn “Par kultūrvēsturiskās vērtības noteikšanu vēsturiskām būvēm un vēsturiskiem apstādījumiem” kultūrvēsturisko līmeni nosaka **būvēm, kuras ir vairāk kā 50 gadus vecas, kuru aizsardzībai nav piešķirts statuss, bet to saglabāšana ir būtiska pilsētas kultūrvēsturiskās vērtības uzturēšanai.**

Ziņojuma izstrādes laikā 2025. gadā 5. novembrī tika parakstīts sadarbības memorands starp RVP un NKMP, apliecinot vēlmi uzlabot un pilnveidot savstarpējo sadarbību, apņemoties nodrošināt efektīvu Rīgas unikālā kultūras mantojuma saglabāšanu un uzturēšanu, arī ar kapsētām saistītos jautājumos. Īpaši memorandā uzsverta pušu vēlme veicināt samērīgu un uz attīstību vērstu normatīvo regulējumu, tādējādi mazinot administratīvo slogu, atbalstot kultūras pieminekļu īpašniekus un lietotājus un veicinot pilsētas attīstību, vienlaikus nodrošinot kultūras mantojuma saglabāšanu.

Secinājums un ieteicamā rīcība: kultūras pieminekļu aizsargjoslas tiek noteiktas, lai uzlabotu to aizsargāšanu un saglabāšanu. Veicot **mākslinieciski arhitektonisko izpēti un nosakot kultūrvēsturisko vērtību**, būtu paplašināms aizsargājamo kultūras pieminekļu loks. Svarīgi plānot un

organizēt vienlaidus apzināšanu, arhitektoniski māksliniecisko izpēti un veikt kultūrvēsturisko vērtību novērtējumu. Tā kā visas teritorijas vienlaicīgi apzināt nebūs iespējams, vajadzētu noteikt prioritātes un veidus, kā norītēs apzināšana. Ziņojuma 8. pielikumā norādītas 6 kapsētas (I un II Meža, Mārtiņa, Raiņa, Miķeļa un Torņakalna kapi), par kurām KP norāda, ka ir identificējami potenciāli kultūras pieminekļi un jāuzsāk to apzināšana. Jāveido sadarbība ar NKMP un jāpiedalās vadlīniju izstrādē par pieminekļu atpazīšanu kapsētu teritorijās.

3.5. Bioloģiskā daudzveidība kapsētās

Analizējot bioloģisko daudzveidību RVP esošajās kapsētās, tika ņemti vērā Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" dati par īpaši aizsargājamiem biotopiem, dabas pieminekļiem, aizsargājamiem kokiem un sugu atradnēm, papildus apskatot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumus. Tika secināts, ka RVP teritorijā plaši izplatīts ir "Mežainu piejūras kāpu" biotops, kur kokaudzē un paaugā kā valdošā suga ir *Pinus sylvestris* (parastā priede). Tāds sastopams arī daļā no Jaunciema kapsētas uzturēšanai paredzētā pašvaldības zemes vienībā un Ropažu novada Garkalnes pagasta zemes vienībā, kopumā aizņemot ~20,42 ha no kapsētas teritorijas. Lāčupes kapsētas esošajā teritorijā ~0,4 ha platībā (kopējā biotopa platība ~1,5 ha) un paplašināmajā teritorijā uz ZA no esošās kapsētas ~2,862 ha platībā, Bolderājas kapsētas paplašināmajā teritorijā ~2,77 ha platībā un Juglas kapsētu pilnībā ieskauj biotops, un pašas kapsētas teritorijā tas ir ~0,011 ha liels.

Saskaņā ar RTP TIAN 2.9. apakšnodaļu "Apstādījumi un aizsargājami biotopi" 47. punktā ir ietverti nosacījumi, kas jāievēro, izstrādājot būvniecības ieceres dokumentāciju, tostarp, ka nepieciešams sertificēta sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums, ja teritorijā, kurā saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" informāciju pilnībā vai daļēji atrodas vismaz viens aizsargājama biotopa veids, kura vienlaidus platība ir vismaz 1 ha.

Veicot izpēti, tika secināts, ka kapsētās vai to pieguļošās zemes vienībā nav mikroliegumu un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tomēr uz rietumiem no Bolderājas kapsētas ir dabas parks "Bulļu kāpas".

Koki, it sevišķi dižkoki, veci un dobumaini koki ir nozīmīgas dzīvotnes neskaitāmiem faunas un floras pārstāvjiem, tādējādi nodrošinot dažādu sugu savstarpēju mijiedarbību un šo sugu pastāvēšanu ilgtermiņā. Koki daudzām dzīvām radībām ir vienīgās mājas, tāpēc šādi koki jā saglabā pēc iespējas ilgāk, tiem ļaujot novecot, bojāties un nomirt pašiem. Lielākoties veci koki piedāvā dzīvotnes, kuras nevar atrast jaunākos kokos. Savukārt dobumaini koki ne tikai ir nozīmīga dzīvotne kukaiņiem, sūnām, ķērpjiem un sēnēm, bet ir absolūti nepieciešami arī līgздоjošiem putniem un sikspārņiem.³⁹ Vairāku kapsētu teritorijās konstatētas dzeņu un pat sikspārņu sugas, kuri izmanto vecu koku dobumus kā līgздоšanas un vairošanās vietas.

Kapsētu teritorijās nav konstatēti dabas pieminekļi – dižkoki, tomēr vairāku kapsētu pieguļošās zemes vienībās ir šādi dabas pieminekļi un to aizsardzības teritorija daļēji skar:

- Matīsa kapus (2 *Fraxinus pennsylvanica* (Pensilvānijas osis)),
- Juglas kapus (2 *Pinus sylvestris* (parastā priede)).

Kapsētu teritorijas ir bagātas ar dažādu aizsargājamo koku (dižkoku) sugām:

- I Meža kapsētā ir 14 *Pinus sylvestris* (parastā priede), 3 *Pinus nigra* (melnā priede), 2 *Pseudotsuga menziesii* (Menzīsa duglāzija) sugas koki;
- II Meža kapsētā ir 1 *Pinus sylvestris* (parastā priede), 2 *Betula pendula* (āra (kārpainais) bērzs);
- Miķeļa kapsētā – 4 *Betula pendula* (āra (kārpainais) bērzs), 1 *Acer platanoides* (parastā kļava);
- Pļavnieku kapsētas paplašināmajā daļā – 4 *Pinus sylvestris* (parastā priede);
- Juglas kapsētā – 2 *Pinus sylvestris* (parastā priede);
- Mārtiņa kapsētā – 1 *Acer platanoides* (parastā kļava).

³⁹ K.E. Lūse, I. Bulava. Bioloģiskā daudzveidība pilsētvidē. Vadlīnijas. Ziemeļu ceļš. 2024, 21. lpp. Pieejams: https://issuu.com/ziemelucels/docs/biodiversity_guidelines_2

Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 8. nodaļa "Dabas pieminekļi" nosaka dabas pieminekļu, savukārt 8.2. nodaļa "Aizsargājамie koki" nosaka dižkoku aizsardzību un apsaimniekošanu.

Kapsētās veikta dažādu sugu, pamatā faunas, uzskaitē. Visbiežāk sastopamās putnu sugas ir:

- vidējais dzenis, šīs sugas atradnes fiksētas 12 kapsētu teritorijās – Ziepniekkalna, Lāčupes, Pleskodāles, Mārtiņa, Pļavnieku, Ivana, Matīsa, I un II Meža, Raiņa, Miķeļa un Sarkandaugavas kapsētā;
- 9 kapsētu teritorijās fiksētas vistu vanaga sugas atradnes – Bolderājas, Pleskodāles, Pļavnieku, Ivana, Matīsa, I Meža, Raiņa, Miķeļa un Jaunajos ebreju kapos;
- tītiņa sugas atradnes fiksētas 4 kapsētās – Pleskodāles, II Meža, Miķeļa un Jaunajos ebreju kapos;
- 2 kapsētās arī mazā mušķērāja atradnes – Matīsa un I Meža kapos.
- Lāčupes kapsētas teritorijā ir bagātākā ar putnu sugām, tajā atrodamas arī lielā ķīra, apodziņa, melnās dzilnas, baltmugurdzeņa un dzērves atradnes;
- Jaunciema kapsētā fiksēta brūnās čakstes atradne;
- līdžās nosauktajām sugām Bolderājas kapsētā mīt pupuķi un sila cīruļi;
- I Meža kapsētā arī meža baloži un Miķeļa kapsētā – pelēkā dzilna;
- Mārtiņa kapsēta no faunas viedokļa ir interesanta ar fiksēto īpaši aizsargājamo ziemeļu sikspārņa atradni;
- Miķeļa kapsētā atzīmēta spožās skudras atradne;
- Jaunās ebreju kapsētas teritorijā ir milzu kailgliemeža atradne.

Divās kapsētās fiksēta arī flora – Torņakalna kapsētā *Hedera helix* var. *baltica* (Baltijas efeja) un Bolderājas kapsētā *Lophocolea heterophylla* (dažādlapu sekstīte).

RVP pārvaldībā esošo kapsētu un tām piegulošo zemes vienību bioloģisko daudzveidību skatīt Ziņojuma 6. pielikumā. Materiāla sagatavošanai izmantoti Dabas aizsardzības pārvaldes atvērtie, publiski pieejamie dati vietnē data.gov.lv, kas atjaunoti 17.10.2025., aktuālo informāciju iespējams skatīt Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" interaktīvajā kartē (<https://ozols.gov.lv/pub>).

Secinājumi un ieteicamā rīcība: Plānojot un apsaimniekojot kapsētu teritorijas, nepieciešams ņemt vērā tajās esošās sugu atradnes un būtiski nepasliktināt to dzīves vides kvalitāti. Lai veicinātu sugu attīstību un nodrošinātu papildu mājokļus, var izlikt putnu un mazo zīdītāju (sikspārņu, vāveres) būrus. Iespēju robežās jā saglabā veci un dobumaini koki, kas nodrošina papildu dzīvesvietu vairākām zīdītāju, putnu, kukaiņu, sūnu un ķērpju sugām. Arī rudenī nesavāktās lapas kalpo par dzīvotni ežiem, bezmugurkaulniekiem un abiniekiem.

Nozīmīgs barības avots dažādām sugām, īpaši putniem, kukaiņiem un sēnēm, ir augļkoki. Savukārt ziedoši krūmi ir būtiski apputeksnētājiem. Tiem ik pēc 8–12 gadiem vēlams atjaunojoša griešana, bet pēc tam jāplāno tikai viegli kopšanas pasākumi, izgriežot nokaltušos, aizlauztos, traucējošos zarus vai retinot krūmus.

Bioloģiski nozīmīga ir mirusī koksne visās sadalīšanās pakāpēs un dimensijās (celmi, kritālas, sausokņi (stāvoši miruši koki), sausi zari, dobumi, saussāni (augošam kokam atmirusi stubra virsma) utt.). Tā ir lieliska dzīvotne dažādām kukaiņu un sēņu sugām, un ar to aizvākšanu nebūtu vēlams aizrauties.

Dižkoku kopšanā rekomendējams sadarboties ar kvalificētiem arboristiem un koku tehniķiem. Pirms īpaši aizsargājamo koku kopšanas darbiem ieteicams veikt koka izpēti un vajadzības gadījumā sazināties ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

4. Risināmie izaicinājumi kapsētu apsaimniekošanā

Šajā sadaļā ir apkopoti identificētie izaicinājumi kapsētu apsaimniekošanā šī Ziņojuma darbības laikā. Kopskaitā identificēti 18 izaicinājumi saistībā ar apbedījumu vietu kapacitātes ierobežojumiem, kapsētu un apbedīto datu kvalitāti un pieejamību, resursu deficītu, kā arī regulējuma pilnveidošanas nepieciešamību. Katram no izaicinājumiem piedāvāti vairāki risinājumi, no kuriem vismaz viens ir aktīvas rīcības priekšlikums un viens – esošās pieejas saglabāšana vai leģitimizēšana.

Tabula Nr. 7: Kapsētu attīstības izaicinājumi

Nr.	Izaicinājums	Joma
1.	Teritorijas nepietiekamība tradicionāliem apbedījumiem	Kapsētu nepietiekamā kapacitāte
2.	Finanšu kapacitātes ierobežojumi un pašvaldību dotācijas deficīts	Kapsētu nepietiekamā kapacitāte
3.	Slēgto kapsētu izmantošana	Kapsētu nepietiekamā kapacitāte
4.	Nepilnīgi apzinātas kultūrvēsturiskās vērtības	Datu pieejamība un kvalitāte
5.	Datu digitalizācijas kvalitāte	Datu pieejamība un kvalitāte
6.	Avārijas stāvoklī esošo koku apsaimniekošana	Resursu deficīts vislabākās pakalpojuma kvalitātes sasniegšanai
7.	Kapsētu apaugšana ar mežu	Resursu deficīts vislabākās pakalpojuma kvalitātes sasniegšanai
8.	Kapsētu celiņu uzturēšana un atjaunošana	Resursu deficīts vislabākās pakalpojuma kvalitātes sasniegšanai
9.	Bezpiederīgo apbedījumu uzturēšana	Resursu deficīts vislabākās pakalpojuma kvalitātes sasniegšanai
10.	Kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšana	Resursu deficīts vislabākās pakalpojuma kvalitātes sasniegšanai
11.	Atkritumu apsaimniekošana kapsētās	Resursu deficīts vislabākās pakalpojuma kvalitātes sasniegšanai
12.	Neap rūpēto kapavietu aktēšana	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība
13.	Bezsaimeņu kapu pieminekļu apsaimniekošana	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība
14.	Regulējums ģimenes kapavietām	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība
15.	Kapavietu maksas gradācija	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība
16.	Īpaša statusa apbedījumu regulējums	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība
17.	Regulējums virsapbedījumiem	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība
18.	Uguns apbedījumu paplašināšana	Regulējuma sakārtošanas nepieciešamība

4.1. Teritorijas nepietiekamība tradicionāliem apbedījumiem

Izaicinājums Nr.1: Trūkst teritoriju tradicionāliem apbedījumiem, it īpaši Daugavas kreisajā krastā

Izaicinājuma pamatojums un riski

RVP Daugavas upes kreisajā krastā atrodas 8 kapsētas, no kurām viena ir atvērta kapsēta (Bolderārijas kapsēta), četras ir daļēji slēgtas (Lāčupes, Ziepniekkalna, Pleskodāles un Vecā Bolderārijas kapsēta) un trīs slēgtas kapsētas (Torņakalna, Torņakalna pareizticīgo un Mārtiņa kapsēta).

2015.–2024. gada periodā Daugavas kreisā krasta kapsētās veikta trešdaļa (21 863 jeb 32,7%) no visiem apbedījumiem galvaspilsētā. Kreisā krasta apbedījumu skaits ir proporcionāli lielāks (85% / 15%) nekā caurmērā Rīgā tradicionālo apbedījumu īpatsvars (80% / 20%).

Aktīvi izmantota tiek Bolderārijas kapsēta, kur apbedījumu īpatsvars 10 gadu laikā sasniedz 18,45% (12 336) no Rīgā kopumā apbedīto skaita. Lāčupes kapos apbedīti 8,65% (5 787) mirušo. Ziepniekkalna un Pleskodāles kapsētā apbedīto īpatsvars ir 2,6–2,9% robežās. Slēgtajās kapsētās – Torņakalna un Mārtiņa kapos – gadā noticis vidēji viens urnas apbedījums.

No Daugavas labajā krastā esošajām 14 kapsētām visaktīvāk izmantota Jaunciema kapsēta (21,72% jeb 14 522 apbedījumi 2015.–2024. gadā), kas ir atvērta kapsēta un pēdējo reizi tika paplašināta 2000. gadā. Pļavnieku kapsētā notikuši 13,25% apbedījumu, I Meža kapos – 9,28% apbedījumu, II Meža kapos – 7,42% apbedījumu.

Kreisā krasta kapsētās pēdējo 10 gadu laikā tiek apglabātas vidēji ap 2200 personas gadā. Bolderārijas kapsētā ir vairāk nekā 12 tūkstoši⁴⁰ brīvu vietu tradicionāliem apbedījumiem. Tas nozīmē, ka, apstākļiem nemainoties (t. i., saglabājoties līdzīgam apglabāto skaitam, saglabājoties uguns apbedījumu esošajai pieauguma tempa tendencei par 2% gadā nākamo 10 gadu laikā un nepaplašinot kapsētu teritorijas), jau koncepcijas darbības laikā (2026.–2036. gadā) Daugavas kreisā krasta kapsētās nebūs pieejamas vietas tradicionāliem apbedījumiem.

Tā uzskatāma par negatīvu attīstību, jo kreisā krasta iedzīvotājiem jaunu apbedījumu gadījumā (kad nav ģimenes apbedījumu daļēji slēgtajās kapsētās) var nākties mērot salīdzinoši tālu ceļu līdz Jaunciema kapsētai – kas iedzīvotājiem neveido pozitīvu pieredzi par pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī veicina negatīvu ietekmi uz klimata pārmaiņām.

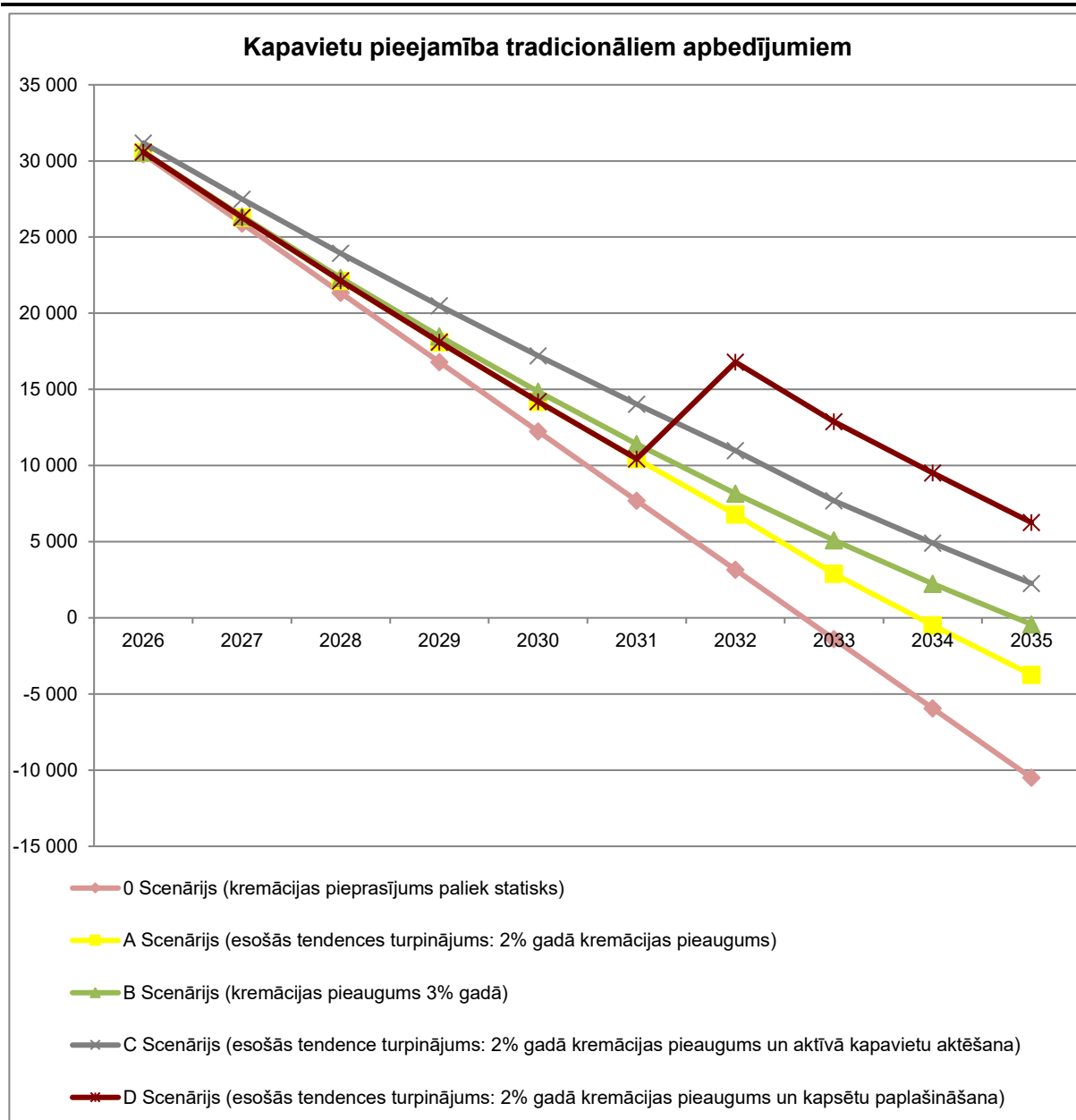
Līdzīga situācija ir novērojama arī RVP Daugavas upes labajā krastā: pie esošām tradicionālo apbedījumu tendencēm (caurmērā 4 500 personas gadā pēdējo 10 gadu laikā) ar Jaunciema kapsētā pieejamām vairāk nekā 17 tūkstošiem⁴¹ apbedījumu vietām šobrīd var izrādīties nepietiekami (pie apstākļiem, saglabājoties līdzīgam apglabāto skaitam, saglabājoties uguns apbedījumu esošajai pieauguma tempa tendencei par 2% gadā nākamo 10 gadu laikā un nepaplašinot kapsētu teritorijas).

Scenāriju analīze (skat. attēlu Nr. 6) demonstrē, ka kapavieta tradicionāliem apbedījumiem deficīts ir būtiskākais KP izaicinājums, kura risināšanai ir jāvelta vislielākā uzmanība. Nulles scenārijā, kas apraksta statisko situāciju bez izmaiņām, tradicionāliem apbedījumiem kapavietas pietrūks jau 2033. gadā. Ir izstrādāta virkne alternatīvu, kas paredz aktīvas KP darbības kapavieta deficīta problēmas risināšanai un kas ir sīkāk iztirzātas tekstā turpmāk:

- kapsētu teritoriju paplašināšana,
- uguns apbedījumu veicināšana,
- neapbrūpēto kapu uzskaitīšana.

⁴⁰ Kapsētu pārvaldnieku lietotājiem www.cemety.lv pieejamie dati, kas uzkrāti par attiecīgo kapsētu 2025. gada oktobrī.

⁴¹ Kapsētu pārvaldnieku lietotājiem www.cemety.lv pieejamie dati, kas uzkrāti par attiecīgo kapsētu 2025. gada oktobrī.

Attēls Nr. 6 Tradicionālo apbedījumu pieejamības scenāriji 2026.–2035. gadā

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 1.1: Paplašināt kapsētu teritorijas

Ziņojuma izstrādē veikta kapsētu piegulošo zemes vienību analīze, kas skatāma Ziņojuma 3.3. nodaļā, kā arī 1., 10. un 10.1. pielikumā.

Daugavas kreisā krasta kapsētu teritorijas platības nepietiekamības izaicinājumu var risināt, paplašinot Bolderājas kapsētas un Vecās Bolderājas kapsētas teritorijas.

- 1) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība 8,6 ha platībā Mazajā Kleistu ielā 10 (kadastra apzīmējums 0100 110 0107) atrodas uz ziemeļiem no Bolderājas kapsētas esošās teritorijas. Kapsētas paplašināšanai izstrādājama būvniecības dokumentācija, ievērojot gruntsūdens līmeni teritorijā. Teritorijas lielākā daļa augstā gruntsūdens līmeņa dēļ paredzama uguns apbedījumiem, tradicionālie apbedījumi potenciāli iespējami 0,5 ha paplašināmās teritorijas.
- 2) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība 0,7 ha platībā Silikātu ielā 5B (kadastra apzīmējums 0100 110 0023) piemērots kapsētas paplašinājumam Vecās Bolderājas kapsētas

dienvidu daļā. Kapsēta paplašināma, nosakot zemes vienības robežas dabā un pārceļot kapsētas dienvidos esošo žogu. Teritorija izmantojama uguns apbedījumiem.

Iespējams paplašināt arī Lāčupes kapsētas teritoriju.

- 1) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 104 0058) 37,5 ha platībā ir zemes vienības daļa uz ziemeļrietumiem no esošās kapsētas teritorijas. Kapsētas paplašināšana veicama, izstrādājot būvniecības dokumentāciju dabas un apstādījumu teritorijā. Teritorija izmantojama uguns apbedījumiem.
- 2) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 080 0034) 1,6 ha platībā atrodas uz ziemeļaustrumiem no esošās kapsētas teritorijas. Nepieciešams izstrādāt lokālpārveidojumu zonējuma maiņai vai sniegt ierosinājumu RTP grozījumu izstrādāšanai. Teritorija izmantojama tradicionāliem un uguns apbedījumiem.

Kapsētu teritoriju paplašināšanas iespējas ir vairākām lielākajām Daugavas labā krasta kapsētām. I Meža kapsētas paplašināšana iespējama izmantojot šīs zemes vienības.

- 1) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 090 0034) 1,52 ha platībā ir pagaidu dārziņu teritorija ziemeļaustrumos no kapsētas teritorijas. Teritorija piemērota uguns apbedījumiem augstā gruntsūdens līmeņa dēļ.
- 2) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība Aizsaules ielā 2 (kadastra apzīmējums 0100 090 0012) 1,39 ha platībā ir daļa no zemes vienības, kur atrodas pagaidu dārziņi ziemeļaustrumos no kapsētas teritorijas. Teritorijas daļā ar augstāku gruntsūdens līmeni ierīkojamas autostāvvietas un uguns apbedījumi, bet zemāka gruntsūdens līmeņa teritorijā iespējami tradicionālie apbedījumi.
- 3) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 090 0016) 0,70 ha platībā ir daļa no esošās kapsētas zemes vienības. Teritorijas daļā ar augstāku gruntsūdens līmeni ierīkojami uguns apbedījumi, bet zemāka gruntsūdens līmeņa teritorijā iespējami tradicionālie apbedījumi.
- 4) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība Varoņu ielā 4 (kadastra apzīmējums 0100 090 0023) 0,41 ha platībā ir daļa no esošās kapsētas zemes vienības starp ielu sarkanajām līnijām un žogu. Pārceļot žogu gar zemes vienības robežu un Varoņu ielu, iespējams iegūt papildu platību, taču teritorijas reljefs nav līdzens, un zemes vienības daļā ir daudz saglabājama koku, attiecīgi teritoriju iespējams izmantot galvenokārt uguns apbedījumiem.

II Meža kapsētas paplašināšana iespējama šajās platībās.

- 1) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 090 0051) 0,48 ha platībā ir daļa no esošās kapsētas zemes vienības, lai arī šobrīd tiem ir ģimenes dārziņu funkcija līdz kapsētas darbības uzsākšanai. Paplašinātajā teritorijā iespējami tradicionālie un uguns apbedījumi.
- 2) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība Gaujas ielā 10 (kadastra apzīmējums 0100 090 0021) 0,32 ha platībā ir daļa no esošās kapsētas zemes vienības, lai arī šobrīd tiem ir ģimenes dārziņu funkcija līdz kapsētas darbības uzsākšanai. Paplašinātajā teritorijā iespējami tradicionālie un uguns apbedījumi.

Raiņa kapsētas paplašināšana iespējama gan krematorijas ēkas, gan kapsētas teritorijā.

- 1) Pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 090 2005) 0,12 ha platībā un jauktas piederības zemesgabals Varoņu ielā 7 (kadastra apzīmējums 0100 090 2009) 0,75 ha platībā ir zemes vienības, kas atrodas uz ziemeļiem no esošās krematorijas Varoņu ielā 3A. Tās ir rezervētas noteiktai funkcijai – kolumbārija izvietojumam. Plāna īstenošanai jāizstrādā lokālpārveidojumu zonējuma maiņai vai jāiesniedz ierosinājums RTP grozījumu izstrādāšanai. Šīs teritorijas paredzētas uguns apbedījumiem – izkaisīšanas laukums, kolumbārija izvietojuma.
- 2) Rezerves zemes fonda īpašums bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 090 0032) 0,78 ha platībā ir teritorija starp Raiņa kapsētu un dzelzceļu, izmantojama piekļuvei un stāvvietu, atkritumu tvertnu novietņu izbūvei no kapsētas rietumu puses. Jāizstrādā lokālpārveidojumu zonējuma maiņai vai jāiesniedz ierosinājums RTP grozījumu izstrādāšanai. Teritorija nav izmantojama apbedījumiem, bet kapsētu apkalpojošās infrastruktūras nodrošināšanai.

Tāpat iespējams paplašināt Pļavnieku kapsētas teritoriju: pašvaldības īpašumā esošā zemes vienība bez adreses (kadastra apzīmējums 0100 121 0828) 36,67 ha platībā ir zemes vienības daļa uz dienvidiem no esošās kapsētas teritorijas. Kapsētas paplašinājums veicams, izstrādājot būvniecības dokumentāciju dabas un apstādījumu teritorijā. Augstā gruntsūdens līmeņa dēļ lielākā daļa teritorijas paredzama uguns apbedījumiem.

Sarkandaugavas kapsētas paplašināšana tika ieplānota jau 2018. gadā, bet netika veikta dzelzceļa remonta darbu un ietilpīgā apspriežu ar mazdārziņu īrnieku kooperatīva pārstāvjiem dēļ. Teritorijas paplašināšana var tikt veikta zemes vienības Varoņu ielā 13 (kadastra apzīmējums 0100 090 2004) dabas un apstādījumu teritorijas (DA3) daļā 10,77 ha platībā, īpaši ņemot vērā faktoru, ka šai teritorijai ir jau izstrādāts būvprojekts.

Kapsētu teritoriju paplašināšanai būtu pozitīva ietekme uz nākotnē paredzamo kapa vietu deficīta problēmu. Vienaļcīgi būtu **jāizvairās no pašmērķīgas kapsētu teritoriju paplašināšanas, lai neaizņemtu platības, kas var tikt izmantotas tautsaimniecībai produktīviem mērķiem un neveicina ilgtspējīgu teritoriju izmantošanu.**

Kapsētu pārvaldei iekļaujoties Pilsētas attīstības departamenta veiktajā procesā, papildu izdevumi, veicot teritorijas funkcionālā zonējuma izmaiņas, nebūs, ja tiks Rīgas dome pieņems lēmumu par RTP funkcionālā zonējuma grozījumiem.

Kapsētu jauno teritoriju labiekārtošanas darbus var plānot, sākot no 2031. gada. Šī konceptuālā ziņojuma darbības periodam, saglabājoties nemainīgam apglabāto skaitam un uzturot esošo uguns apbedījumu pieauguma tempa tendenci, kritiska ir kapsētu teritoriju paplašināšana tādā apjomā, kas dotu iespēju tradicionālā veidā apbedīt vismaz 5 000 iedzīvotāju.

Kapsētu teritoriju paplašināšanas izmaksas var tikt novērtētas, balstoties uz 2024. gadā aktualizētajām Sarkandaugavas kapsētas paplašināšanas izmaksām 1,64 miljonu EUR apmērā. Izmantojot būvniecības izmaksu indeksu izmaiņas, 2025. gadā kapsētu paplašināšanās izmaksas var novērtēt šādi:

- Bolderājas kapsētai: 1,43 miljoni EUR;
- Vecajai Bolderājas kapsētai: 116 tūkstoši EUR;
- Lāčupes kapsētai: 6,5 miljoni EUR;
- I Meža kapiem: 667 tūkstoši EUR;
- II Meža kapiem: 133 tūkstoši EUR;
- Raiņa kapiem: 150 tūkstoši EUR;
- Pļavnieku kapsētai: 6,1 miljons EUR;
- Sarkandaugavas kapsētai: 1,7 miljoni EUR.

Ir jāapsver iespēja visas kapsētu paplašināšanas projektēt kā ainaviski augstvērtīgus memoriālos dārzus, nevis tikai kā kapavietu rindu plānu. Tas var būtiski celt jaunu kapsētu teritoriju prestižu iepretim 1990to un 2000šo gadu laikā paplašinātajām kapsētām (Jaunciema un Bolderājas kapsētām) un uzlabot kopējo Rīgas kapsētu pakalpojumu kvalitāti.

Paplašinot esošo astoņu kapsētu teritorijas, kā arī projektējot jaunu kapsētu Mārupes novada teritorijā (skat. Risinājumu Nr. 1.2), var paredzēt augstvērtīgas ainaviskās arhitektūras risinājumus, kas, sadārdzinot izveides izmaksas par apmēram 40% un samazinot apbedījumu blīvumu par orientēto 20%, var būt pamatoti ar kapsētu ainavisko vērtību un apmeklētāju augstāku novērtējumu par kapsētu vides kvalitāti.

Kapsētu paplašināšana ir iespējama ne ātrāk par 2031. gadu, ja sakrīt virkne ar teritorijas plānošanu saistītu nosacījumu. Ir jāņem vērā, ka RTP ir izstrādāts un plānojuma darbības termiņš ir 25 gadi. Atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumu Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" 93. punktam teritorijas plānojuma noteiktā funkcionālā zonējuma, teritorijas aprobežojumu un apgrūtinājumu izmaiņas izstrādā kā pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumus vai kā lokālplānojumu, ar kuru tiek grozīts teritorijas plānojums. RTP grozījumi, kas neietver lokālplānojuma izstrādi, iespējami, ja tiek iesniegti KP un citu interesentu iesniegumi ar vēlmi veikt TIAN un/vai RTP grafiskās daļas izmaiņas un Rīgas dome ar lēmumu apstiprina grozījumu uzsākšanu, norādot darba uzdevumā veicamās darbības.

Risinājums Nr. 1.2: Veidot jaunu Rīgas kapsētu Mārupes novada teritorijā

Tradicionālo apbedījumu teritoriju deificētu var risināt, arī izmantojot kapsētu darbībām rezervētās teritorijas ārpus Rīgas valstspilsētas pašvaldības administratīvās teritorijas. Lai izvairītos no atsavināšanas riskiem, pamatoti būtu analizēt jau RVP īpašumā esošās teritorijas, kuru turētājs ir SIA "Rīgas meži" (turpmāk – RM).

Saskaņā ar RM nekustamo īpašumu un derīgo izrakteņu stratēģiju 2024.–2030. gadam⁴² lielākā daļa RM īpašumu pēc platības atrodas Ropažu novadā (31%), kam seko Mārupes (17%), Olaines (16%) un Ogres (12%) novads. Pārējo pašvaldību teritorijās RM īpašumu īpatsvars ir zem 10%, t. sk. Limbažu novadā (8%), Ādažu novadā (7%), Ķekavas novadā (5%), Salaspils novadā (3%) un Jūrmalas valstspilsētā (1%). Rīgā un Siguldas novadā RM īpašumu īpatsvars ir mazāks nekā 1%.

Jaunākajā SIA "Rīgas meži" izstrādātajā "SIA "Rīgas meži" meža apsaimniekošanas monitoringa pārskatā par 2024. gadu"⁴³ norādīts, ka kopējā RM zemju platība ir 62 852,4 ha, no tiem RVP teritorijā ir 9 735,8 ha, savukārt ārpus RVP teritorijas ir 53 116,6 ha, tostarp 2.2. nodaļā "Aizsargjoslu platības" norādīts, ka meža aizsargjoslas ap pilsētām veido 5 659,5 ha meža zemes.

Kapsētu darbībām rezervētas zemes vienības ir arī ārpus RVP teritorijas robežām. Divas SIA "Rīgas meži" pārvaldībā esošas **zemes vienības Brīvkalnu apvidū, Mārupes novada Babītes pagastā** ir iekļautas ar Rīgas domes 2023. gada 17. maija lēmumu Nr. RD-23-2518-lē "Par valsts pārvaldes funkciju veikšanai – pašvaldības komunālo pakalpojumu sniegšanas, pilsētas teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības uzturēšanas nodrošināšanai, kā arī inženierinfrastruktūras objektu attīstībai – nepieciešamo nekustamo īpašumu sarakstu apstiprināšanu" apstiprinātajā 2. sarakstā "Valsts pārvaldes funkciju veikšanai (pašvaldības administratīvās teritorijas labiekārtošanas un sanitārās tīrības nodrošināšanai – kapsētu izveidošanai un uzturēšanai) nepieciešamie nekustamie īpašumi" (kartes ir pieejamas Ziņojuma 20. pielikumā).

Zemes vienība bez adreses Babītes pag., Mārupes nov., ar kadastra apzīmējumu 8048 009 0117, 29,61 ha platībā (turpmāk – Zemes vienība 1) atbilstoši Babītes novada teritorijas plānojuma (ar Babītes novada pašvaldības domes 2020. gada 20. janvāra lēmumu "Par Babītes novada teritorijas plānojuma un Vides pārskata gala redakcijas apstiprināšanu" (prot. Nr. 2, 11.§) apstiprināts Babītes novada teritorijas plānojums un Vides pārskats un pieņemti saistošie noteikumi Nr. 1 "Babītes novada teritorijas plānojums, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi un grafiskā daļa" (turpmāk – Babītes novada TP) funkcionālā zonējuma kartei pilnībā atrodas dabas un apstādījumu teritorijā (DA1). Saskaņā ar Babītes novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – Babītes novada TP TIAN) 4.9.2. apakšnodaļu tā ir funkcionālā zona, kur galvenā izmantošana ir apbedījumu veikšana un ar to saistītu būvju izvietošana.

Savukārt zemes vienība bez adreses, Babītes pag., Mārupes nov., ar kadastra apzīmējumu 8048 009 0118, 0,85 ha platībā (turpmāk – Zemes vienība 2) atbilstoši Babītes novada TP funkcionālā zonējuma kartei pilnībā atrodas mežu teritorijā (M). Saskaņā ar Babītes novada TP TIAN 4.10.1. apakšnodaļu tā ir funkcionālā zona, ko nosaka, lai nodrošinātu apstākļus mežu ilgtspējīgai attīstībai un mežu galveno funkciju – saimniecisko, ekoloģisko un sociālo funkciju īstenošanai.

Vērtējot zemes vienību piemērotību kapsētu funkciju veikšanai, jāņem vērā, ka Mārupes novada pašvaldības dome 2022. gada 27. aprīlī ir pieņēmusi lēmumu Nr. 18. "Par Mārupes novada Teritorijas plānojuma 2024.–2036. gadam izstrādi" (sēdes protokols Nr. 7), savukārt Mārupes novada pašvaldības dome 2025. gada 29. janvārī pieņēmusi lēmumu Nr. 35 (prot. Nr. 1) "Par Mārupes novada Teritorijas plānojuma 2024.–2036. gadam 1. redakcijas un Vides pārskata projekta nodošanu publiskajai apspriešanai" (turpmāk – Mārupes novada TP 1. redakcija). Saskaņā ar Mārupes novada TP funkcionālā zonējuma karti "Babītes pagasts 2. daļa", Zemes vienība 1 visā platībā atrodas dabas un apstādījumu teritorijā (DA2). Mārupes novada TP teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu (turpmāk – Mārupes novada TP TIAN) 4.9.2. apakšnodaļā ir skaidrots, ka tā ir funkcionālā apakšzona, kas paredzēta apbedījumu (kapsētu un dzīvnieku kapsētu) ierīkošanai un uzturēšanai un kā galvenā izmantošana norādīta labiekārtota publiskā ārtelpa, ietverot vienīgi apstādījumus, kapsētas (ietverot kapličas, krematorijas, kolumbārijus un tiem funkcionāli līdzīgas būves), dzīvnieku kapsētas un kapsētu apsaimniekošanai nepieciešamo labiekārtojuma infrastruktūru. Mārupes novada TP TIAN 4.9.2.5. apakšnodaļā ir norādīti papildu noteikumi teritorijas izmantošanā:

⁴² <https://rigasmezi.lv/storage/rm-ni-strategija-2030-gala-zinojums-1714653624.pdf>

⁴³ https://rigasmezi.lv/storage/rm_monitorings_2024_ml_papildinats.pdf

- publiski lietojamas kapsētas teritorijā vai teritorijā, kas ar to robežojas, izbūvē un ierīko vismaz šādu labiekārtojumu: transportlīdzekļu autonovietni, norādes, laukumu atkritumu konteineru izvietošanai un publiskās tualetes (1033. punkts);
- atļauti apsaimniekošanas pasākumi, kas nepieciešami kapsētas teritorijas uzturēšanai (1034. punkts);
- kapsētas paplašināšanai izstrādā vienotu būvniecības ieceres dokumentāciju (1035. punkts).

Savukārt Zemes vienība 2 saskaņā ar Mārupes novada TP funkcionālā zonējuma karti "Babītes pagasts 2. daļa" pilnībā atrodas mežu teritorijā (M1), kas saskaņā ar Mārupes novada TP TIAN ir funkcionālā apakšzona, ko nosaka, lai nodrošinātu apstākļus mežu ilgtspējīgai attīstībai un ar mežu saistīto galveno saimniecisko, ekoloģisko un sociālo funkciju īstenošanai. Saskaņā ar 1072. punktu jaunu kapsētu (ietverot kapličas, krematorijas, kolumbārijus un tiem funkcionāli līdzīgas būves) un jaunu dzīvnieku kapsētu ierīkošana atļauta, vienīgi izstrādājot detālplānojumu un pamatojot vietas izvēli. "Jaunu kapsētu ierīkošana un esošo kapsētu paplašināšana nav pieļaujama teritorijās, kur to aizsargjosla skar dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas bez centralizētas ūdensapgādes – pilsētā vai ciemos esošās un plānotās apbūves teritorijas, vai esošā apbūve ārpus pilsētas un ciemiem." Papildu prasības detālplānojumam ir noteiktas Mārupes TP TIAN 6.2. nodaļas nosacījumos.

Ierīkojot autonovietnes, jāievēro Mārupes novada TP TIAN 103. punkta prasības, kas nosaka, ka autonovietnes ar ietilpību, sākot no 10 autostāvvietām, iesedz ar cieto segumu. "Ārpus ciemu un pilsētu teritorijām, cieto segumu pieļaujams aizstāt ar ūdens caurlaidīgu segumu gadījumos, ja autonovietne paredzēta īslaicīgai transportlīdzekļu novietošanai pie dabas, tūrisma vai atpūtas objektiem, sporta būvēm vai kapsētām, kur prognozētais vienlaicīgi novietojamo transportlīdzekļu skaits pārsniedz 10 retāk nekā vidēji 1 dienu nedēļā".

Kapsētas ierīkošanas izmaksas šajās zemes vienībās ir novērtētas 4,96 miljonu EUR apmērā. Aprēķins ir veikts, balstoties uz Sarkandaugavas kapsētas paplašināšanas izmaksām, kas novērtē viena hektāra kapsētas teritorijas izveides izmaksas 166 tūkstošu EUR apmērā, izsakot tās 2026. gada cenās.

Būtu jāparedz arī virkne ar teritorijas analīzi un projektēšanu saistītu izmaksu, it īpaši, ņemot vērā Saeimas kompetentās komisijas debatēs par Kapsētu likumprojekta apspriedi izskanējušo par kapsētu projektēšanu:

- hidroloģijas analīze,
- dendroloģijas analīze,
- bioloģiskās daudzveidības analīze,
- arhitekta izstrādāts projekts ar ainavas arhitekta iesaisti.

Šādas augstas kvalitātes kapsētu projekta īstenošana, atsakoties no ainaviski neizteiksmīgas kapsētas izveides par labu memoriālā dārza pieejai, var padarīt jaunas kapsētas par prestižām atdusas vietām, konkurējot ar pašlaik par prestižām uzskatītajām kapsētām Rīgas centrā. Šādu kapsētu izveides izmaksa var tikt novērtēta par 40% augstāk (232,5 tūkstoši EUR par hektāru jeb 6,94 mlj. EUR par abiem zemes gabaliem). Kapsētas projekts ar alejām, kalniņiem, zālieniem, apstādījumiem u. tml. ainaviskiem risinājumiem var arī ievērojami pazemināt tradicionālo apbedījumu blīvumu, samazinot to aptuveni par 20% (no ~1500 kapavietām uz hektāru uz ~1200 kapavietām uz hektāru jeb no 45 tūkstošiem tradicionālo apbedījumu uz 36 tūkstošiem kapavietu abos zemes gabalos).

Risinājums Nr. 1.3: Veicināt uguns apbedījumus

Kontekstā ar kapsētu kapacitātes ierobežojumiem ir jāņem vērā, ka uguns apbedījumiem nepieciešamās kapsētu platības ir daudz mazākas nekā tradicionāliem apbedījumiem.

- Urnu apbedījumi aizņem būtiski mazāk vietas: vairākas urnas var tikt apglabātas vienā tradicionālā apbedījuma vietā, turklāt urnas salīdzinoši bieži tiek apbedītas kā virsapbedījumi.
- Pelnu izkaisīšanas laukumi pieļauj gandrīz neierobežotu apbedījumu ietilpību, it īpaši Latvijas klimatā.

Uguns apbedījumu skaits Rīgā pēdējo 10 gadu laikā ir audzis aptuveni 2,5 reizes – no 11,5% 2015. gadā līdz 28,9% 2024. gadā (jāņem vērā, ka Rīgas kapsētās ir novērota nesankcionēta urnu apbedījumu prakse, kas netiek uzskaitīta statistikā). Taču Rīga joprojām atpaliek no Ziemeļeiropas un

Centrāleiropas valstu vidējiem rādītājiem (80% 2023. gadā⁴⁴) un būtiski atpaliek no Skandināvijas valstu prakses (Dānijā – 86,5%, Zviedrijā – 84,7% 2023. gadā). Uzturot līdzšinējo uguns apbedījumu pieauguma tempu (pieaugums par aptuveni 20% 10 gadu periodā), nebūs pietiekami, lai risinātu kapsētu teritoriju deficīta problēmu tradicionāliem apbedījumiem laikā līdz 2035. gadam. Uguns apbedījumu pieauguma tempam sasniedzot 35% 10 gadu laikā (t. i., ja uguns apbedījumi 2035. gadā veidotu 65% no visiem apbedījumiem), tradicionālo apbedījumu veikšana būtu faktiski izsmelta, uzsākot nākamā konceptuālā ziņojuma darbības periodu un neveicot kapsētu teritoriju paplašināšanu.

Uguns apbedījumu popularitātes veicināšanai var izmantot šādas darbības:

- informatīvā kampaņa, kas tiktu īstenota katru gadu, tai skaitā sadarbībā ar reliģisko konfesiju pārstāvjiem;
- apbedīšanas pakalpojumu izmaksu finanšu diskriminācija, kas padarītu uguns apbedījumus lētākus par tradicionāliem apbedījumiem;
- uguns apbedījumu vietu un veidu klāsta paplašināšanu: kolumbāriji (PPP risinājums), pelnu izkaisīšanas lauki un urnu apbedījumi zemē.

Kolumbāriju skaita pieaugums ļoti pozitīvi varētu ietekmēt uguns apbedījumu popularitāti, jo plašs piedāvājums vienmēr veido papildu pieprasījumu. Vismaz divi kolumbāriji, kam ir izstrādāti projekti (pie Rīgas krematorijas un Meža kapos), ir pietiekoši liela apjoma objekti, kuru attīstība PPP ietvaros būtu ekonomiski pamatota.

Ņemot vērā ierobežotos RVP resursus, ir jāapsver arī citu lokāciju attīstība PPP projektu formā – risinājuma Nr. 3.1. ietvaros ir paredzēts visās slēgtajās kapsētās izveidot kolumbārijus. Vietās, kur ir iespējams izveidot pietiekoši lielus kolumbārijus, var būt ekonomiski pamatoti meklēt privāto investoru un operatoru. Tas var būt tradicionāls PPP risinājums ar pieejamības maksājumu vai koncesijas tips, kas paredzētu zemes nomas tiesību izsoli ar noteiktu izmantošanas mērķi (kolumbārija izveidi).

Balstoties uz Vācijas labo praksi (skat. 15. pielikumu: Starptautiskās prakses apskats), papildu analīzes vērtā ir arī sadarbība ar baznīcām, lai izveidotu kolumbāriju to teritorijās vai ēkās. Tas ļautu paplašināt uguns apbedījumu piedāvājumu un motivētu baznīcu draudžu locekļus uztvert uguns apbedījumus kā atbilstošus viņu ticībai.

PPP ekonomiskā pamatojuma un konkrēto izsoļu noteikumu izstrādē galveno lomu ieņemtu RVP Finanšu departaments. Atbilstoši tā nolikuma 5.5. punktam departamenta pienākums ir “pašvaldības publiskās un privātās partnerības projektu ieviešanas organizēšana un koordinēšana”. PPP projektu sagatavošana izsolei var būt laikietilpīgs process, kas prasītu divu departamentu (MVD un Finanšu departamenta) ciešu sadarbību.

Arī jaunu krematoriju izveide Latvijā un Baltijas reģionā veicinās uguns apbedījumus, jo konkurences rezultātā pieaugs pakalpojuma pieejamība un samazināsies tā izmaksas. Veicināt kremēšanu var arī, optimizējot RVP piederošās Rīgas krematorijas darbību. Pašlaik Rīgas krematoriju apsaimnieko privātais operators (SIA “Rīgas kremācijas centrs – krematorija”), kas uzvarēja nomas tiesību izsolē, bet izsoles rezultātā noslēgtais līgums beigs savu darbību 2030. gadā. RD ir iespēja izvērtēt un izvēlēties kādu no trim tālākas rīcības iespējām:

- izsludināt jaunu nomas tiesību izsoli,
- pārņemt Rīgas krematoriju savā pārvaldībā,
- privatizēt krematoriju.

Pēdējos gados, nozarei attīstoties un jauniem operatoriem ienākot tirgū, Rīgas krematorijas vērtība ir kritusi, tāpēc privatizācijas process var būt finansiāli neveiksmīgs, kā arī laikietilpīgs, kas var apdraudēt pakalpojuma sniegšanu. RVP kā jebkurai pašvaldībai būtu ļoti grūti pamatot nepieciešamību ienākt tirgū, kur notiek aktīva uzņēmējdarbības attīstība, tāpēc Rīgas krematorijas pārņemšana MVD KP kontrolē var izrādīties tiesiski neiespējama. Tādējādi atkārtotās nomas izsoles organizēšana uzskatāma par optimālo scenāriju.

Kremāciju un uguns apbedījumu infrastruktūras attīstību var uzskatīt par Eiropas Savienības fondu mērķiem atbilstošu investīciju. Tradicionālie apbedījumi veido grunts piesārņojumu, kas var arī attīstīties kā gruntsūdeņu piesārņojums: apbedījumos ir iekļauts apgērbs, apavi un aksesuāri, kas bieži ir izgatavoti no dabai nedraudzīgiem materiāliem (mākslīgiem audumiem, plastmasas, smagiem

⁴⁴ <https://treeurn.eu/cremation-statistics-in-europe-by-country/>

metāliem pulksteņu baterijās u. tml.) – ar to ir saistīts arī kapsētu aizsargjoslu regulējums. Samazinot tradicionālo apbedījumu izplatību, tiktu samazināts kaitējums videi.

Lai šādas vai cita veida aktivitātes varētu pretendēt uz ES fondu finansējuma piesaisti, RD ir savlaicīgi jāsadabojas departamentu starpā un ar ministrijām, īpaši Finanšu ministriju kā vadošo resoru ES fondu plānošanā.

Risinājums Nr. 1.4: Aktivizēt neaprūpēto kapavietu uzskaiti

Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. RD-23-242-sn nosaka pienākumu apzināt kapavietas, kas netiek aprūpētas, un veidot aktus par tiem. Ir noteikts, ka, ja KP, veicot apsekojumus, konstatē, ka kapavieta netika aprūpēta trīs gadus pēc kārtas, tā sastāda aktu par to. Kapavietas, kas netiek aprūpētas, ir pieejamas virsapbedījumiem (ja kopš apbedījuma pagājuši ne mazāk par 20 gadiem) – šajās vietās var apglabāt citus mirušos gan tradicionālā veidā, gan urnās.

Pašlaik KP kapacitāte neaprūpēto kapu apsekošanā un attiecīgo aktu sagatavošanā ir ierobežota. 2025. gada oktobrī kā aktētas uzskaitītas 625 kapavietas (visvairāk – 182 – I Meža kapos, bet Daugavas kreisā krasta kapsētās kopā – 230)⁴⁵, taču šis apjoms neatspoguļo faktisko neapkopto kapavietu skaitu. Aktēšanas darbs KP tiek veikts kā papildu uzdevums, kas uzticēts personālam ar pilnas slodzes pamatdarbu – pirmos apsekojumus veic kapsētu pārvaldnieki, tam seko neaprūpēto kapu aktu sagatavošana, ko veic KP izveidota komisija, kur darbojas KP vadības pārstāvji. Abos posmos darbs tiek veikts no pamatuzdevumiem brīvajā laikā, darba intensitāte ir nepietiekama, un tas netiek vienādi intensīvi veikts dažādās RVP kapsētās.

Plānojot turpmāku rīcību ar neaprūpētajām kapavietām ilgākā termiņā, ir iespējams ņemt vērā Vācijas pieredzi, kas paredz kapavietu atbrīvošanu 20 gadus pēc apbedījuma veikšanas. Tas ļautu atbrīvotajās kapavietās veikt jaunus tradicionālos apbedījumus, nevis virsapbedījumus, kas atsevišķos gadījumos ir apgrūtināti vai nav iespējami augsta gruntsūdeņu līmeņa dēļ.

Jauni apbedījumi atbrīvotajās kapavietās var būt arī pieprasītāki nekā virsapbedījumi, jo neprasa iepriekšējā apbedītā piemiņas saglabāšanu: vecā pieminekļa saglabāšanu un dubultu ierakstu uzturēšanu CEMETY IT sistēmā.

Risinājums Nr. 1.4.A: Izveidot Kapsētu apsekošanas nodaļu, uzticot tai neaprūpēto kapavietu uzskaiti

Lai nodrošinātu neaprūpēto kapavietu apsekošanu un aktu noformēšanu, ir nepieciešams izveidot šim uzdevumam paredzētu administratīvo kapacitāti. Tiek ierosināts izveidot Kapsētu apsekošanas nodaļu divu darbinieku sastāvā, kas organizētu un vadītu kapavietu aktēšanas darbu.

Šai nodaļai var uzticēt arī vēsturisko un arhitektūras pieminekļu apsekošanu, kas ir paredzēta kā Izaicinājuma Nr. 4: Nav apzinātas visas kultūrvēsturiskās vērtības Rīgas kapos, Risinājuma Nr. 4.1: Piešķirt papildu resursu kultūrvēsturiskās vērtības apzināšanai un datu digitalizācijai ietvaros; kā arī Cemety IT datu kvalitātes uzlabošanu, kas ir paredzēta Izaicinājuma Nr. 5: Nav pilnvērtīgas apbedījumu datu digitalizācijas Risinājumā Nr 5.1: Piešķirt papildu resursu, lai uzlabotu apbedījumu datu digitalizācijas kvalitāti.

Risinājums Nr. 1.4.B: Izmantot ārpakalpojumu neaprūpēto kapavietu uzskaitē

Līdzīgi kā daudzos citos izaicinājumos, arī neaprūpēto kapavietu uzskaiti var veikt ar KP personāla iesaisti vai ārpakalpojumā. 2025. gadā KP saņēma no kāda uzņēmuma komerciālu piedāvājumu par neaprūpēto kapavietu uzskaiti un dokumentēšanu, kas būtiski atvieglotu KP personāla darba slodzi. Publisko iepirkumu likums liedz pieņemt konkrēto komerciālo piedāvājumu un paredz, ka ir jāriko iepirkums.

Taču komerciālajā piedāvājumā iekļauto finanšu piedāvājumu (700 EUR gadā par Raiņa kapu apsekojumu) var izmantot, novērtējot šādam ārpakalpojumam nepieciešamo budžetu. Šāda ikgadēja

⁴⁵ Kapsētu informācijas digitalizācijas un datu pārvaldības sistēmas dati. Pieejams: www.cemety.lv

pakalpojuma izmaksas, kas iekļautu sevī visu kapavietu apsekošanu, neaprūpēto kapu identifikāciju un fotofiksāciju, kapavietu apzīmēšanu, kā arī apsekojuma administratīvā akta sagatavošanu, var izmaksāt 35 000 EUR robežās (balstoties uz kapsētu kopējo platību).

Šāds izmaksu apjoms, ja tas var nodoršināt 600 un vairāk neaprūpētu kapavietu aktu sagatavošanu katru gadu, nebūs nesamērīgs, ja to analizē kopā ar Izacinājuma Nr. 15: Kapavietu maksas gradācija Risinājumu Nr. 15.1: Piešķirt papildu resursu, lai nodefinētu gadījumus un procedūras, kas paredzētu kapavietu pieejamību bez maksas un par maksu, kas paredz iekļaut kapa vietas ierādīšanu virsapbedījumos par maksu, jo tas var nodoršināt ieņēmumus 1,3 miljoni EUR apmērā vidēji gadā periodā no 2026. gada līdz 2035. gadam.

Risinājums Nr. 1.5: Lemt par Rīgas iedzīvotāju apbedījumu centralizēšanu Jaunciema kapsētā

Alternatīvs risinājums, tā saucamais “nulles risinājums”, ir neveikt izmaiņas pieejā darbam un nepiešķirt papildu resursus tendenču maiņai. Tas nozīmēs, ka jau tuvākajos septiņos gados vienīgās apbedīšanas vietas Rīgas iedzīvotājiem, kuriem nav ģimenes kapavietu daļēji slēgtajos kapos, būs pieejamas tikai Jaunciema kapsētā. Jaunciema kapsēta atrodas pilsētas nomalē un ir vāji pieejama lielākajai daļai pilsētas apkaime iedzīvotāju, izņemot Juglas, Berģu, Bukultu, Vecmīlgrāvja, Vecāķu un Jaunciema iedzīvotājus.

Vienlaicīgi visu vai dažu trīs iepriekš izklāstīto risinājumu īstenošana ir finanšu ietilpīga, un var nebūt iespējama ierobežota pašvaldības budžeta apstākļos, kā arī var nebūt pietiekami prioritāra, lai pamatotu pašvaldības aizņemšanos. Šajā gadījumā domes lēmumā par koncepciju ir atspoguļojams Risinājums Nr. 1.5.

Risinājums Nr. 1.6: Lemt par tradicionālo apbedījumu termiņa noteikšanu

Starptautiskās prakses analīzes (skat. 15. pielikumu) ietvaros ir identificēts Vācijas kapsētās pielietots tradicionālo apbedījumu teritoriju deficīta risinājums, kas vienlaicīgi arī padara kapsētu pakalpojumus finansiāli ilgtspējīgākus.

Tas paredz, ka kapavieta ir piešķirta uz 20 gadu termiņu, par ko tiek iekasēta gadskārtējā samaksa. Šī termiņa beigās apbedītās personas piederīgiem ir izvēle: noslēgt jaunu līgumu par kapavietas izmantošanu par maksu uz nākamie 20 gadiem vai ļaut līgumsaistībām izbeigties. Jaunu līgumu noslēgšana turpina finansiāli atbalstīt kapsētu uzturēšanu un attīstību, savukārt līguma izbeigšana ļauj izmantot esošo vietu jaunam apbedījumam.

Pēc publiski pieejamās informācijas, lielākā daļa apbedīto personu piederīgo izvēlas izbeigt līgumu darbību pēc 20 gadu perioda, tādējādi samazinot finansiālo slogu ģimenei un atbrīvojot vietu kapsētās.

Šāds risinājums būtu diskutējams ar Rīgas iedzīvotājiem, lai pārvarētu sagaidāmo pretestību tik būtiskai apbedījumu tradīciju maiņai. Tomēr šī risinājuma potenciāls būtu risināt divus būtiskākos Rīgas kapsētu izaicinājumus (teritorijas deficītu un finansiālo deficītu) un nav novērtējams par zemu ilgākā termiņā. Ņemot vērā risinājuma radikālo raksturu, tā piemērošana nebūtu attiecināma uz šī plānošanas dokumenta darbības periodu.

Prioritāro risinājumu izvēle

Lai sasniegtu iespējami labāko sociālekonomisko efektu, aktuālā Ziņojuma redakcija ierosina izmantot trīs izaicinājuma risinājumu kopumu:

- 1) paplašināt RVP kapsētu teritorijas ar ieviešanas periodu, sākot no 2031. gada;
- 2) veicināt uguns apbedījumu izmantošanu, ieviešanu sākot 2027. gadā;
- 3) aktivizēt darbu ar neaprūpēto kapavietu aktēšanu, sākot ar 2027. gadu un izmantojot ārpakalpojumu.

4.2. Finanšu kapacitātes ierobežojumi un pašvaldību dotācijas deficīts

Izaicinājums Nr.2: Rīgas pašvaldības slēgto kapu teritorijas tiek maz izmantotas

Izaicinājuma pamatojums un riski

KP darbība tiek finansēta no pašvaldības dotācijas un pašu ieņēmumiem (kā arī valsts budžeta transfera nelielā apjomā). Divu finansējuma pamatavotu samērs KP budžetā nav līdzvērtīgs: 2024. gadā dotācijai veidojot 55% no ieņēmumiem, bet pašu ieņēmumiem – 44%, turklāt pašu ieņēmumu apjoma īpatsvaram krītot, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem.

Lielākās KP izdevumu pozīcijas (ap 40% no kopējiem izdevumiem) veido atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, kas pēdējo piecu gadu laikā ir dubultājušās un 2024. gadā pārsniedza 2 miljonus EUR. Izdevumi atbildībai veido apmēram 20% no KP izdevumiem, kopējam izdevumu apjomam kopš 2023. gada esot 1–1,1 miljona EUR robežās. Remontdarbiem tiek tērēti apmēram 800 tūkstoši EUR gadā. Pārējās izdevumu pozīcijas veido salīdzinoši daudz mazāku apjomu.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 2.1: Palielināt KP maksas pakalpojumu cenas atbilstoši inflācijai

KP sniedz pakalpojumus kapsētu apmeklētājiem un apbedīto piederīgiem atbilstoši RVP domes apstiprinātam cenrādī, kas ir grozīts ar Rīgas domes 29.11.2023. lēmumu Nr. RD-23-3101-lē un ir spēkā no 01.12.2023. Pagājušo divu gadu laikā Latvijas tautsaimniecība piedzīvoja visai ievērojamu inflācijas kāpumu (7,2%⁴⁶), kas var pamatot cenu palielinājumu KP sniegtajiem maksas pakalpojumiem jau 2026. gada sākumā.

KP sniegtie maksas pakalpojumi ir:

- autotransporta iebraukšana kapsētas teritorijā;
- vairākas atļaujas:
 - o atļauja kapavietas aprīkojuma uzstādīšanai un demontāžai;
 - o atļauja kapavietas paplašināšanai uz piegulošās brīvās zemes;
- dokumentu sagatavošana par maksas pakalpojumu pasūtījumu;
- maksa par kapličas nomu bērnu ceremonijai un kapličas sakopšana;
- maksa par kapa bedres rakšanu, aizbēršanu un mirušā apbedīšanu zārkā vai urnā;
- vienreizēja maksa par kolumbārija nišas lietošanu;
- kā arī citi retāk izmantotie pakalpojumi.

Kopš COVID-19 krīzes un Krievijas iebrukuma Ukrainā un ar to saistītiem ekonomiskiem satricinājumiem inflācija Latvijā ir būtiski pieaugusi, un pie lieliem finansējuma apjomiem, ar kādiem strādā KP, pat daži procentpunkti var nozīmēt ļoti ievērojamus apjomus absolūtos skaitļos. Nepilnu divu gadu periodā kopējā deflatora vērtība ir jau 1.072.

Tiek ierosināts indeksēt visas maksas pakalpojumu cenas par inflācijas koeficientu un noapaļot cenu līdz pilniem eiro, ieskaitot PVN (esošais cenrādis arī ir konstruēts ar šādu principu: cenas ar PVN ir apaļi eiro).

Risinājums Nr. 2.2: Paplašināt KP maksas pakalpojumu klāstu

Rīgā, kā arī virknē citu Latvijas pašvaldību kopš 1990. gadiem pastāvēja prakse ierādīt kapavietas par maksu – t. sk. šādi ir izveidojusies un nostiprinājusies ģimenes kapavietu prakse pēc valsts neatkarības atjaunošanas. Satversmes tiesas 2019. gada 5. marta spriedums lietā Nr. 2018-08-03 mainīja situāciju: visas pašvaldības uztvēra šo spriedumu kā aizliegumu iekasēt maksu par kapavietu ierādīšanu, lai arī spriedums skāra maksas iekasēšanu par kapavietu īres maksu iekasēšanas praksi.

Patiesā Satversmes tiesas sprieduma izpratnē ir pašvaldību pienākums nodrošināt apbedījuma vietu pašvaldības iedzīvotājiem bez maksas. Tas neaizliedz līdzās piedāvājumam kapavietas ierādīšanai bez maksas pašvaldībām veidot citu pakalpojumu piedāvājumu – par maksu. Tieši tāpat šis spriedums neliedz veidot privātās kapsētas, kā arī privātus vai PPP kolumbārijus un iekasēt maksu

⁴⁶ Pieejams: https://tools.stat.gov.lv/cpi_calculator/lv/2023M12-2025M10/0/100

par to pakalpojumiem. Ar PPP projektiem var attīstīt ne tikai divus projektētos kolumbārijus (Meža kapos un pie Rīgas krematorijas), bet arī jaunas lokācijas – risinājums 3.1. paredz visās slēgtajās kapsētās veidot uguns apbedījumu iespējas.

Ja RVP nodrošina kapavietu ierādīšanas pakalpojumu Bolderājas un Jaunciema kapsētā bez maksas, tad citās kapsētās un RVP kapsētās ierīkotajos kolumbārijos var iekasēt maksu par kapavietas ierādīšanu (vai vietas kolumbārijā nodrošināšanu). Ir pamats uzskatīt, ka Rīgas iedzīvotāji uzskata pilsētas centrā izvietotās kapsētas un slēgtās vai daļēji slēgtās kapsētas ārpus centra par īpaši prestižām – tas ir balstīts to vēsturiskajā statusā, kā arī kapavietu ierobežotajā pieejamībā. Tas ļauj rēķināties ar ieņēmumu gūšanas iespēju potenciālu.

Tiek ierosināts izšķirt vismaz četrus kapa vietas ierādīšanas maksas pakalpojumus:

- kapavietas ierādīšana zārka apbedījumam virsapbedījumā atvērtajā kapsētā;
- kapavietas ierādīšana urnas apbedījumam slēgtajā kapsētā;
- kapavietas ierādīšana zārka apbedījumam virsapbedījumā daļēji slēgtajā kapsētā;
- kapavietas ierādīšana zārka apbedījumam jaunā apbedījuma vietā daļēji slēgtajā kapsētā.

Aprēķins ar indeksēta KP cenrāža jaunām cenām atbilstoši 2024. un 2025. gadu inflācijas apjomiem ir iekļauts Ziņojuma 18. pielikumā. Aprēķinos par iespējamiem papildu ieņēmumiem, kas ir pievienoti 6. sadaļai “Konceptuālā ziņojuma īstenošanas potenciālā ieņēmumu un ietaupījumu prognoze”, tiek ņemts vērā izstrādātais jaunais cenrādis, pieņemot, ka pakalpojuma apjomi tuvākajos gados būtiski nemainīsies.

Vienlaicīgi kapavietu ierādīšana jauniem zārka apbedījumiem divās RVP atvērtajās kapsētās joprojām būtu pieejami Rīgas iedzīvotājiem bez maksas, kas nodrošinātu RVP regulējuma atbilstību ST sprieduma burtam un garam.

Prioritāro risinājumu izvēle

Ir ierosināts īstenot abus risinājumus, lai uzlabotu KP finanšu ilgspēju un samazinātu kapsētu attīstības atkarību no RVP dotācijas apjomiem:

- 1) indeksēt KP cenrādi atbilstoši 2024. un 2025. gadu inflācijas apjomiem;
- 2) iekļaut cenrādī maksu par kapavietu ierādīšanu slēgtajās kapsētās, daļēji slēgtajās kapsētās, kā arī virsapbedījumiem.

4.3. Slēgto kapsētu izmantošana

Izaicinājums Nr.3: Rīgas pašvaldības slēgto kapu teritorijas tiek maz izmantotas

Izaicinājuma pamatojums un riski

Rīgā ir piecas slēgtās kapsētas – Sarkandaugavas Kalna kapi, Kapsila kapi, Torņakalna kapi, Torņakalna pareizticīgo kapi un Mārtiņa kapi. Sarkandaugavas Kalna kapiem slēgtās kapsētas statuss ir kopš 2023. gada, Kapsila kapos pēdējais tradicionālais apbedījums veikts 2013. gadā, savukārt pārējām kapsētām slēgtas kapsētas statuss ir būtiski senāk.

Slēgtajās kapsētās 2015.–2024. gados apglabāti 53 mirušie, no kuriem 60% attiecas uz Sarkandaugavas Kalna kapiem. Torņakalna kapos un Mārtiņa kapos 10 gadu laikā noticis caurmērā viens apbedījums gadā, Kapsila kapos – 1 apbedījums 10 gadu laikā.

Kopējā slēgto kapsētu platība ir 9,08 ha jeb 2% no kopējās KP apsaimniekotās kapsētu platības. Slēgtajām kapsētām vai daļai no tām, ņemot vērā zemas intensitātes izmantošanu to pamatmērķim apbedījumiem, nepieciešams meklēt citu pielietojumu ārpus tradicionāliem un urnu apbedījumiem.

Mārtiņa kapsēta ar memoriālajām celtnēm saskaņā ar Nacionālās kultūras mantojumu pārvaldes sniegto informāciju ir valsts nozīmes kultūras piemineklis (aizsardzības Nr. 6618). Mārtiņa kapsēta arī mūsdienās pilda svarīgas sociālās un kultūras funkcijas – kapsētā tiek apbedīti cilvēku pīšļi, kuri savu ķermeni ziedojuši medicīnas un zinātnes vajadzībām. Tas padara kapsētu par būtisku sasaistes punktu starp mūsdienām un vēsturi, sabiedrību un akadēmisko vidi. Prioritāri arhitektūras pieminekli jācenšas izmantot tā sākotnējai funkcijai, kultūras, izglītības un zinātnes mērķiem, bet pieļaujama tā izmantošana arī citām vajadzībām, ja tā nekaitē piemineklim, nemazina tā vēsturisko, zinātnisko un

māksliniecisko vērtību, t. i., ņemot vērā uzturēšanas režīmu un saimnieciskās darbības ierobežojumus arhitektūras pieminekļiem un to teritorijām.

Torņakalna kapsēta daļēji atrodas valsts nozīmes kultūras pieminekļa Lutera luterāņu baznīcas (Nr. 8095) aizsardzības zonā un reģionālās nozīmes kultūras pieminekļa Dzīvojamā ēka ar parka paliekām (Nr. 6668) aizsardzības zonā.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 3.1: Attīstīt slēgtās kapsētas kā uguns apbedījumu vietas

Risinājums pamatots, veicot pēdējo gadu statistiku par kremēšanas pakalpojumiem, kas skatāms Ziņojuma 3.2. nodaļā, konfesiju pārstāvju aptauju, kuras rezultāti skatāmi Ziņojuma 14. pielikumā, kā arī izvērtējot citu valstu praksi Ziņojuma 15. pielikumā.

Slēgto kapsētu potenciāla izmantošanas iespēja ir padarīt tās par uguns apbedījumu vietām, kas būtu pieejamas visiem Rīgas iedzīvotājiem, ne tikai tiem, kuru ģimeņu kapi ir vēsturiski izvietoti šajās kapsētās. Divi uguns apbedījumu infrastruktūras objekti katrā kapsētā piedāvātu dažādus kremēto cilvēku atdusas pakalpojumus.

- Kolumbāriji kā salīdzinoši dārgāks infrastruktūras objekts, kura ietilpība ir ierobežota ar tā izmēru, sniegtu salīdzinoši dārgāku urnu glabāšanas pakalpojumu. Pakalpojums ietvertu apbedītā cilvēka vārdu, dzīves gadus un arī reliģisko simbolu attēlošanu uz durtiņām un iespēju apciemot savu piederīgo.
- Pelnu izkaisīšanas laukumi ir relatīvi vienkāršāks un lētāks infrastruktūras objekts. Tā principiālā priekšrocība ir pelnu lauka praktiski neierobežota ietilpība, jo kremētā pelni ir izkaisīti vai ierakti zemē bez urnas. Šie parametri arī nosaka būtiskāko atšķirību no kolumbārija: piederīgā vārds un cita informācija ir tikai kapsētas grāmatā un radu atmiņās; var pieminēt piederīgo piemiņas vietā pelnu izkaisīšanas laukumā, bet ne ieraudzīt informāciju par savu piederīgo.
- Urnu izvietošana teritorijās esošajās būvēs – Mārtiņa kapsētas kapličā, Sarkandaugavas Kalna kapsētas kapličā, Torņakalna kapsētas mūra atbalsta sienā un uz senās kapličas pamatiem –, paredzot būvju atjaunošanu un speciāli izveidotus elementus, konstrukcijas urnu izvietošanai.

Kolumbāriji slēgtajos kapos pēc sava izmēra var būt salīdzinoši nelieli, par piemēru ņemot II Meža kapos ierīkoto kolumbāriju vai jaunu projektēto kolumbāriju, kuru paredzēts izbūvēt Meža kapos. Izmaksas var tikt novērtētas šādos apjomos:

- projektēšana – 50 000 EUR par vienu objektu;
- būvniecība – 500 000 EUR par vienu kolumbāriju.

Pelnu izkaisīšanas lauka kā salīdzinoši vienkāršāka infrastruktūras objekta izmaksas būtu mazākas. Balstoties uz Jaunciema kapsētas Piemiņas laukuma izveidošanas izmaksām, tās aplēšamas:

- skices projekts – 5 000 EUR;
- būvniecība – 8 000 EUR.

Arī šo risinājumu ir iespējams īstenot pakāpeniski, ik gadu, sākot ar 2027. gadu, izveidojot vienu uguns apbedījumu objektu. Šādā tempā strādājot, Ziņojuma darbības laikā tiktu izveidoti 9 no iepļānotiem 10 uguns apbedījumu infrastruktūras objektiem slēgtajās kapsētās.

Šis risinājums saskan ar risinājumu Nr. 18.2 (palīdzēs risināt apbedījumu platību deficītu), un tajos iekļautās izmaksas ir iekļaujamas aprēķinos vienreiz.

Visas iepriekš minētās iespējas var tikt īstenotas ar RVP budžeta līdzekļu finansējumu vai kā PPP projekti atbilstoši risinājumam Nr. 1.3. Bez tiem ir iespēja, ka, tirgus pieprasījuma vadīti, attīstīsies privātie kolumbāriji, kā arī ir apsverama reliģisko organizāciju iesaiste kolumbāriju izveidē un pārvaldībā.

Uguns apbedījumu infrastruktūras objektiem ir jābūt projektētiem un izveidotiem kā augstvērtīgiem ainaviskās arhitektūras un būvniecības objektiem, lai demonstrētu cieņpilnu attieksmi pret

apbedītajiem un viņu piemiņu. Par labu piemēru var būt kopīgās piemiņas vieta Jaunciema kapsētā, kas tika izveidota 2025. gadā.

Risinājums Nr. 3.2: Pārveidot slēgtās kapsētas par parkiem

Piecas slēgtās kapsētas veido ļoti atšķirīgu pilsētvidi:

- divas vissenākās kapsētas (Mārtiņa kapi un Torņakalna kapi) nav blīvas un ir ar vismaz 40% no apbedījumiem un kapu pieminekļiem brīvo platību, ceturtā daļa Torņakalna pareizticīgo kapsētas ir brīva vai atbrīvojama no pieminekļiem;
- pārējās salīdzinoši jaunākās kapsētas tiek veidotas stihiski ar sektoriem un rindām.

Risinājums kapsētas pārveidot par parku Rīgas valstspilsētā ir izmantots jau iepriekš – Miera dārzs tika izveidots 1872. gadā slēgtās luterāņu kapsētas teritorijā. Ar ideju par tās pārveidi 1908. gadā nāca ainavu arhitekts Georgs Kūfalts, paredzot atstāt vien uzskatāmi apkoptas un uzturētas kapuvietas, savukārt pieminekļiem atvēlot prestižu vietu zem augošām liepām. Ar pietāti un piesardzību netika atļauta kiosku vai kafejnīcu apbūve. Taču 1920. gadu beigās Miera dārzu sāka pārveidot pēc daiļdārznieka, arhitekta Andreja Zeidaka projekta, iekļaujot rotaļu laukumu un bradājamo baseinu, kas bija ļoti raksturīgi elementi Andreja Zeidaka projektos. Arī Klusais (Kijivas) dārzs tika izveidots kādreizējās Visusvētāko kapsētas vietā, lai gan kapsēta tika slēgta 1880. gadā, kā parks tā tika pārveidota 1960. gados pēc Kārļa Barona projekta.

Teritorija, kur tagad atrodas Sarkandaugavas parks, savulaik bija nodota Trīsvienības baznīcas rīcībā. Blakus bija ierīkota kapsēta, kas sniedzās līdz Ceļinieku ielai un no tagadējās kapsētas žoga līdz Sarkandaugavas ielai. 1964. gadā slēgtās kapsētas vietā tika ierīkots parks pēc daiļdārznieces un arhitektes Gundegas Lināres (Samovičas) projekta.⁴⁷

Šī daudzveidība paver iespēju pēc nebūtiskiem pārveidojumiem izmantot Mārtiņa un Torņakalna kapus kā parkus. Minimāli nepieciešamie uzlabojumi ir grants ceļi ar saistvielām vai bruģēti ceļi, kā arī sakārtotas kapu pieminekļu atlūzas. Katrai kapsētai tas var izmaksāt 100 000 EUR robežās.

Parka statuss kapsētām liegs izmantot tās apbedījumiem, taču to skaits ir nebūtisks: 20 apbedījumi pēdējo 10 gadu laikā. Pārveidojot šos kapus par parkiem, var iegūt publiski izmantotās labiekārtotās teritorijas, sekmēt iedzīvotāju izglītošanas funkciju, iepazīstinot apkaimju iedzīvotājus ar cieniņiem un slaveniem cilvēkiem, kas apglabāti Mārtiņa, Torņakalna un Torņakalna pareizticīgo kapsētā. Vienlaicīgi daļa sabiedrības var iebilst pret kapsētu statusa maiņu un lielāku publikas apmeklējumu.

Risinājums Nr. 3.3: Turpināt esošo slēgto kapsētu izmantošanas modeli

Pasīvais izaicinājuma risinājums paredz paturēt *status quo*: piecas slēgtās kapsētas paliek esošajā stāvoklī ar ierobežotu teritoriju izmantošanu un minimāliem ieņēmumiem no pamatdarbības.

Esošās situācijas turpināšana nepalīdzēs risināt kapu platību deficīta izaicinājumu, bet arī neprasīs papildu ieguldījumus.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro ir piedāvāts risinājums Nr. 3.1, kā ietvaros visās slēgtajās kapsētās tiktu projektēta un izveidota uguns apbedījumu infrastruktūra. Visās piecās slēgtajās kapsētās ir iespējams izveidot lielāka vai mazāka izmēra pelnu kaisīšanas laukus vai dārzus, un gandrīz visās kapsētās ir vietas, kur var tikt ierīkoti kolumbāriji.

4.4. Nepilnīgi apzinātas kultūrvēsturiskās vērtības

Izaicinājums Nr. 4: Nav apzinātas visas kultūrvēsturiskās vērtības Rīgas kapos

Izaicinājuma pamatojums un riski

⁴⁷ I. Dāvidsone, Rīgas dārzi un parki. "Liesma", Rīga, 1988, 134.–140. lpp.

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde vairākkārt norādījusi Rīgas domei, ka pašvaldība nepietiekami apzina un rūpējas par kultūras mantojumu tās teritorijā, it īpaši tās pārvaldībā. Rīga savā vairāk nekā 800 gadu ilajā vēsturē bijusi visvairāk apdzīvotā pilsēta, Latvijas galvaspilsēta vai vismaz ekonomiski visnozīmīgākā pilsēta Latvijas teritorijā – tāpēc tā ir salīdzinoši visbagātākā vēsturiskā mantojuma un kultūras pieminekļu ziņā.

Likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību” 24. pants nosaka, ka *kultūras pieminekļa uzturēšanu, kā arī savlaicīgu tā konservāciju, remontu un restaurāciju veic kultūras pieminekļa īpašnieks (valdītājs) par saviem līdzekļiem*. Kapsētas šajā situācijā ir īpašs gadījums, jo gandrīz visi kapsētās identificētie un apzinātie kultūrvēsturiskā mantojuma objekti nav RVP īpašums (t. i., kapsētu kopējā infrastruktūra – vārti, kapličas, zvanu torņi u. tml.), bet gan kapu pieminekļi, kas atrodas privātpersonu, pieminekļu uzstādītāju vai to mantinieku īpašumā.

Ziņojuma izstrādes laikā apzinātajās kapsētās ir identificēts pašlaik Kultūras pieminekļu sarakstā⁴⁸ iekļauto kultūras pieminekļu skaits: vislabāk izpētītajos I un II Meža kapos atrodas 47 valsts nozīmes, 13 reģionālas nozīmes un 7 vietējas nozīmes kultūras pieminekļi (kapu pieminekļi tipoloģiskajā grupā “Māksla”), Mārtiņa kapos ir 7 valsts nozīmes un 1 reģionālas nozīmes kultūras pieminekļi (kapu pieminekļi tipoloģiskajā grupā “Māksla”), kā arī paši kapi ir atzīti par valsts nozīmes kultūras pieminekli (tipoloģiskā grupa “Arhitektūra”), Raiņa kapos atrodas 5 valsts nozīmes kultūras pieminekļi (kapu pieminekļi tipoloģiskajā grupā “Māksla”). Apsēkošanas laikā konstatēti vairāki kapavietu pieminekļi, kas varētu būt pretendenti atzīšanai par valsts, reģionālas vai vietējās nozīmes kultūras pieminekli.

Lai lemtu par iespēju uzņemties atbildību par RVP kapsētās esošo kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu, ir nepieciešams sākt šo objektu sistēmisku apsekošanu un apzināšanu. Tikai balstoties uz objektīviem apsekošanas datiem, ir iespējams uzsākt lietišķu sadarbību ar NKMP, analizēt kultūras mantojuma saglabāšanai nepieciešamos resursus un iespējamās mehānismus, kā arī lemt par atbildības sadalījumu starp iedzīvotājiem, pašvaldību un valsti.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 4.1: Veikt aktīvas darbības, lai apzinātu kultūrvēsturisko mantojumu

Atbildības uzņemšanās risinājums paredz izveidot nepieciešamo administratīvo kapacitāti KP, meklēt atbalstu pie sadarbības partneriem, lai identificētu kultūrvēsturisko mantojumu un secīgi tam apzinātu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai nepieciešamos resursus, kā arī juridiski korektāko risinājumu.

Pašvaldībai būtu ieteicams veikt šādas darbības:

- 2027. gadā KP izveidot pastāvīgu Kapsētu apsekošanas nodaļu vismaz divu darbinieku sastāvā, kas būtu atbildīga par visu RVP kapsētu apsekošanu, tajā skaitā kultūras mantojuma apzināšanu;
- 2027.–2028. gadā piešķirt papildu resursu kultūrvēsturiskās vērtības apzināšanai kapsētās un datu digitalizācijai. Šajā aktivitātē ir iespējama sadarbība ar NKMP un RVP būvvaldes speciālistiem, kā arī ar izglītības iestādēm studentu prakses ietvaros (piemēram, LU vēstures programma un Latvijas Mākslas akadēmija);
- 2029. gadā, balstoties uz iegūtajiem un analizētajiem datiem, izstrādāt tiesisko un finanšu risinājumu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai (papildu resurss konsultāciju ārpakalpojumam 2029. gadā).

Šis risinājums veido skaidru ceļu uz RVP kapsētās esošā kultūras mantojuma saglabāšanu un novērstu neskaidrības un iespējamās Rīgas domei adresējamus pārmetumus par bezdarbību, kā arī atbilst 2025. gada 5. novembrī parakstītajam savstarpējās sadarbības memorandam. Vienlaicīgi tas neparedz akli uzņemties nenosakāma apjoma finanšu un juridiskās saistības, apņemoties atbildību par visa RVP kapsētās esošā kultūras mantojuma saglabāšanu.

Darbam sākoties 2027. gadā un esot pienācīgajai sadarbības partneru iesaistei, visas RVP kapsētas var tikt apsektas un tajos esošie kultūras mantojuma objekti apzināti trīs gadu laikā, kas ļautu jau

⁴⁸ <https://mantojums.lv/cultural-objects>

2029. gadā piedāvāt Rīgas domei konkrētus kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas risinājuma komplektus, kur ietilptu gan finanšu resursu aprēķini, gan juridiskie risinājumi.

Risinājums Nr. 4.1 paredz personāla izmaksas divu darbinieku atalgojuma un sociālo garantiju finansēšanai jaunizveidotā Kapsētu apsekošanas nodaļā, bet jāņem vērā, ka šo darbinieku finansēšanas izmaksas ir iekļautas arī virknē citu Ziņojumā iekļauto risinājumu (neaprūpēto kapu apsekošana un aktu sagatavošana, Cemety.lv datu verifikācijas un atjaunošana u. c.), tāpēc šī risinājuma budžets ir analizējams kontekstā ar citiem risinājumiem. Minētie darbinieki arī nodrošinātu sadarbību ar NKMP un augstskolām, t. sk. kā studentu prakšu vadītāji.

Tāpat šis risinājums paredz juridisko un finanšu konsultāciju piesaisti 2029. gadā, kuru izmaksa ir novērtēta 30 000 EUR robežās.

Risinājums Nr. 4.2: Izveidot līdzfinansējuma fondu kultūrvēsturiskā mantojuma uzturēšanai

Ilgāka termiņa risinājums ir izveidot fondu kapsētās esošā kultūrvēsturiskā mantojuma uzturēšanai, kas tiktu finansēts no RVP budžeta, iespējams, tiešā saistībā ar pašvaldības ieņēmumiem no tūrisma.

Likuma deleģējums šāda fonda izveidei un tā darbību aprakstošo pašvaldības saistošo noteikumu izstrādei ir viennozīmīgi identificējams speciālajā likumā: Pašvaldību likuma⁴⁹ 4. panta (1) daļas 5) punktā ir noteikts pašvaldības pienākums sekmēt pašvaldības teritorijā esošā kultūras mantojuma saglabāšanu. Šis ir pietiekams pamatojums deleģējumam RVP izveidot fondu un īstenot tā darbību.

Fonds darbotos uz līdzfinansējuma principa, sniedzot 50% izmaksu līdzfinansējumu ar kapu pieminekļu uzturēšanu un restaurāciju saistītiem izdevumiem. Fonda regulārajos (ieteikts ne retāk kā ik pa pusgadam) līdzfinansējuma konkursos iesniegumus varētu iesniegt gan privātpersonas – kapu pieminekļu īpašnieki, gan KP par tās īpašumā pārņemto pieminekļu uzturēšanu un restaurāciju.

Fonda finansējuma apjoms, kas pamatotu administratīvo procedūru izstrādi un darbināšanu, ir novērtēts ar 50 000 EUR gadā. Tas ļautu nodrošināt ikgadējo ieguldījumu RVP kapsētu kultūrvēsturiskā mantojuma uzturēšanai vismaz 100 000 EUR apmērā, kas laika gaitā būtiski uzlabotu situāciju.

Vienlaicīgi šāda fonda izveidošana un sekmīga darbība var motivēt privātpersonas pašas iniciēt viņu īpašumā esošo kapu pieminekļu atzīšanu par vietējas, reģionālas vai nacionālas nozīmes kultūrvēsturisko mantojumu. Pašlaik šādas iniciatīvas nav novērotas, jo pieminekļa statusa esība nes tikai papildu izdevumus to uzturēšanai, bet ar publiskā atbalsta piedāvāšanu šāds statuss var pārvērt ceļu uz pašvaldības līdzfinansējumu savu piederīgo kapu un tur uzstādīto pieminekļu restaurācijai.

Šim mērķim būtu racionāli arī meklēt atbalstu ES fondu finansējumā. Pēdējos plānošanas periodos piesaistīt Eiropas Savienības finansējumu kultūras mantojuma saglabāšanai kļūst aizvien grūtāk, daļēji pagājušo periodu neveiksmīgu projektu fona dēļ visā kontinentā. Bet atbalsts atsevišķiem ar kultūras mantojuma apzināšanu un saglabāšanu un tūrisma attīstību saistītiem mērķiem nav izslēgts. Lai tāds atbalsts būtu iespējams nākotnē, ir jāizvērs aktīvs darbs RD ietvaros starp atbildīgajiem departamentiem un starp RVP un nacionālā līmeņa ministrijām, fokusējoties uz Finanšu ministriju kā atbildīgo par ES fondu Partnerības līguma izstrādi.

Risinājums Nr. 4.3: Neapzināt kultūrvēsturisko mantojumu

Alternatīvais risinājums paredz neieguldīt resursus kultūrvēsturiskā mantojuma apzināšanā RVP kapsētās un iespējamo situācijas uzlabošanas veidu izpētē. Ir iespējams lemt, ka:

- esošais stāvoklis (kapacitātes trūkumā balstīta faktu nezināšana) ir pieņemams,
- esošais regulējums (kultūrvēsturiskās vērtības atrodas mirušo piederīgo vai to mantinieku atbildībā) ir pietiekams.

⁴⁹ Pašvaldību likums, Saeimā pieņemts 2022. gada 20. oktobrī, <https://likumi.lv/ta/id/336956-pasvaldibu-likums>

Par šī risinājuma stipro pusi var uzskatīt izvairīšanos no papildu resursu ieguldījumiem. Savukārt risinājuma vājā puse ir pakļaušanās NKMP pamatotai kritikai, kā arī kultūrvēsturiskā mantojuma faktiskā bojāeja.

Prioritāro risinājumu izvēle

Kā prioritāro risinājumu konceptuālā ziņojuma problēmai ir ierosināts risinājums Nr. 4.2, kas paredz vidējā termiņā izveidot finanšu instrumentu kultūrvēsturiskā mantojuma uzturēšanai un restaurācijai.

4.5. Datu digitalizācijas kvalitāte

Izaicinājums Nr. 5: Nav pilnvērtīgas apbedījumu datu digitalizācijas

Izaicinājuma pamatojums un riski

Kapsētu informācijas digitalizācijas un datu pārvaldības sistēma, ko izveidojusi, uztur un apkalpo SIA "Cemety", izveidota 2013. gadā⁵⁰, t. sk., iesaistot pašvaldības un kapsētu apsaimniekošanas speciālistus. CEMETY IT sistēmā ir pieejami divi lietotāju profili: kapsētu pārvaldniekiem ar datu ievades funkcionalitātēm, kā arī lietotāja profils iedzīvotājiem apbedīto informācijas meklēšanai un apskatīšanai kartēs.

Kapsētu pārvaldniekiem pieejamās darbības ietver:

- uzturēt digitalizētu kapsētas plānu/karti;
- kapavietu īpašnieku, kapavietu, apbedījumu kapavietās uzturēšana un papildināšana;
- kapavietu aktēšana, līgumu sagatavošana un izdrukas;
- rēķinu sagatavošana un izdrukas, iespēja integrēties ar norēķinu sistēmām;
- kapsētas notikumu kalendāra uzturēšana;
- kapsētas profila uzturēšana;
- kapavietu un apbedījumu statistika, prognozes u. c.

Iedzīvotājiem pieejamās darbības ietver:

- apbedīto meklēšana;
- apbedīto un kapa vietu informācijas papildināšana (foto, dzīvesstāsti, piemiņas ieraksti u. c.);
- kapsētas aktualitāšu informācija (kapu svētki, sveču vakari u. c. notikumi).

Kapsētu pārvaldnieku lietotāju profilā pieejami dati par 19 RVP teritorijā esošajām un KP apsaimniekotajām kapsētām. 2014. gadā, uzsākot galvaspilsētas kapsētu digitalizāciju, iepirkuma rezultātā SIA "Cemety" IT sistēmā digitalizēta I Meža kapsēta, II Meža kapsēta, Miķeļa kapsēta, Matīsa kapsēta, Lāčupes kapsēta, Sarkandaugavas kapsēta un Sarkandaugavas Kalna kapsēta. 2024. gadā kā pēdējās digitalizētas Ivana kapsēta un Jaunā ebreju kapsēta.

2025. gada oktobrī dati kapsētu līmenī pārvaldnieku lietotāju profilā nav pieejami par Mārtiņa, Torņakalna, Torņakalna pareizticīgo kapsētu. Dati par apbedītajiem nav pieejami arī par Vecajiem Bolderājas kapiem (daļēji slēgtā kapsēta), lai arī dati ir skatāmi Jaunās Bolderājas kapsētas Cemety sadaļā. Lietotāja profilā iedzīvotājiem dati nav pieejami par iepriekš minētajām kapsētām. Slēgtajās kapsētās ir iespējami urnu apbedījumi, un atbilstoši KP uzkrātajai informācijai pēdējo 10 gadu laikā caurmērā pa vienam apbedījumam reģistrēti Mārtiņa kapsētā un Torņakalna kapsētā. Pēc KP sniegtās informācijas, dati par apbedījumiem Vecajā Bolderājas kapsētā tiek uzskaitīti kopā ar apbedījumiem Jaunajā Bolderājas kapsētā.

Dati par apbedītajiem CEMETY IT sistēmā (līdz brīdim, kamēr attiecīgās kapsētas dati digitalizēti) atbilstoši iepirkuma prasībām reģistrēti, balstoties uz kapsētu apsekojumu un fotofiksāciju dabā. Tāpēc tie var neatbilst kapu grāmatās reģistrētajiem datiem par apbedītajiem – ne visiem apbedījumiem ir pieminēti ar apbedīto vārdu, uzvārdu, dzīves gadiem (datumiem), ne visos pieminētajos ietverta informācija par visiem apbedījuma vietā apbedītajiem. Konstatējami gadījumi, kad CEMETY IT sistēmā kā apbedītie reģistrētas personas, kuru vārdi, uzvārdi ir minēti uz

⁵⁰ https://www.delfi.lv/bizness/42677344/liaa-meistarklase-biznesa/43807772/kapsetu-digitalizetaji?utm_source=chatgpt.com

pieminekļa, bet faktiski attiecīgajā kapavietā nav apbedīti (piemēram, izsūtījumā palikušie ģimenes locekļi).

Tāpat konstatētas nesakrītības starp kapavieta uzskaiti līgumos par kapavietas uzturēšanu un CEMETY IT sistēmu. Atsevišķu kapsētu līgumos tiek norādīti sektora, rindas un vietas numuri, savukārt CEMETY IT uzskaitē tiek veikta sektora un vietas līmenī, turklāt sektoru un vietas numerācija ir atšķirīga. Konstatēti arī vietu ar līgumiem un jaunu apbedījumu neregistrēšanas gadījumi. Vienlaikus ir reģistrēti senāki apbedījumi, taču to konkrēta vieta nav zināma. Minētie gadījumi apgrūtina apbedīto meklēšanu vismaz lietotāja profila līmenī, savukārt pārvaldnieka profila līmenī nenodrošina ticamu statistikas pārskatīšanu.

Salīdzinot iedzīvotājiem paredzēto informāciju ar pārvaldnieku profilā reģistrēto informāciju, novērojama savstarpēja datu neatbilstība, piemēram, par apbedīto skaitu kapsētās. Piemēram, iedzīvotājiem pieejamā informācija liecina, ka Juglas kapsētā ir 2832 apbedītie, kapsētu pārvaldnieku profilā identificējami 1834 apbedītie (vārdi, uzvārdi), bet vienlaikus kapsētas statistikas sadaļā norādīts, ka kapsētā ir 1561 apbedījums un 325 nezināmi apbedījumi.⁵¹ Apbedījumu skaita ziņā lielāku kapsētu statistikas datu nobīdes ir būtiskākas.

Tādējādi datu uzskaitē CEMETY IT sistēmā konstatējami sistēmiska rakstura trūkumi, kas var būt saistāmi kā ar IT sistēmas funkcionalitātes aspektiem (t. sk. datu savstarpējā pārbaude un migrācija dažādās datu sadaļās, datu terminoloģijas un uzkrāšanas jautājumi, datu atskaišu formas), kur kapsētu pārvaldniekiem var nebūt pietiekamas spējas kontrolēt privātas IT sistēmas funkcionalitāti, tā arī ar vēsturisko datu pārbaudes nepieciešamību, salīdzinot kapsētu žurnālos reģistrētos datus ar CEMETY IT sistēmā reģistrēto.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 5.1: Piešķirt papildu resursu 2027.–2028. gadā, lai uzlabotu apbedījumu datu digitalizācijas kvalitāti (iespējams, sadarbībā ar izglītības iestādēm kā studentu prakse)

Risinājums paredz izveidot nepieciešamo administratīvo kapacitāti KP (divu pilnas slodzes darbinieku apjomā), kā arī piesaistīt resursu ar salīdzinoši zemākām izmaksām (brīvprātīgos) datu par apbedītajiem sistēmiskai sakārtošanai CEMETY IT sistēmā.

Pašvaldībai būtu ieteicams veikt šādas darbības:

- 2027. gadā KP izveidot pastāvīgu Kapsētu apsekošanas nodaļu vismaz divu darbinieku sastāvā, kas būtu atbildīga par visu RVP kapsētu apsekošanu, tajā skaitā datu par apbedītajiem digitalizācijas koordināciju;
- piešķirt papildu resursu 2027.–2028. gadā datu verificācijai starp CEMETY IT sistēmā uzkrāto informāciju un kapsētu grāmatām, koriģējot datus atbilstoši faktiskajai situācijai un novēršot neatbilstības. Šajā aktivitātē ir iespējama sadarbība ar izglītības iestādēm studentu prakses ietvaros (piem., LU vēstures programmas studenti). Finansējums būtu nepieciešams studentu prakses vietu organizēšanai un apmaksai.

Ņemot vērā risinājuma darbietilpību (apbedīto skaitu) un piesaistītā darbaspēka resursa pieejamības specifiku, risinājuma īstenošana var prasīt līdz 10 gadus ilgu laiku, tādējādi salīdzinoši ilgā laika posmā novēršot sistēmiska rakstura problēmas datu uzskaitē, digitalizējot kapsētu datus par apbedītajiem.

Divu darbinieku piesaiste KP izmaksātu 55 000 EUR gadā. Šis finansējums jāplāno, sākot ar 2026. gadu un turpmāk (ņemot vērā atalgojuma fonda indeksāciju).

Studentu prakses īstenošanai ir nepieciešams tehniskais nodrošinājums: desmit planšetes ar pieeju internetam un GPS lokācijas servisiem. Nepieciešamais finansējuma apjoms ir 10 000 EUR. Šī izmaksa attiektos uz 2026. gadu.

Risinājums Nr. 5.2: Piešķirt papildu resursu 2027.–2028.gadā ārpakalpojumam, kas paredzētu

⁵¹ Dati pārbaudīti 08.10.2025.

CEMETY IT sistēmā esošo datu par apbedītajiem salīdzināšanu ar kapu grāmatu reģistriem

Risinājums līdzīgi kā risinājums Nr. 5.1. paredz izveidot nepieciešamo administratīvo kapacitāti KP, kā arī piesaistīt resursu datu par apbedītajiem sistēmiskai sakārtošanai CEMETY IT sistēmā.

Pašvaldībai būtu ieteicams veikt šādas darbības:

- 2027. gadā KP izveidot pastāvīgu Kapsētu apsekošanas nodaļu vismaz divu darbinieku sastāvā, kas būtu atbildīga par visu RVP kapsētu apsekošanu, tajā skaitā datu par apbedītajiem digitalizācijas koordināciju;
- piešķirt papildu resursu 2027.–2029. gadā ārpakalpojuma īstenošanai par datu verifikāciju starp CEMETY IT sistēmā uzkrāto informāciju un kapsētu grāmatām, koriģējot datus atbilstoši faktiskajai situācijai un novēršot neatbilstības.

Risinājuma īstenošana ir salīdzinoši ātrāka nekā risinājumam Nr. 5.1. – ļaujot ārpakalpojuma iepirkuma identificētam izpildītājam paredzēt nepieciešamo kapacitāti darbu veikšanai noteiktos termiņos. Pieeja paredzētu vienotu pieeju darbu izpildei, kas būtu nodefinēta iepirkuma tehniskajā specifikācijā, nosakot izpildītāja pienākumus, kā arī Kapsētu pārvaldei veicot kontroli pār veikto darbu pirms samaksas izpildītājam.

Risinājuma risks ir nepietiekama pakalpojuma izpildes kvalitāte, kas var novest pie nepilnīgas informācijas ievadīšanas informācijas sistēmā. Lai kontrolētu pakalpojuma kvalitāti, ir jāveido administratīvā kapacitāte KP štatā, kā tas jau ir paredzēts risinājumā Nr. 5.1.

Šī risinājuma izmaksas 2027.–2029. gados ir lēšamas ap 800 000 EUR, kas aprēķināts, balstoties uz pēdējā līguma ar SIA Cemety IT cenu (50 000 EUR par Ivana un Jauno ebreju kapu digitālizāciju).

Risinājums Nr. 5.3: Uzskatīt, ka esošais digitālizācijas līmenis un kvalitāte ir pietiekami

Alternatīvais risinājums paredz neieguldīt resursus apbedījumu datu digitalizācijas kvalitātes un datu ticamības uzlabošanā. Ir iespējams lemt, ka esošā datu kvalitāte CEMETY IT sistēmā ir pieņemama.

Par šī risinājuma stipro pusi var uzskatīt atteikšanos no papildu resursu ieguldījumiem jomā, kas jau bijusi finansēta no pašvaldības budžeta. Risinājums atstāj novārtā publiskās informācijas par apbedījumiem datu kvalitātes un ticamības jautājumus, pilnībā nesasniedzot digitalizācijas mērķus.

Nemot vērā mazo nedigitalizēto kapsētu skaitu RVP, kā arī šo kapsētu statusu, datu kvalitātes jautājumu risināšana pēc jaunas pieejas potenciālos iepirkumos par šo kapsētu digitalizāciju sniegtu mazu ietekmi uz kopējo situāciju galvaspilsētā attiecībā par digitāli uzkrātajiem datiem par apbedītajiem.

Prioritāro risinājumu izvēle

Ierobežota finansējuma apstākļos par prioritāro rīcību tiek ierosināts risinājums Nr. 5.1, kas paredz izmantot studentu prakses kā instrumentu kapsētu datu kvalitātes uzlabošanā. Risinājuma izmaksas – ap 10 000 EUR.

4.6. Avārijas stāvoklī esošo koku apsaimniekošana

Izaicinājums Nr. 6: Nav atbilstoša resursa avārijas stāvoklī esošo koku apsaimniekošanai un avāriju novēršanai nākotnē

Izaicinājuma pamatojums un riski

Klimata pārmaiņu iespaidā aizvien biežāk arī Latvijai nākas piedzīvot būtiskās vētras – jau kopš 2012. gada vismaz divas vētras ar būtiskiem postījumiem tikušas reģistrētas ik gadu. LVĢMC prognozes liecina, ka vētru skaits gadā tikai turpinās pieaugt (gada vidējais vēja ātrums daudz nemainās, bet pieaug stipra vēja reižu skaits).

No LVĢMC 2024. gada ziņojuma⁵² jāizceļ, ka, lai gan vidēji vējš 21. gadsimtā būtiski nemainīsies, gadsimta beigās (pret 1971.–2000. gada periodu) būs lielāks gan bezvēja dienu skaits, gan arī vētraiņu dienu skaits gadā. Bezvēju dienu skaits no 81 diennakts minētajā periodā un 100 diennaktīm klimatiskās normas periodā gadsimta beigās pieaugs līdz 101 [±26] diennaktij nelielu, 111 [±39] diennaktīm vidēju un 119 [±37] diennaktīm būtisku klimata pārmaiņu gadījumā, savukārt vētraiņu dienu skaits no 1 diennakts laika posmā no 1971. līdz 2000. gadam un nevienas diennakts klimatiskās normas periodā, gadsimta beigās pieaugs līdz 3 [±4] diennaktīm nelielu un 2 [±3] diennaktīm vidēju un būtisku klimata pārmaiņu gadījumā. Tādējādi kopumā pašvaldībām perspektīvā jāreķinās ar vētras seku likvidēšanas budžeta pieaugumu.

Arī kapsētas ir pakļautas vētrā laužto koku riskam, turklāt risks ir lielāks nekā caurmērā Latvijas teritorijā, jo lielākā daļa kapsētu kokiem ir bojātas sakņu sistēmas, ko izraisa ne vien rakšanas darbi kapavietu izveidošanai, bet arī pārāk tuvu pie koku stumbriem izbūvētie iekšējie ceļi, neievērojot koku aizsardzības prasības būvniecības laikā. Arī veselīgiem kokiem ir risks tikt izgāztiem stipra vēja laikā, jo vēji atnes pastiprinātus nokrišņu daudzumus, kā rezultātā augsnes slāņi tiek pārmitrināti. Tas savukārt padara grūti nestabilu pat veselīgam kokam, un vēja ietekmē tas tiek izgāzts. Šo procesu var palīdzēt ietekmēt, veidojot mežaudzēm raksturīgu ainavu, proti, klajākās kapsētu daļās vai jaunveidojamās teritorijās paredzēt pakāpeniskus, zemāku stāvu stādījumus pie esošiem kokiem un, veidojot cirtes, atstāt koku pudurus ar dažāda lieluma un vecuma kokaugiem.

2025. gada vasaras vētra RVP kapsētu teritorijās lauza vairāk nekā 350 kokus vai lielus koku zarus. Visneatliekamākos darbus vētras seku sakopšanā paveica darbam kvalificētie KP darbinieki. Lai arī KP bija noslēgts ārpakalpojuma līgums ar arboristu uzņēmumu avāriju novēršanai, ņemot vērā postījumu apjomu galvaspilsētā un Latvijas teritorijā kopumā, ārpakalpojuma līguma speciālisti bija aizņēmti darbos citur. Tā rezultātā visu postījumu novēršana RVP kapsētu teritorijās kopumā aizņēma vairāk nekā četrus mēnešus.

Kapsētām nav izveidoti apsaimniekošanas plāni, kuros noteiktu procesu un darbības, lai primāri apkoptu kokus un ievērotu to aizsardzību būvniecības un ikdienas apsaimniekošanā un risinātu ātru un efektīvu stihiju seku likvidēšanu, kā dēļ vērtējams, ka ikdienas darbiem ir jāpiesaista kvalificēts darbaspēks. Šāds lēnas reakcijas risks ir raksturīgs ārpakalpojumu līgumiem. Sistēmiskais pieprasījuma raksturs (vētras postījumi skar daudzus klientus lielās teritorijās vienlaicīgi) pastiprina lēnas reakcijas risku un atsevišķos gadījumos ārpakalpojumus padara par darboties nespējīgiem risinājumiem.

Pamatoti būtu apsvērt šī izaicinājuma risināšanai meklēt finansējumu Eiropas Savienības finanšu avotos. Vētras, ko piedzīvo Latvija, tāpat kā visas citas ES valstis, ir vismaz daļēji uzskatāmas par klimata pārmaiņu izsauktām. Tas var pamatot preventīvo pasākumu finansēšanu no klimata pārmaiņu adaptāciju finansējošām ES fondu programmām. RD ir aktīvi jāiesaistās darbā pie nākamā ES fondu plānošanas perioda plānošanas dokumentu sagatavošanas ar konkrētiem projektu piemēriem un potenciālā ieguvuma aprēķiniem.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 6.1: Piešķirt papildu resursu 2027. un turpmākajos gados Arboristu nodaļas (3 darbinieki) izveidei Kapsētu pārvaldē, novēršot koku un apstādījumu nonākšanu kritiskā stāvoklī

Aktīvās rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursu Arboristu nodaļas izveidei KP un pieņemt papildu 3 darbiniekus KP štatā, lai savlaicīgi apkoptu kokus un lielākos krūmus kapsētu teritorijās, kā arī operatīvi novērstu vētras seku rezultātus kapsētās, neapdraudot bērnu ceremoniju norisi un drošu pārvietošanos un piekļūšanu kapavietām. Risinājuma izmaksas atalgojuma un saistīto izdevumu finansēšanai 2027. gadā novērtētas 80 000 EUR apjomā un plānojamas turpmāk, ņemot vērā atalgojuma fonda indeksāciju.

⁵² https://klimats.meteo.lv/data/climate_change_data_viewer/report_downloads/LVGMC-klimata-parmainas-2024.pdf

Šis risinājums sinerģiski saskan arī ar izaicinājuma Nr. 7: Kapsētu apaugšana ar mežiem risinājumu Nr. 7.1: Piešķirt papildu resursu, izveidojot Arboristu daļu KP štatā. Tātad risinājuma Nr. 6.1 izmaksas ir skatāmās kontekstā ar risinājumu Nr. 7.1.

Risinājums Nr. 6.2: Piešķirt papildu resursu 2027. un turpmākajos gados arboristu ārpakalpojumam Kapsētu pārvaldē, novēršot koku un apstādījumu nonākšanu kritiskā stāvoklī

Aktīvās rīcības alternatīvais risinājums paredz piešķirt papildu resursu, lai KP varētu organizēt ārpakalpojumu savlaicīgai koku apkopei, novēršot to nonākšanu kritiskajā stāvoklī.

Balstoties uz esošo ārpakalpojuma līgumu apjomu, izmaksu novērtējums ir 300 000 EUR ik gadu (ar iespējamu inflācijas koeficientu).

Šis risinājums sinerģiski saskan arī ar izaicinājuma risinājumu Nr. 7.1: Piešķirt papildu resursu, izveidojot Arboristu nodaļu KP štatā.

Risinājums Nr. 6.3: Turpināt risināt tikai samilzušās problēmas (nolauzto koku un zaru zāģēšana)

Alternatīvais pasīvais risinājums paredz turpināt novērst vētru un koku novecošanās sekas, atbrīvojot kapsētu ceļus un kapavietas no nolauztiem un nokritušiem koku un krūmu zariem.

Prioritāro risinājumu izvēle

Ierobežota finansējuma apstākļos par prioritāro piedāvāti risinājumi Nr. 6.2. un Nr. 6.3, jau esošo ārpakalpojuma līgumu ietvaros risinot aktuālākās problēmas.

4.7. Kapsētu apaugšana ar mežu

Izaicinājums Nr. 7: Ilgtermiņā nepietiekami rūpīgi uzturētu kapu teritoriju aizaugšana ar mežu

Izaicinājuma pamatojums un riski

Meža audzē ierīkotajās kapsētās, piemēram, Jaunciema un Bolderājas kapos, senāk izveidotie kapu sektori ir pakļauti dubultam riskam: gan piederīgie mazāk aprūpē salīdzinoši senākos apbedījumus, un izraudzītie apstādījuma risinājumi pārņem kapavietas un blakus esošās teritorijas, gan 1990. un 2000. gados kapu uzturēšanai piešķirtā nepietiekamā finansējuma dēļ senākie sektori dabiski apaug ar mežu.

Kapsētām nav arī izveidoti apsaimniekošanas plāni, kuri noteiktu kārtību un procesu teritoriju uzturēšanā un kopšanā, izmantojamās sugas kapavietu apstādījumu ierīkošanā, pieaugušu augu izmēru un/vai dimensiju gan platumā, gan augstumā noteikšanā. Izvērtējums par kapsētu ainavisko stāvokli un ieteicamajām rīcībām skatāms Ziņojuma 3.4. nodaļā un 12. pielikumā, savukārt bioloģiskās daudzveidības vērtējums un priekšlikumi tās saglabāšanai skatāms Ziņojuma 3.5. nodaļā un 6., 6.1. pielikumā.

Mežaināku apvidu kapsētās ir īpaši liels aizaugšanas risks: Juglas, Biķeru, Pļavnieku, arī Lāčupes kapsētā, kur papildus pastāv problemātika ar līgumu slēgšanu ar apglabāto piederīgajiem par virsapbedījumiem, jo nav piederīgie, kas izteiktu šādu vēlmi un slēgtu līgumus par kapavietu uzturēšanu.

Aizaugšanas process ir dabisks, bet var radīt neizpratni kapsētu apmeklētājos, jo vizuālais skats neatbilst tradicionālajai izpratnei par Latvijas kapiem. Tas arī var būtiski apgrūtināt apbedījumu apsekošanu un ierobežot datu par apbedījumiem savākšanu un sistematizēšanu (skat. izaicinājumu Nr. 5: Nav pilnvērtīgas apbedījumu datu digitalizācijas).

Daļā šādu apaugušo sektoru atrodas 1970. un 1980. gados veikti apbedījumi, bet daļā ir bezpiederīgo un dažāda veida pansionātu un slimnīcu pacientu apbedījumi. Šie sektori pakāpeniski aizaug ar meža zemsedzi, taču, neturpinot apsaimniekošanu, ir risks, ka tas aizaug ar pašizsējas kokaugiemi. Laikam ejot un daļai Latvijas iedzīvotāju izceļojot uz ārvalstīm, par senākajiem apbedījumiem piederīgie rūpējas aizvien mazāk. Savukārt otras grupas apbedījumi lielākoties netika aprūpēti jau kopš apbedījumu veikšanas.

Pēc ekspertu novērtējuma, pašlaik 13% Jaunciema kapu ir pakļauti aizaugšanas riskam, savukārt apmēram 7% Bolderājas kapsētas teritorijas ir pakļauti šim riskam.

Citās kapsētās šis izaicinājums pašlaik nav tik nozīmīgs, bet arī tajās ir vecāki sektori un atsevišķas mazāk apkoptas teritorijas, piemēram, pie žogiem vai teritorijas, kas tuvā nākotnē tiks izmantotas apbedījumiem.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 7.1: Piešķirt papildu resursu 2027. un turpmākajos gados Arboristu nodaļas (3 darbinieki) izveidei Kapsētu pārvaldē, lai cīnītos ar kapu apaugšanu ar mežu un novērstu to turpmāk

Aktīvas rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursu, izveidot Arboristu nodaļu un pieņemt papildu 3 darbiniekus KP pastāvīgajā štātā, lai cīnītos ar kapsētu apaugšanu ar mežu. Ekspertu novērtējums paredz, ka jau konstatētajos apaugušajos sektoros darbs pietiks aptuveni trim gadiem. Paveicot šo darbu, jaunpieņemtais KP personāls tiktu pārorientēts uz preventīva rakstura kapsētu uzturēšanas darbu, apkopjot mazāk apmeklētos kapsētu sektorus un tādējādi novēršot problēmu veidošanos nākotnē.

Šis risinājums sinerģiski saskan arī ar izaicinājuma Nr. 6: Avārijas stāvoklī esošo koku apkopšanas deficīts, risinājumu Nr. 6.1: Piešķirt papildu resursu, izveidojot Arboristu nodaļu KP štātā. Tādējādi risinājuma Nr. 7.1 izmaksas ir apskatāmās kontekstā ar risinājumu Nr. 6.1 un ir novērtētas 80 000 EUR apjomā 2027. gadā un turpmāk, ņemot vērā atalgojuma fonda indeksāciju.

Risinājums Nr. 7.2: Piešķirt papildu resursu 2027. un turpmākajos gados arboristu ārpakalpojumam Kapsētu pārvaldē, lai cīnītos ar kapu apaugšanu ar mežu un novērstu to turpmāk

Aktīvās rīcības alternatīvais risinājums ir piešķirt papildu resursu KP ārpakalpojuma organizēšanai, lai cīnītos ar kapsētu apaugšanu ar mežu. Ekspertu novērtējums paredz, ka jau konstatētajos apaugušajos sektoros nelielai dažu darbinieku komandai darba pietiks aptuveni trim gadiem. Savukārt, ja piesaista vienreizēju liela skaita arboristu komandu, darbs būtu paveicams vienā siltajā sezonā, piemēram 2027. gada maijā–oktobrī.

Izmaksu novērtējums ir 300 000 EUR.

Šis risinājums sinerģiski saskan arī ar izaicinājuma 6: Avārijas stāvoklī esošo koku apkopšanas deficīts risinājumu 6.1: Piešķirt papildu resursu, izveidojot Arboristu nodaļu KP štātā.

Risinājums Nr. 7.3: Izstrādāt un apstiprināt piemērojamo samazināto standartu (sektori pārveidosies par mežu)

Alternatīvs risinājums ir izstrādāt samazinātu kapsētu kopšanas standartu, kas ļautu uzskatīt dabiskos apmežošanās procesus par pieņemamiem un nesagaidīti, ka KP izmantotu tai piešķirto ierobežoto resursu, nodarbojoties ar apaugušo sektoru atmežošanu. Šis samazinātā standarta risinājums arī novērstu normu kolīziju, kas veidosies, KP atmežojot apaugušos sektorus, apgriežot vai likvidējot krūmus un pļaujot zāli tieši virs apbedījumiem, par kuriem rūpēties ir apbedīto radnieku un piederīgo pienākums.

Šis risinājums nav pilnībā fiskāli neitrāls, jo samazinātā standarta izstrāde, ko ieteicams īstenot kā ārpakalpojumu ar ainavu arhitektu kompetenci, prasīs papildu resursu. Izmaksu novērtējums varētu būt 30 000 EUR robežās.

Tāpat arī šī jaunā alternatīvā standarta ieviešana ir jāatbalsta ar atbilstošu komunikāciju – sabiedrībai skaidrojot, kuru kapsētu kuriem sektoriem tiks ļauts pārvērsties par mežiem. Informatīvā kampaņa varētu tikt izveidota 10 000 EUR robežās.

Prioritāro risinājumu izvēle

Ierobežota finansējuma apstākļos par prioritāro piedāvāti risinājumi Nr. 7.2. un Nr. 7.3, jau esošo ārpakalpojuma līgumu ietvaros risinot aktuālākās problēmas.

4.8. Kapsētu celiņu uzturēšana un atjaunošana

Izaicinājums Nr. 8: Nav piešķirts pietiekams resurss kapsētu iekšējo ceļu uzturēšanai un atjaunošanai

Izaicinājuma pamatojums un riski

Atbilstoši KP reglamenta 7.1. punktam, viens no KP uzdevumiem ir organizēt kapsētu infrastruktūras uzturēšanu, savukārt 7.6. punkts paredz KP iesaistīšanos kapsētu labiekārtošanas projektu izstrādē, finanšu pieprasījumu sagatavošanā, kā arī minēto projektu realizācijas organizēšanā.

Celiņu uzturēšana kapsētās ir svarīga gan no praktiskā, gan ētiskā viedokļa – apmeklētājiem jāspēj droši, cienīgi un ērti pārvietoties pa kapsētu jebkurā sezonā, ceļu infrastruktūras stāvoklis nedrīkst ietekmēt bērnu ceremoniju norisi.

Kapsētu iekšējo ceļu tīklu veido galvenie ceļi, kas pieved pie kapličām, ceļi, pa kuriem pamatā tiek organizēta bērnu ceremonija mirušā nogādāšanai līdz kapavietai un arī apsaimniekošanai nepieciešamie ceļi ap kapsētu teritorijām to zemes vienībās, kā arī mazākas nozīmes celiņi starp apbedījumu rindām. Galvenie ceļi bieži ir no asfaltbetona vai bruģakmens seguma, savukārt pārējie ceļi ir no minerālmateriālu maisījuma (grants) seguma, vai tās ir laika gaitā iemītas takas.

Izvērtējums infrastruktūras nodrošinājumam ir aprakstīts Ziņojuma 3.1. nodaļas Kapsētu pieejamības analīze un ieteicamās rīcības sadaļā, kurā apskatīta arī piekļuve kapsētu teritorijām un auto un velo novietņu jautājums, proti, velo novietņu izmantošana visā teritorijā, savukārt Ziņojuma 3.4. nodaļā un 12. pielikumā koncentrēts vērtējums par iekšējo infrastruktūru un nepieciešamību izstrādāt kapsētu apsaimniekošanas plānus, kuros ietverami ceļu trasējumi, to segumi, atjaunošanas un uzturēšanas darbi un biežumi, kā arī kokaugu aizsardzība būvniecības laikā.

Kapsētu celiņu problemātika saistās ar augstu seguma nolietojuma pakāpi. Tas izpaužas kā nelīdzenas virsmas un bedres segumā un plaisas asfaltbetona seguma gadījumā, kur uzkrājas ūdens, ceļi apaug ar veģetāciju un rodas slīdamības riski, bērnu ceremoniju norisi un pārvietošanos pa kapsētām visvairāk ietekmējot lietus sezonās. Kritiskās situācijās jautājums tiek risināts, labojot bedres, tostarp izmantojot šķembas, kur pārstrādāti kapu pieminekļi un apmales, kuras to īpašnieki novietojusi pie atkritumu tvertnēm vai citur kapsētas teritorijā.

Salīdzinoši labākā situācijā ir celiņi Jaunajā ebreju kapsētā, kur celiņu segums no bruģakmens ir nesen izveidots un jāparedz vien līdzekļi tā attīrīšanai no veģetācijas. Kā problemātiskākās atzīstamas I Meža kapi, II Meža kapi, Jaunciema, Lāčupes, Matīsa un Jaunās Bolderājas kapsēta.

Seguma izbūves procesā jāievēro kokaugu aizsardzība, darbus veicot saudzīgi koku sakņu aizsardzības zonā, lai tās netiktu traumētas un vēlākā periodā nebūtu jācīnās ar sekām – izgāzušies koki, neveselīgi, sausi, bīstami koki, kas apdraud kā apmeklētājus, tā personālu.

Atjaunojot I un II Meža kapsētu celiņu sistēmu, jāņem vērā 1904. gadā G. Kūfalta izstrādātais Meža kapu projekts, tā celiņa trasējums un saglabājamie koki (16. pielikums). Ir jāsaņem nosacījumi no RVP Pilsētas attīstības departamenta Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas biroja.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 8.1: Piešķirt papildu resursus kapsētu iekšējo ceļu uzturēšanai nepieciešamo finansējumu 2027. un turpmākiem gadiem

Aktīvas rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursu KP 2027. gadā un turpmākajos gados pakāpeniskai kapsētu iekšējo celiņu atjaunošanai un uzturēšanai. Prioritāri darbi būtu sākami ar I Meža kapiem, II Meža kapiem, Jaunciema, Pļavnieku, Lāčupes un Jaunās Bolderājas kapsētu, atjaunojot to galvenos celiņus ar nesaistīta minerālmateriāla segumu, aptuveni 18 tūkstošu kvadrātmetru platībā.

Risinājums paredz labiekārtošanas ārpakalpojuma piesaisti, piesaistot ainavu arhitektu, kas 2027. gadā veido aptuveni 240 000 EUR gadā.

Risinājums Nr. 8.2: Turpināt ceļu uzturēšanas darbu esošo resursu ietvaros, novēršot tikai kritiskākās problēmas

Alternatīvs risinājums ir turpināt kapsētu celiņu uzturēšanu veikt esošo resursu ietvaros, neparedzot finansējumu celiņu atjaunošanas darbiem, bet tikai risinot pašas kritiskākās problēmas (piemēram, bedres galvenajos celiņos). Esošā prakse paredz minimāli novirzīt šim mērķim ap 50 000 EUR gadā.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro ir piedāvāts risinājums Nr.8.1, kas paredz papildu resursu piešķiršana kapsētu celiņu uzturēšanai.

Risinājums paredz papildu finanšu ieguldījumus 240 000 EUR apmērā 2027. gadā un samazinātā apmērā turpmāko gadu laikā.

4.9. Bezpiederīgo apbedījumu uzturēšana

Izaicinājums Nr. 9: Bezpiederīgo apbedījumu uzturēšana tiek sadārdzināta dēļ radnieku vēlāk uzstādītiem pieminekļiem

Izaicinājuma pamatojums un riski

Atbilstoši Rīgas domes saistošajiem noteikumiem Nr. RD-23-242-sn KP pienākumos ietilpst apbedīšanas organizēšana un visu ar to saistīto izmaksu segšana personām, kurām nav identificēti piederīgie. Tam pašvaldības budžetā ik gadu novirzīti 40–45 tūkstoši EUR.

Kopš 2021. gada šie apbedījumi notiek īpaši ierīkotā Jaunciema kapu sektorā. Vairāk nekā 90% apbedīto tiek kremēti, un kopējā apbedījumu vietā tiek apbedītas pelnu urnas. Savukārt tādas personas, kas nav atpazītas vai var būt kriminālnoziedzuma upuri, tiek apglabātas tradicionālā veidā, kas pieļauj ekshumāciju, ja tāda būtu nepieciešama pierādījumu vākšanai.

Līdz 2025. gadam Jaunciema kapu sektorā visi bezpiederīgo apbedījumi tika apzīmēti ar horizontāli novietotu betona plāksni ar informāciju par apbedīto personu.

Gan Bezpiederīgo sektora un piemiņas laukuma apkopšana (zāles pļaušana, lapu un zaru tīrīšana, citu atkritumu novākšana), gan bezpiederīgo kapavietu aprūpe tiek segta no KP līdzekļiem atšķirībā no normālās situācijas, kur par kapavietas aprūpi ir atbildīgi apglabātās personas piederīgie. Lai arī KP atsevišķi neuzkrāj datus par bezpiederīgo sektoru apkopšanas izmaksām, 2024. gadā šīs izmaksas var tikt novērtētas ap 24 000 EUR, balstoties uz sektora platības īpatsvaru Jaunciema kapsētas kopējā platībā.

Ziņojuma izstrādes laikā netika identificētas alternatīvas iespējas bezpiederīgo apbedīšanu finansēt no citiem avotiem. Bezpiederīgo sektora pielāgošana pelnu apbedījumiem var būtiski samazināt bezpiederīgo apbedīšanas izmaksas, izvairoties no kapraču darba izmaksām (skat. Izaicinājumu Nr. 1 un ar kremēšanu saistīto risinājumu Nr. 1.3. un izaicinājuma Nr. 18: Normatīvā vide uguns apbedījumiem risinājumu Nr. 18.1).

Ja personām, kas ir apglabātas kā bezpiederīgie, vēlāk tiek identificēti radnieki (ārzemēs dzīvojošie vai tādi, kuru kontakta informāciju neizdevās savlaicīgi identificēt), šādos gadījumos radniekiem ir jāsedz apglabāšanas izmaksas.

Bezpiederīgo sektora aprūpes izaicinājumu veido tādu vēlāk identificētu piederīgo rīcība, kad uz radnieka kapa tiek uzstādīts kapa piemineklis, kas nav horizontāli novietota identifikācijas plāksne, tādējādi padarot bezpiederīgo sektora uzkopšanu ar tehniku (pļāvēji un tīrītāji) uzstādīti uz maza

izmēra traktoriem) neiespējamu un būtiski sadārdzinot KP izmaksas (apmēram trīskāršojot tās). Jaunciema kapos ir identificēti 7 šādi gadījumi – viens no tiem ir uzstādīts bez saskaņojuma ar kapsētas vadību.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 9.1: Bezpiederīgo apbedījumu sektorā izveidot ainavisku, viegli kopjamu sektora daļu pelnu apbedījumiem bez konkrētas kapavietas identifikācijas

Aktīvais risinājums paredz atteikties no tradicionālajiem apbedījumiem (izņemot īpaši noteiktus izņēmumus), t. i. Izveidot pelnu izkaisīšanas laukumu bezpiederīgo sektorā. Ziņojuma darbības termiņā šis risinājums neprasa būtiskas investīcijas un sektora ietilpība pelnu apbedījumiem ir novērtēta kā pietiekama vismaz līdz 2036. gadam.

Juridisko risku vērtējumam un saistošo noteikumu grozījumu sagatavošanai jāparedz resurss juridiskajam ārpakalpojumam. Tā apjoms lēšams 30 000 EUR robežās (risinājuma izmaksa kopīga ar risinājumiem Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 14.1, Nr. 15.1, Nr. 16.1., Nr. 17.1, Nr. 18.1) .

Risinājums Nr. 9.2: Kapsētu normatīvajā regulējumā noteikt pienākumu pēcāk identificētiem bezpiederīgo radniekiem pārcelt apbedījumu no bezpiederīgo zonas

Esošās situācijas korekcijas risinājums paredz izstrādāt un apstiprināt grozījumus Rīgas domes saistošajos noteikumos, kas uzliktu par pienākumu vēlāk identificētiem bezpiederīgā radniekiem vai citiem piederīgajiem pārcelt apbedītās personas apbedījumu citur šīs pašas (Jaunciema) kapsētas ietvaros vai citā kapsētā.

Risinājums paredz darbu ar normatīvo aktu pilnveidošanu, tam paredzot resursu juridiskā ārpakalpojuma piesaistei, taču šis darbs būs salīdzinoši nenozīmīgs savā apjomā salīdzinājumā ar citos risinājumos paredzēto pašvaldības saistošo noteikumu grozījumu veikšanu un juridiskās ekspertīzes piesaisti (risinājumi Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 14.1, Nr. 15.1, Nr. 16.1., Nr. 17.1, Nr. 18.1).

Risinājums Nr. 9.3: Piešķirt papildu resursu kapsētu uzturēšanai (5 darbinieki) nepieciešamo finansējumu 2027. un turpmākiem gadiem bez kapsētu normatīvā regulējuma izmaiņām

Pasīvais risinājums būtu konstatēt identificēto izaicinājumu un uzskatīt to par nebūtisku. Tas nozīmētu, ka normatīvā regulējuma izmaiņas nav nepieciešamas un KP ir jāturpina iesāktā prakse, kā arī jāturpina segt izmaksas par bezpiederīgo sektora apkopi.

Šī risinājuma izmaksas 2027.gadā ir novērtētas ar 60 000 EUR, paredzot papildu 5 sētnieku štata vietu izveidi, balstoties uz minimālās algas apjomu. Nākamo gadu izmaksās jāņem vērā eventuale lēmumi par minimālās algas celšanu valstī un atalgojuma fonda indeksāciju.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāriem risinājumiem ir izvirzīti divi – aktīvais un koriģējošais:

- Risinājums Nr. 9.1. tiktu izmantots attiecībā uz jauniem bezpiederīgo apbedījumiem;
- Risinājums Nr. 9.2. tiktu piemērots jau esošiem apbedījumiem, kur vēlāk tiek identificēti radnieki vai citi piederīgie.

Abi risinājumi faktiski ir fiskāli neitrāli un neprasa būtiskas papildu izmaksas infrastruktūrā koncepcijas darbības laikā, risinājumu Nr. 9.1. un Nr. 9.2. ietvaros paredzētās darbības piedāvāts veikt ārpakalpojumā, kas būtu tikai neliela daļa no darba uzdevuma saistībā ar saistošo noteikumu pilnveidošanu, kas ir paredzēta šajā koncepcijā (skat. risinājumus Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 14.1., Nr. 15.1, Nr. 16.1., Nr. 17.1, Nr. 18.1).

4.10. Kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšana

Izaicinājums Nr. 10: Trūkst personāla kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšanai pienācīgā kārtībā

Izaicinājuma pamatojums un riski

Atbilstoši KP reglamenta 7.1.punktam viens no KP uzdevumiem ir organizēt kapsētu infrastruktūras uzturēšanu un ārpus kapavietām esošo kapsētu apstādījumu kopšanu. Šo uzdevumu veic kapsētu sētnieki, pildot amatu aprakstā iekļautos pienākumus, t. sk.:

- katru dienu noslaucīt kapsētas galvenos ceļus un celiņus, kapsētai piegulošos ietvju posmus, kā arī tos kapsētas ceļus un celiņus, kas nepieciešami bērnu norisei. Kopt ārpus kapavietām esošo un kapsētai piegulošo teritoriju. Minētie darbi jāveic, nekavējoties aizvācot saslaukas un grūžus atkritumu tvertnēs;
- ziemas laikā laikus notīrīt kapsētas galvenos ceļus un celiņus, kapsētai piegulošos ietvju posmus, kā arī tos kapsētas ceļus un celiņus, kas nepieciešami bērnu norisei, no sniega, atkalas laikā nokaisīt ar smilti;
- vasaras periodā regulāri kopt zālienus un dzīvžogus ārpus kapavietām esošajā kapsētas teritorijā.

KP štatu sarakstā ir 47 pilnas slodzes sētnieku vietas, 2024. gadā štata vietu skaitu palielinot par 2. Taču joprojām esošais sētnieku skaits nav pietiekams, lai visu kapsētu koplietošanas infrastruktūra viscaur tiktu uzturēta vienlīdz kvalitatīvi.

Lielākais sētnieku skaits (9) piesaistīts I un II Meža kapu uzturēšanai. Par Miķeļa un Raiņa kapiem kopskaitā rūpējas 5 sētnieki. Pa 4 sētniekiem piesaistīti Pļavnieku kapiem, Jaunciema kapiem, kā arī Bolderājas un Vecajiem Bolderājas kapiem kopā. Pārējās kapsētas uztur 1–3 sētnieki.

Vērtējot apsaimniekojamo teritoriju platību pret sētnieku skaitu, tā ir robežās no 2,2 ha uz sētnieku (Torņakalna kapu, Torņakalna pareizticīgo kapsētas un Mārtiņa kapos) līdz pat 37,3 ha uz sētnieku Jaunciema kapos, mediānas vērtībai esot 6,8 ha uz sētnieku.

Dati norāda uz nepieciešamību palielināt sētnieku skaitu tajās kapsētās, kur apkopjamās teritorijas platība uz vienu sētnieku ir vislielākā. Lai mazāk blīvi apkoptās kapsētas tuvotos esošajai mediānas vērtībai, nepieciešami papildu 27 pilnas slodzes sētnieki, t. sk. 11 Jaunciema kapsētā, 6 Bolderājas kapos, 4 Pļavnieku kapos, 3 Meža kapos, 2 Lāčupes kapos un 1 Sarkandaugavas kapos.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 10.1: Piešķirt papildu resursu darbinieku skaita palielināšanai (27 darbinieki) nepieciešamo finansējumu 2027. un turpmākiem gadiem

Aktīvas rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursu un pieņemt papildu 27 sētniekus KP pastāvīgajā štatā, lai ļautu pilnīgāk veikt kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšanu, novirzot resursu lielākajām kapsētām. Tādējādi tiktu rasta iespēja uzlabot kapsētu koplietošanas platību apsaimniekošanu, īpaši tajās kapsētās, kas ir mazāk blīvi apkoptas.

Paredzot bruto mēnešalgu minimālās algas apjomā, 2027. gadā papildu nepieciešamais resurss veido aptuveni 315 tūkstošus EUR. Turpmākajos gados nepieciešamais resurss ir līdzīgs vai palielināms vismaz atbilstoši minimālās algas pieaugumam.

Risinājums Nr. 10.2: 2027. un turpmākos gados piešķirt papildu resursu automatizācijas ieviešanai atsevišķās sagatavotās zonās

Nemot vērā tehnoloģiju attīstību, noteikta veida darbos teritoriju uzkopšanā cilvēka darbu daļēji var aizstāt automatizēta iekārta. Piemēram, zāliena kopšana var tikt veikta ar robotu plāvēja palīdzību, ietvju un taciņu slaucīšana noteiktos gadījumos var notikt ar robota darbu.

Šī risinājuma gadījumā jāņem vērā, ka ne visas kapsētu teritorijas ir vienlīdz pieejamas apkopšanas automatizācijas risinājumiem, kas tādējādi spētu pilnībā kompensēt trūkstošo darba roku problemātiku. Tāpat jāņem vērā iekārtu zādzību riski.

Izmaksu novērtējums par 2 profesionālo zāles pļaušanas robotu iegādi ir 5 000 EUR gadā, sākot ar 2029. gadu, kad tiktu izveidoti pirmie pelnu kaisīšanas laukumi RVP kapsētās. Savukārt turpmākajos gados ir jāparedz finansējums apmēram 20% apmērā no minētās summas iekārtu remontiem un aizvietošanai.

Risinājums Nr. 10.3: Izstrādāt un apstiprināt piemērojamo samazināto standartu

Alternatīvs risinājums ir izstrādāt samazinātu kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšanas standartu, nosakot darbus, kas noteiktās situācijās un laikā var netikt veikti vai tikt veikti retāk.

Šis risinājums nav pilnībā fiskāli neitrāls, jo samazinātā standarta izstrāde, ko ieteicams īstenot kā ārpalpojumu ar ainavu arhitektu kompetenci, prasīs papildu resursu. Izmaksu novērtējums varētu būt 30 000 EUR robežās.

Risinājuma izmaksas jāskata kontekstā ar risinājuma Nr. 7.3. izmaksām par piemērojamā samazinātā standarta izstrādi cīņai pret kapsētu apaugšanu ar meža audzi.

Prioritāro risinājumu izvēle

Ierobežota finansējuma apstākļos par prioritāro ir piedāvāti divi risinājumi:

- automatizācijas risinājums Nr. 10.2.,
- samazināta apsaimniekošanas standarta izstrādāšana.

Abi risinājumi paredz salīdzinoši nelielus finanšu ieguldījumus: risinājuma Nr. 10.2. īstenošanai ir jāieplāno lielākas sākotnējās investīcijas 2027. gadā un mazāks finansējuma apjoms tālākos gados, risinājumā Nr. 10.3. tās ir vienreizējas izmaksas.

4.11. Atkritumu apsaimniekošana kapsētās

Izaicinājums Nr. 11: Kapsētu atkritumu apsaimniekošanas augstās izmaksas

Izaicinājuma pamatojums un riski

2020. gadā RVP dalījumā pa četrām galvaspilsētas zonām organizēja centralizēto atkritumu apsaimniekošanas iepirkumu, kas iekļāva sevī ne tikai visu māsaimniecību un uzņēmumu, bet arī visu pašvaldības iestāžu atkritumu apsaimniekošanu. Šī līguma nosacījumi paredz izšķirt bioloģiskus atkritumus no sadzīves atkritumiem; pie bioloģiskiem pieder koku lapas un zari, nopļautā zāle un citi kompostējamie atkritumi. Pakalpojuma cenas divu veidu atkritumiem būtiski atšķiras: 2025. gada janvārī līdz oktobrī viena bioloģisko atkritumu kubikmetra izvešana atkarībā no zonas maksā 17,63–19,86 EUR, bet sadzīves atkritumu maksa ir 29,38–33,09 EUR par kubikmetru. Sākot ar 2026. gada janvāri, cenas pieaugs līdz 18,22–20,51 EUR par kubikmetru bioloģiskajiem atkritumiem un 30,37–34,18 EUR par kubikmetru sadzīves atkritumiem.

Atkritumu apsaimniekošanas izmaksas veido ap 40% no KP budžeta, tai esot lielākajai izdevumu pozīcijai. Kopš 2020. gada, augot tarifiem, šī izdevumu pozīcija pakāpeniski augusi no 1,07 miljoniem EUR 2020. gadā līdz pat 2,47 miljoniem EUR 2024. gadā.

Lai izmantotu iespēju saņemt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu par samazinātu cenu, RVP kapsētās ir izvietoti atšķirīgi atkritumu konteineri bioloģiskiem un sadzīves atkritumiem. 2024. gadā no izvestā atkritumu apjoma 98,7% tika kvalificēti kā sadzīves atkritumi, 1,3% – kā bioloģiskie atkritumi. Tas skaidrojams ar faktu, ka joprojām pastāv gadījumi (apmēram 90% 2024. gadā), kad bioloģisko atkritumu konteineros tiek iemesti nebioloģiskie atkritumi (izdegušās sveces un svečturi, plastikas maisi un plastmasas ziedi, kapu apmeklējuma laikā patērēto pārtikas produktu iepakojumi u. tml.). Teritoriju apsekojuma laikā tika secināts, ka kapsētās ir pieejami atkritumu šķirošanas konteineri, taču to novietojums bieži nav ērts to lietotājiem. Proti, sadzīves atkritumu konteineri ir izvietoti pārsvarā pie galvenajiem vārtiem, sektoros pamatā ir novietoti bioloģisko atkritumu konteineri vai speciāli neatzīmēti konteineri, kas liek domāt, ka tie ir paredzēti visa veida atkritumu izmešanai. Ja bioloģisko atkritumu konteinerā ir konstatēti nebioloģiskie atkritumi, tas tiek klasificēts kā sadzīves atkritumu konteiners un par to tiek iekasēta palielināta cena – tas par aptuveni 60% sadārdzina atkritumu

apsaimniekošanas izmaksas, 2024. gadā sasniedzot 875 000 EUR (finanšu apjoms, ko varēja neiztērēt, ja atkritumi tiktu pilnībā atbilstoši savietoti pa konteineru veidiem).

Daļēji šī problēma rodas zemās iedzīvotāju informētības dēļ un zināšanu trūkumā par vides aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas jautājumiem. Tas tiek risināts ar informēšanas kampaņām, un pēdējā notika 2025. gadā visās RVP kapsētās sadarbībā ar atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem.

Par otru būtiskāko iemeslu eksperti atzīst konteineru noformējumu:

- Ziņojuma izstrādes laikā dažādās kapsētās tika konstatēti 5 veidu konteineri (dažāda izmēra, materiāla, formas un krāsas), kas var radīt apjukumu kapsētu apmeklētājos;
- ne uz visiem konteineriem ir informatīvas uzlīmes par atkritumiem, kas ir izmetami attiecīgajā konteinerā, turklāt tās ir ar dažādu saturu, lielumu un nav viegli saprotamas;
- šajā situācijā iedzīvotājs, ja lēmumu nevar pieņemt momentāni, atkritumus izmetīs tuvākajā konteinerā neatkarīgi no atkritumu veida.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 11.1: Ierīkot bioloģisko atkritumu šķirošanas un kompostēšanas laukumus

Izmantojot Helsinku kapsētās lietoto labo praksi, ir jāapsver iespēja ierīkot bioloģisko atkritumu šķirošanas laukumus kapsētu teritorijās (starptautiskā labā prakse ir aprakstīta 15. pielikumā).

Četrās no 22 RVP kapsētām ir pamatoti ierīkot bioloģisko atkritumu šķirošanas laukumus, lai izvairītos no bioloģisko atkritumu nepamatotas kvalificēšanas par sadzīves atkritumiem: attīrot lapu un zaru konteineru saturu no kapu svecēm, pārtikas produktu iepakojuma u. tml. sadzīves atkritumu elementiem. Šīs kapsētas ir izvēlētas, balstoties uz lapu koku un krūmu blīvumu to teritorijās (salīdzinājumā ar citām kapsētām, kur vairākumā ir skujkoki, vai tādām kapsētām, kur koku un krūmu ir būtiski mazāk):

- I Meža kapi,
- II Meža kapi,
- Raiņa kapi,
- Pļavnieku kapi.

Šķirošanas un kompostēšanas laukumu izveide ir pamatota kā pilotprojekts, kas ļautu savākt datus par šī risinājuma efektivitāti (ierīkošanas un darbināšanas izmaksu salīdzinājums ar atkritumu apsaimniekošanas izmaksu samazināšanu) un pieņemt datus balstītu lēmumu par šī risinājuma pielietošanas iespēju citās RVP kapsētās.

Šādu laukumu (3m x 5m vai 5m x 6m atkarībā no konkrētās lokācijas, ar žogu apkārt) izveides izmaksas ir novērtētas 5 000 EUR robežās par vienu laukumu. Faktiskie izmēri un laukumu izvietojums tiktu piemērots kapsētās pieejamajām platībām laukumu izveidei un atrašanās vietām (skat. 19. pielikumu). Laukumu ierīkošanu var paredzēt 2026. gadā, iesniedzot projektu Vides fonda konkursā.

Komposta attīrīšana no sadzīves atkritumu piejauces, šķirošana un apstrāde var tikt īstenota kā ārpakalpojums. KP jau ir tāda pieredze: 2024. gadā tika īstenots ārpakalpojuma līgums, kas paredzēja bioloģisko atkritumu konteineru attīrīšanu no sadzīves atkritumiem. Katra laukuma darbināšanas izmaksas var tikt novērtētas 2 400 EUR robežās ik gadu. Šīs izmaksas pirmo reizi ir plānojamās 2026. gada budžetā – pēc tam, kad šķirošanas laukumi ir izveidoti.

Šādas izmaksas ir ekonomiski pamatotas, jo laukumu veiksmīga darbība var samazināt bioloģisko atkritumu konteineru klasificēšanu kā sadzīves atkrumus, kas ļauj prognozēt ievērojamu izmaksu samazinājumu minētajās četrās kapsētās. Šī risinājuma piemērošanas ideālajā gadījumā visi bioloģiskie atkritumi tiktu pārstrādāti kapsētu teritorijās un par to apsaimniekošanu maksāt nenāktos – gluži otrādi, kompostēta grunts var kļūt par papildu resursu vai pat ieņēmumu avotu pēc diviem gadiem.

2026. gadā ierosināts uzsākt pilotprojektu divās no kapsētām, izveidojot 16 laukumus I Meža kapos un 5 laukumus Raiņa kapos. Laukumu ierīkošanas izmaksas ir novērtētas 105 000 EUR robežās, un šo laukumu apsaimniekošana ir novērtēta 50,4 tūkstošu EUR apmērā 2026. gada deviņos mēnešos. Savukārt, potenciālais atkritumu apsaimniekošanas izmaksu ietaupījums 2026. gadā (neņemot vērā laukumu ierīkošanas izmaksas un paredzot, ka pusgada laikā kompostētās lapas sarūk apjomā par

66% un tiek aizvestas kā bioloģiskie atkritumi) tiek novērtēts 55,7 tūkstošu EUR apmērā kalendārājā gadā.

Risinājums Nr. 11.2: Piešķirt papildu resursu 2027. un turpmākajos gados, lai atjaunotu un īstenotu sabiedrības informēšanas kampaņu par atkritumu šķirošanu

Ar iedzīvotāju informēšanu un vides pratību saistīts risinājums paredz iedibināt gadskārtējas informēšanas kampaņas, kur KP sadarbībā ar esošajiem vai ar jaunu atkritumu apsaimniekotāju informētu Rīgas iedzīvotājus par nepieciešamību kapsētās šķirot atkritumus un par praktiskām iespējām to darīt. Kampaņas kalendārajam ciklam būtu jāorientējas uz vasaru (jūniju un jūliju) un rudenī (oktobri un novembri) kā aktīvās komunikācijas fāzi, kas nozīmētu, ka ziemas beigās var novērtēt iepriekšējā gada rezultātus, bet pavasarī izstrādāt jaunu kampaņu.

Informatīvās kampaņas pamatelementi ir šādi:

- kampaņas mērķis un vēstījums, kas ir balstīti esošās situācijas analīzē un definē konkrēto sasniedzamo mērķi un galvenos tā sasniegšanas labumus mērķa auditorijai;
- sauklis: viegli saprotams un atmiņā paturams kampaņas mērķu sauklis, ko var izmantot visos kampaņas pasākumos un informatīvajos materiālos (vislabāk – izmantot to nemainīgu vairākus gadus);
- mērķauditorija: kampaņas galvenā mērķa grupa (piemēram, kapsētu apmeklētāji un sadarbības partneri), kas ļauj katram segmentam piemēlēt pareizāko uzrunāšanas stratēģiju;
- izglītojošs saturs: konkrēta un viegli saprotama informācija par to, kas ir jāšķiro un kā tas jādara pareizi (piemēram, konteineru krāsas, kam jānonāk katrā konteinerā);
 - o vizuālie materiāli: plakāti, infografikas, piktogrammas (šķirošanas ceļveži), kas vizuāli ilustrē šķirošanas noteikumus (bieži vien ar konteineru krāsām);
 - o video un stāsti: īsi, iedvesmojoši video vai personīgi stāsti par šķirošanas varoņiem, kā arī praktiskās pamācības par šķirošanu;
- komunikācijas kanāli: tiešā uzruna kapsētu apmeklētājiem, tematiskās akcijas īpašajās dienās (kapusvētkos), tradicionālo mediju iesaiste kampaņā, sociālo tīklu materiāli, partneru iesaiste sadarbībās;
- analīze: kampaņas rezultātu izvērtēšana un publiskošana (piemēram, cik tonnas atkritumu savāktas, cik daudz izdevies ietaupīt uz apsaimniekošanas izmaksām), lai motivētu turpināt atkritumu šķirošanu.

Balstoties uz 2025. gadā īstenotās informatīvās kampaņas pieredzi, var novērtēt kampaņas ikgadējās izmaksas 6 000 EUR apmērā. Jau 2027. gadā var tikt sākts īstenot šo risinājumu.

Informatīvai kampaņai ir jādarbojas ciešā sazobē ar nākamo risinājumu Nr. 11.3: Atkritumu konteineru marķējuma uzlabošana.

Risinājums Nr. 11.3: Piešķirt papildu resursu 2027. gadā, lai veiktu uzlabojumus atkritumu konteineru marķējumā un komunikācijā ar sabiedrību

Vēl viens aktīvais risinājums paredz uzlabot kapsētu apmeklētāju iespējas uztvert un saprast konteineru tipu un to, kāda vieta atkritumus tajā var mest. Šobrīd kapsētās ir piecu dažādu formu konteineri, kas ir trīs dažādās krāsās un ir ar trīs dažādām ietilpībām. Tas ir jāmaina.

Šīs darbības var veikt sadarbībā ar atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumiem. Ir jāapsver iespēja izmantot iespējami vienvērtīgus atkritumu konteinerus, lai konteineru dažādība netiktu izmantota kā informāciju nesošs signāls. Ir jāapsver iespēja krāsot konteinerus tikai divās krāsās: izmantot zaļo krāsu bioloģiskiem atkritumiem un brūno krāsu sadzīves atkritumiem, izvairoties no metāla krāsas un dzelteniem konteneriem. Tāpat nepieciešams uzlabot informatīvās uzlīmes uz atkritumu konteineriem, lai cilvēki ar sliktu redzi, zemu pacietību vai sliktu apgaismojuma apstākļos var uzreiz uztvert ziņu par konteineru pielietojumu.

Vizuālā risinājuma izstrāde kā ārpakalpojums var izmaksāt ap 2 000 EUR, bet šī risinājuma īstenošanas izmaksas ir novērtētas 10 000 EUR robežās. Iespējams, daļu izmaksu būtu gatavi uzņemties apsaimniekošanas uzņēmumi.

Abas darbības ir iespējams veikt jau 2027. gadā. Turpmākās izmaksas (remontējot un aizvietojo konteinerus un atjaunojot uzlīmes) attiektos uz apsaimniekotāju.

Risinājums Nr. 11.4: Liegt plastikas izstrādājumu ienešanu kapsētās

Balstoties uz Tallinas kapsētu pieredzi, ir jāapsver iespēja liegt RVP kapsētu teritorijā ienest plastikas izstrādājumus (starptautiskās labās prakses analīze ir iekļauta Ziņojuma 15. pielikumā).

Šāds jauns regulējums ierobežotu kapsētu teritorijā ienesto plastikas izstrādājumu apjomu, kā rezultātā samazinātos atkritumu daudzums un pazeminātos bioloģisko atkritumu konteineru piesārņojums ar plastiku.

Par ienešanai RVP kapsētās aizliegtiem priekšmetiem var kļūt:

- plastikas ziedi,
- sveču un svečturu imitācijas,
- lieli plastikas iepakojuma priekšmeti (maisi un polsterējumi),
- mākslīgais zālājs.

Lai arī šim aizliegumam nepieciešamo grozījumu iekļaušana pašvaldības saistošajos noteikumos ir tehniski ļoti vienkārša, regulējuma ieviešana var būt saistīta ar risku: KP nav resursu kapsētu apmeklētāju kontrolei un plastikas priekšmetu lietošanai kapsētu teritorijās. Šis regulējuma elements lielā mērā paliks deklaratīvs, bet joprojām var nest pozitīvus rezultātus.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāru tiek ierosināts vairāku risinājumu kopums:

- Risinājums Nr. 11.1 uzsāktu šķirošanas un kompostēšanas laukumu pilotprojektu četrās RVP kapsētās;
- Risinājuma Nr. 11.2. ietvaros tiktu īstenota informatīvā kampaņa, kas skaidrotu nepieciešamību šķirot atkritumus un ieguvumus no tās;
- Risinājums Nr. 11.3. nodrošinātu skaidri saprotamus norādījumus par to, kur katra veida atkritumus var mest;
- Risinājums Nr.11.4 ierobežotu kapsētu teritorijā ienesto plastikas izstrādājumu apjomu, samazinot atkritumu daudzumu un pazeminot plastikas piemaisījumu bioloģisko atkritumu konteineros.

Šis risinājumu kopums var ne tikai palīdzēt KP ietaupīt ar atkritumu apsaimniekošanu saistītās izmaksas, bet arī celt Rīgas iedzīvotāju izpratni par vides aizsardzību un atkritumu apsaimniekošanu.

4.12. Neap rūpēto kapavietu aktēšana

Izaicinājums Nr. 12: Neap rūpēto kapavietu aktu sagatavošana uzdots kā papildu darba pienākumi KP vadošajam personālam, kas liedz pilnvērtīgi apzināt apbedījumiem pieejamās platības un atņemt laiku pamata funkcijām

Izaicinājuma pamatojums un riski

Rīgas domes saistošo noteikumu Nr. RD-23-242-sn 2.9. punkts paredz, ka MVD direktora izveidota kapavietu komisija nodrošina nekoptas kapavietas aktēšanu un pieņem lēmumu par tās paplašināšanu uz kapavietai piegulošās brīvās zemes (teritorijas) vai uz tās piegulošās aktētās kapavietas.

Atbilstoši regulējumam reizi gadā kapavietu komisija apseko jauniem apbedījumiem nepieciešamās nekoptās kapavietas, sastāda aktu par katru nekopto kapavieta un marķē to ar noteikta parauga brīdinājuma zīmi.

Ja kapavieta netiek aprūpēta trīs gadus pēc kārtas un ir pagājuši vismaz 20 gadi kopš apbedījuma veikšanas, šī kapa vieta ir pieejama atkārtotam apbedījumam (ievērojot Rīgas domes atsevišķajos lēmumos noteiktos izņēmumus).

Pašlaik kapavietu apsekošanas un aktu izstrādes process tiek organizēts divos etapos:

- kapsētas pārzinis identificē un pieraksta neap rūpētos kapus;

- MVD izveidotā komisija, kas sastāv no KP vadības, apmeklē kapsētas un veic pārbaudi par identificētajām kapavietām, kā arī izstrādā lēmumu (aktu).

Uz katras kapavietas pēc lēmuma pieņemšanas tiek izvietota zīme (laminēta A4 lapa) par akta izstrādi ar datumu. Ja piederīgie apmeklē šo kapavietu un aprūpē to vai ir gatavi to darīt turpmāk, viņi var griezties pie kapsētas pārziņa, lai informētu viņu par to vai arī lai apstrīdētu aktu (katram iedzīvotājam var būt sava izpratne par to, kā būtu jāaprūpē kapavieta).

Šis process tiek atkārtots ik gadu (parasti darbs notiek siltajos mēnešos).

Tas, ka visiem procesā iesaistītiem KP darbiniekiem šī funkcija ir papildu pienākums, kas salīdzinoši nesen nācis klāt un nav pamatojums piemaksām vai prēmijai, ir neloģiski no personālvadības viedokļa: papildu pienākumiem ir jābūt atalgotiem.

2025. gada oktobrī kā aktētas uzskaitītas 625 kapavietas, visvairāk (182) I Meža kapos,⁵³ taču šis apjoms neatspoguļo faktisko nekopto kapavietu skaitu.

Ņemot vērā, ka aktu sagatavošana ir papildu darbs, kura faktisko rezultātu var konstatēt tikai ar trīs gadu nobīdi, liek to uzsvērt kā zemas prioritātes uzdevumu. No tā gan cieš darba veikšanas intensitāte (it īpaši lielajās kapsētās var nebūt pieejams laiks, lai veiktu pilnīgu teritorijas apsekojumu), gan var ciest kvalitāte (pagaidām nav konstatēti nepamatotu aktu izdošanas gadījumi, bet šāds risks pastāv).

No funkciju audita viedokļa katrai funkcijai ir jābūt kāda darbinieka vai struktūrvienības pamatuzdevumam.

Neaprūpēto kapavietu aktu izstrādes funkcija ir būtiska KP funkcija, jo vidējā termiņā (2027.–2030. gados) tā var sniegt vērā ņemamu ieguldījumu kapsētu teritoriju deficīta mazināšanā: identificējot virsapbedījumiem pieejamās kapu vietas, var risināt apbedījumu vietu deficītu un tādējādi sagaidīt laiku, kad iespējama kapsētu teritoriju paplašināšana.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 12.1: Veidot jaunu pastāvīgu KP struktūrvienību, kas vadītu aktu izstrādāšanas darbu

Kā aktīvs risinājums tiek piedāvāts KP izveidot Kapsētu apsekošanas nodaļu 2 darbinieku sastāvā, kas metodiski vadītu un koordinētu kapsētu pārziņu darbu pie neaprūpēto kapavietu identificēšanas un sastādītu aktus par tiem.

Identificēšanas etapā ir iespējama sadarbība ar studentiem vasaras praksēs: studenti veiktu identifikācijas funkciju, bet KP darbinieki izstrādātu un parakstītu aktus.

Šīs funkcijas uzticēšana jaunai struktūrvienībai var izmaksāt 55 000 EUR gadā, sākot ar 2027. gadu un turpmāk (ņemot vērā atalgojuma fonda indeksāciju). Studentu prakses organizēšanas izmaksas ir nebūtiskas: KP būtu jānodrošina kapsētu sektoru plānu izdrukas, jānovada instruktāža un jākontrolē darba izpilde.

Šī risinājuma izmaksas ir skatāmas kopā ar 2031.–2035. g. risinājumiem Nr. 1.4., Nr. 4.1 un Nr. 5.1, kas arī paredz Kapsētu apsekošanas daļas izveidi, – izmaksas ir reģistrējamas budžetā tikai vienu reizi.

Risinājums Nr. 12.2: Izmantot ārpakalpojumu neaprūpēto kapavietu uzskaitē

Risinājums ir identisks risinājumam Nr. 1.4.B un paredz ārpakalpojuma piesaisti aktēšanas nodrošināšanai.

Šāda ikgadēja pakalpojuma izmaksas, kas iekļautu sevī visu kapsētu kapavietu apsekošanu, neaprūpēto kapu identifikāciju un fotofiksāciju, kapavietu apzīmēšanu, kā arī apsekojuma administratīvā akta sagatavošanu, var izmaksāt 35 000 EUR robežās.

⁵³ www.cemety.lv dati kapsētu pārvaldnieku profilā.

Risinājums Nr. 12.3: Uzskatīt, ka neaprūpēto kapu aktu izstrādāšana nav mērķtiecīga un atteikties no tās

Izaicinājuma pasīva reakcija paredzētu nepiešķirt papildu resursu neaprūpēto kapavieta aktu izstrādei, novērtējot šo izaicinājumu kā nebūtisku. Tādā gadījumā ir jāuzdod MVD un KP veikt grozījumus saistošajos noteikumos, atsakoties no kapavieta aktēšanas funkcijas.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāru tiek izvirzīts risinājums Nr. 12.2 – izmantot ārpakalpojumu neaprūpēto kapavieta uzskaitei, efektīvizējot izmaksas un rodot iespējas papildu tradicionālajiem apbedījumiem.

4.13. Bezsaимnieka kapu pieminekļu apsaimniekošana

Izaicinājums Nr. 13: Normatīvā regulējuma trūkums par bezsaимnieka kapu pieminekļu apsaimniekošanu

Izaicinājuma pamatojums un riski

Pēc CEMETY IT sistēmā reģistrētiem datiem, RVP kapsētās apglabāti apmēram 447 tūkstoši cilvēku, taču faktiskais apbedījumu skaits var būt vairākas reizes lielāks. Tas ir tikai likumsakarīgi, ka ne visas kapavietas tiek aprūpētas, jo Latvija ir piedzīvojusi būtiskus vēsturiskus pavērsienus: daudzi cilvēki ir izceļojuši no valsts, un ģimenes saiknes ir izirušas. Senāku apbedījumu gadījumā vairs nav dzīvu radnieku, kā arī tālākie pēcteči nezina par šādu kapavieta esību un/vai nav rutīnas tās aprūpēt.

Pašvaldības saistošajos noteikumos ir normas, kas nosaka neaprūpēto kapavieta apsekošanu un aktu sagatavošanu. Šīs normas aktīva izpilde veidos situāciju, kur ievērojams skaits kapavieta tiks atzīti par neaprūpētiem un pieejamiem virsapbedījumiem. Lai arī tas palīdzēs risināt kapsētu platību deficītu, tas izvirzīs priekšplānā kapu pieminekļu kā bezsaимnieka mantas apsaimniekošanas izaicinājumu.

Izaicinājuma apzināšana ļauj savlaicīgi sagatavoties, izstrādājot piemērotu juridisko risinājumu, tādējādi risinot ne tikai praktiskās problēmas, bet arī novēršot komunikācijas riskus.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 13.1: Pašvaldībai pārņemt aktēto kapavieta kapu pieminekļus

Risinājums paredz organizēt ārpakalpojumu par juridisko konsultāciju, kas iekļautu juridisko izpēti iespējamajiem risinājumiem. Juridiskās konsultācijas ārpakalpojuma izmaksa vērtējama 30 000 EUR robežās. Tā var tikt īstenota jau 2027. gadā.

Pēc būtības analizējot, iespējama 2 veidu rīcība ar pieminekļiem aktētajās kapavietās. Ar aktīvu rīcību var saprast risinājumu, kas paredz pašvaldībai pienākumu pārņemt aktētās kapavietas pieminekli un rīkoties vienā no diviem veidiem:

- ja piemineklim ir vēsturiskā vai mākslinieciskā vērtība, KP uzņemtu to glabāšanā speciāli izveidotā laukumā (piemēram, var izmantot teritoriju pie Sarkandaugavas kapsētas);
- ja piemineklim nav vēsturiskās vai mākslinieciskās vērtības, KP izmantotu kapa pieminekļa materiālu, lai izgatavotu jaunus kapu pieminekļus vai, ja tas nav atkārtoti izmantojams, sadrupinātu to un šķembas izmantotu ceļu remontam.

Šāda rīcība ir saskaņā ar Civillikuma Ceturtās apakšnodeļas "Bezmantinieku manta" 416. pantu – *ja pēc mantojuma atstājēja nāves viņam mantinieki nav palikuši vai šie mantinieki likumiskā termiņā pēc publikācijas par mantojuma atklāšanos nav ieradušies vai nav pierādījuši savas mantojuma tiesības, tad manta piekrīt valstij. Likumā noteiktos gadījumos bezmantinieka manta piekrīt pašvaldībai.* Tas pēc būtības nosaka, ka bezsaимnieku apbedījumu pieminekļi piekrīt RVP MVD KP personā. To pašu no otrās perspektīvas nosaka arī Notariāta likuma 306. pants – *ja uzaicinājumā (sludinājumā par*

mantojuma atklāšanos) noteiktajā termiņā mantinieks nav pieteicies vai arī ir atteicies no mantojuma, zvērināts notārs taisa ar valsts nodevu neapmaksājamu notariālo aktu par mantojuma lietas izbeigšanu; kā arī Ministru kabineta 2008. gada 4. augusta noteikumi Nr. 618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu".

Šis risinājums var paredzēt izmaksas glabāšanas teritorijas labiekārtošanai (nepieciešamā finansējuma apjoms nav nosakāms bez pilnveidotā regulējuma projekta), bet faktiskā risinājuma darbība var būt pašfinansējoša (kapu akmeņu atkārtota izmantošana var nodrošināt ieņēmumus, kas segtu operācijas darbību).

Risinājums Nr. 13.2: Paturēt apbedījuma vietā aktēto kapavietu kapu pieminekļus

Risinājums paredz organizēt ārpakalpojumu par juridisko konsultāciju, kas iekļautu juridisko izpēti iespējamajiem risinājumiem (analogi risinājumam Nr. 13.1).

Pasīvai rīcība var paredzēt, ka aktētajā kapavietā esošs piemineklis tiek paturēts uz vietas. Jaunā apbedījuma piemineklis var tikt uzstādīts uz kapa blakus vecam piemineklim vai priekšā.

Šis risinājums prasa mazāku KP iesaisti, bet uzliek papildu ierobežojumus un pienākumus jaunā apbedītā piederīgiem: kapam ir jābūt izraktam tālāk no esošā pieminekļa, jaunais piemineklis var tikt uzstādīts vēlāk nekā parasti, jaunā apbedītā piederīgiem būtu jā rūpējas par abiem kapu pieminekļiem.

Pastāv arī risks, ka, apejot šo ierobežojumu, jaunā apglabātā piederīgie var demontēt veco pieminekli bez saskaņojuma ar kapsētas pārvaldnieku – izvedīs to vai atstās pie atkritumu konteinera. Pārkapumu identificēšana un atrisināšana var būtiski palielināt KP darba slodzi. Savukārt strīdi par vecā pieminekļa atjaunošanu un ar to saistītām izmaksām būs neproduktīvi.

Papildu ierobežojumi var samazināt iedzīvotāju vēlmi izmantot virsapbedījuma iespējas, kas neveicinās kapsētu teritoriju deficīta izaicinājuma risināšanu. To var uzskatīt par būtisku šī risinājuma vājo pusi.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro ir piedāvāts risinājums Nr. 13.1, kas paredz KP uzņemties īpašumtiesības par bezsaimnieka mantu un uzņemties apsaimniekošanu par tādiem pieminekļiem, kas tiktu atzīti par kultūrvēsturiski nozīmīgiem.

4.14. Regulējums ģimenes kapavietām

Izaicinājums Nr. 14: Satversmes tiesas 2019. gada lēmuma esošā interpretācija liedz piešķirt ģimenes kapu vietas

Izaicinājuma pamatojums un riski

Ar "ģimenes kapiem" Latvijā tiek saprastas kapavietas kapsētās, kur ierādīta vieta vienai ģimenei vai dzimtai, kas tur apglabājama vairākās paaudzēs. Tā ir bijusi gadsimtiem ilga tipiska prakse Latvijas kapu kultūrā ģimenes vai dzimtas kopābūšanai arī pēc nāves.

2019. gada 5. martā Satversmes tiesa pieņēma spriedumu lietā Nr. 2018-08-03, kur Tiesībsargs apstrīdēja Jūrmalas pilsētas pašvaldības normas par samaksas par kapa vietas izmantošanu (Jūrmalas pilsētas domes 2014. gada 4. septembra saistošo noteikumu Nr. 27 "Jūrmalas pilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas noteikumi" 18. un 20. punkts) atbilstību Satversmei. Satversmes tiesa lēma pret Jūrmalas domi.

Šis Satversmes tiesas lēmums tika uztverts kā liegums pieprasīt naudas samaksu par jebkuru kapsētu pakalpojumu, kas nav tiešā veidā saistāms ar kapsētas izdevumiem (kapu rakšana, kapličas noma vai maksa par iebraukšanu kapsētā). Iepriekš virknē Latvijas pašvaldību, tostarp arī galvaspilsētas, kapsētas nodrošināja kapavietas ierādīšanas maksas pakalpojumu: pašvaldības iedzīvotājs varēja izvēlēties vietu, kur ierīkot piederīgā kapu vai (visbiežāk) ģimenes jeb dzimtas kapus. Pašlaik visas ģimenes kapu ierādīšanas normas ir svītrotas no pašvaldības saistošiem

noteikumiem: ne tikai tās, kas ir saistītas ar samaksu, bet visas, kas paredzēja atkāpes no parastās prakses par vienas kapavietas ierādīšanu jauna apbedījuma gadījumā, kad tas nenotiek ģimenes kapos.

Šī pieeja ir pretrunā latviešu kapu tradīcijai un nav loģiska, arī vērtējot no kapsētu kapacitātes viedokļa: ģimenes kapavietas ir kompaktākas nekā tas pats skaits individuālu kapavietu, un to esamība loģiski risina virsapbedījumu jautājumus.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 14.1: Piešķirt papildu resursu 2026. gadā, lai nodefinētu gadījumus un procedūras, kas ļautu veidot dzimtas/ģimenes kapu vietas, nepārkāpjot ST lēmuma būtību

Aktīvās rīcības risinājums paredz meklēt juridisku pieeju atjaunot ģimenes kapu ierādīšanas praksi un caurspīdīgā veidā aprakstīt to normatīvajā aktā (pašvaldības saistošajos noteikumos).

Ir būtiski ņemt vērā, ka ģimenes kapavietu ierādīšanas prakse turpinās Rīgā un citās pašvaldībās arī pēc attiecīgo saistošo noteikumu grozījumiem. Būtu tikai pareizi esošo praksi aprakstīt normatīvajos aktos un padarīt caurspīdīgu un visiem pieejamu.

Par piemēru var būt starptautiskā prakse, kas nosaka iespēju pieprasīt ģimenes kapus noteiktu vecumu sasniegušiem pāriem, ģimenēm, kas pārcēlušās uz Rīgu no ārzemēm vai citas pašvaldības, ģimenēm ar bērniem invalīdiem u. c. Kapavietu ierādīšana var būt par maksu vai bez maksas – atkarībā no Rīgas domes lēmuma, izvērtējot jaunu lietu Satversmes tiesā ierosināšanas risku, kas ir būtiskākais šī risinājuma nākotnes risks.

Lai praktiski izpildītu šo risinājumu, tiek piedāvāts organizēt juridiskās konsultācijas ārpakalpojumu, kas analizētu šo un citu izaicinājumu risinājumus un izstrādātu atbilstošus grozījumus pašvaldības saistošajos noteikumos. Šāda ārpakalpojuma izmaksa ir novērtēta 30 000 EUR robežās. Šī izmaksa ir skatāma kontekstā ar risinājumiem Nr. 9.1, Nr. 9.2, Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 15.1, Nr. 16.1, Nr. 17.1, Nr. 18.1, t.i. viena izmaksu summa attiecas uz vairākiem risinājumiem un ir iekļaujama finanšu plānā vienreiz.

Risinājums Nr. 14.2: Liegt ģimenes kapa vietu ierīkošanu, pārejot uz “dzīvās rindas” principu visās Rīgas pilsētas kapsētās, kā tas ir paredzēts Saeimā izskatīšanā esošajā likumprojektā

Pasīvais risinājums būtu pretēja rīcība: normatīvajā aktā (pašvaldības saistošajos noteikumos) skaidri liegt jebkurus izņēmumus no rindas kārtības pieejas kapavietu ierādīšanā, tai skaitā, atsakoties no ģimenes kapu ierādīšanas prakses pretēji Latvijas kapu kultūras tradīcijām.

Šāda rīcība būtu saskaņā ar aktuālo Kapsētu likumprojektu, kas gaida savu otro lasījumu Saeimā. Tas paredz, ka visu brīvo kapa vietu izvietojums būtu redzams pašvaldības uzturētajā informācijas sistēmā (iespējams, Rīgas gadījumā – Cemety.LV), un iedzīvotāji izvēlētos piederīgā apbedījuma vietu bez ierobežojumiem rindas kārtībā. Šī risinājuma risks ir īpašo apbedījumu grupu pakāpeniska izzušana (religiozo kapsētu un sektoru, mākslinieku un korporāciju sektoru u. tml.), kā arī ģimenes kapu tradīcijas zaudēšanu.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro izvirzīts aktīvās rīcības risinājums, kas nav atbilstošs valdības Saeimā iesniegtajai Kapsētu likuma projekta redakcijai. Risinājums paredz vērtēt kārtības izveidi, kas ļautu piešķirt ģimenes kapavietas pie skaidri definētiem kritērijiem.

4.15. Kapavietu maksas gradācija

Izaicinājums Nr. 15: Satversmes tiesas 2019. gada lēmuma esošā interpretācija liedz KP iekasēt maksu par vietu rezervēšanu “prestīžos” kapos

Izaicinājuma pamatojums un riski

2019. gada 5. martā Satversmes tiesa pieņēma spriedumu lietā Nr. 2018-08-03, kur Tiesībsargs apstrīdēja Jūrmalas pilsētas pašvaldības normas par samaksas par kapa vietas izmantošanu (Jūrmalas pilsētas domes 2014. gada 4. septembra saistošo noteikumu Nr. 27 “Jūrmalas pilsētas pašvaldības kapsētu darbības un uzturēšanas noteikumi” 18. un 20. punkts) atbilstību Satversmei. ST sprieda, ka šī norma neatbilst Latvijas Republikas pamatlikumam, un atzina Jūrmalas pašvaldības saistošo noteikumu attiecīgās normas par neatbilstošām un tāpēc spēkā neesošām (ar lēmuma publicēšanas dienu).

Lēmuma pamatojošajā daļā pamata argumentus var apkopot citātā “aizsargāt cilvēka cieņu arī pēc viņa nāves”. Iekasēt samaksu par kapavietas izmantošanu tādējādi nozīmētu izturēties pret cilvēku un viņa ķermeni bez cieņas, jo ne visiem ir pieejami vajadzīgie līdzekļi, lai to atļautos. Šīs Jūrmalas pilsētas pašvaldības normas pastāvēšana varēja padarīt neiespējamu kāda Jūrmalas iedzīvotāja apglabāšanu Jūrmalas kapsētā, liedzot viņa piederību savai dzimtajai vai dzīvesvietas pilsētai.

Ir jāatzīmē, ka Latvijas Pašvaldību savienība pievienojās Jūrmalas pilsētas domes viedoklim, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmes 1. pantam un sniedza argumentus pēc būtības, lai pamatotu savu viedokli.

Analizējot ST lēmumu, lielākā daļa pašvaldību uztvēra to kā liegumu iekasēt samaksu par visiem pakalpojumiem, izņemot vistiešāk ar apglabāšanu saistītus pakalpojumus, un veica grozījumus to normatīvajos aktos. Arī RVP kapsētās būtiski saīsināja klientu maksas pakalpojumu sarakstu, paturot tikai dažas pozīcijas: kapličas noma, iebraukšanas maksa kapsētas teritorijā un kapa rakšanas maksa.

Vienlaicīgi ir pamats uzskatīt, ka maksa par kapavietas ierādīšanu īpaši pamatotos gadījumos var būt atbilstoša Satversmei. Būtiska atšķirība no apstrīdētām Jūrmalas pilsētas pašvaldības normām var slēpties alternatīvu pieejamībā: bezmaksas kapavieta atvērtajos kapos (Jaunciema vai Bolderājas kapsētā) vai kapavietas ierādīšana par maksu citos RVP kapos pēc piederīgo izvēles.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 15.1: Piešķirt papildu resursu 2026. gadā, lai nodefinētu gadījumus un procedūras, kas paredzētu kapavietau pieejamību bez maksas un par maksu (“prestīžajos” kapos vai konkrētajā vietā), nepārkāpjot ST lēmuma būtību

Aktīvās rīcības risinājums paredz organizēt juridiskās ekspertīzes ārpakalpojumu, kas veiktu padziļinātu tiesisko analīzi un piedāvātu risinājumu maksas iekasēšanai par kapavietas ierādīšanu “prestīžajās” kapsētās, tādējādi novēršot iespējamus juridiska rakstura un tiesvedības riskus regulējumam.

Šādas juridiskās konsultācijas izmaksas varētu būt novērtētas 30 000 EUR apmērā un var aizņemt trīs mēnešus. Tātad līdzekļi šim risinājumam ir plānoti 2026. gada pašvaldības budžetā.

Pozitīva konsultanta atzinuma gadījumā var paspēt veikt grozījumus RVP saistošajos noteikumos tā paša gada laikā un jau ar 2027. gadu sākt iekasēt kapavietau ierādīšanas maksu atsevišķās RVP kapsētās.

Risinājums Nr. 15.2: Pāriet uz “dzīvās rindas” principu visās Rīgas pašvaldības kapsētās, kā tas ir paredzēts Saeimā izskatīšanā esošajā likumprojektā

Šī izaicinājuma pasīvais risinājums paredz akceptēt ar Satversmes tiesas lēmumu pretrunā neesošu pieeju jaunās kapavietas ierādīšanai – proti, paredzot katram jaunam klientam apbedījumam ierādīt secīgi nākamo brīvo kapavietau un nemeklēt iespējas papildu ienākumiem no maksas pakalpojumiem RVP kapsētās.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro izvirzīts aktīvās rīcības risinājums, kas nav atbilstošs valdības Saeimā iesniegtajai Kapsētu likuma projekta redakcijai. Risinājums paredz vērtēt kārtības izveidi, kas ļautu iekasēt maksu par kapavietas ierādīšanu "prestīžajās" kapsētās.

Juridiski būtu vērtējams risinājums attiecībā uz tādu pašvaldības saistošo noteikumu redakcijas izveidi, kas ļautu izpildīt Satversmes tiesas lēmumu pēc burtu un pēc būtības – nodrošinot cieņpilnu kapavietas ierādīšanu bez maksas Jaunciema vai Bolderājas kapsētā, bet pēc izvēles piedāvājot maksas apbedīšanas iespējas citās kapsētās, kas RVP iedzīvotāju starpā tiek uzskatītas par "prestīžām".

4.16. Īpaša statusa apbedījumu regulējums

Izaicinājums Nr. 16: Īpaša statusa apbedījumu (korporācijas, mākslinieki, musulmaņi u. tml.) statuss nav tiesiski noregulēts

Izaicinājuma pamatojums un riski

RVP kapsētās ir vēsturiski izveidojušās atsevišķas teritorijas, kas tiek izmantotas noteiktu iedzīvotāju grupu apbedījumiem. Ziņojuma izstrādes laikā identificētas šādas teritorijas:

- "Mākslinieku kalniņš" I Meža kapos, kas dažkārt uzskatīts par atsevišķiem "mākslinieku" un "dzejnieku" kalniņiem, ir vieta, kur tiek apglabāti rakstnieki, dzejnieki, gleznotāji, aktieri, režisori u. tml. mākslas darbinieki;
- II Meža kapos ir trīs "korporāciju" kalniņi (Selonija, Lettonia un Lettgallia), kur apglabāti attiecīgo korporāciju biedri (un dažreiz arī viņu dzīvesbiedres);
- Jaunciema un Miķeļa kapsētā ir Musulmaņu sektors, kas pašsaprotami ir apbedījumu vieta Rīgas musulmaņu ticības sekotājiem;
- Rīgā ir arī atsevišķa Jaunā Ebreju kapsēta, kas paredzēta šīs grupas pārstāvjiem.

Jāpiebilst, ka RVP Ivana kapi ilgāku laiku atradās Rīgas Grebenščikova draudzes valdījumā un apsaimniekošanā, bet tas mainījās līdz ar kapsētas nodošanu KP pārziņā 2024. gadā, tāpēc apbedījumiem kapsētā nav konfesionālu vai citādāku ierobežojumu. Ivana kapi ir daļēji slēgtā kapsēta, kas nozīmē, ka apbedījumi var notikt tikai ar kapsētas pārvaldnieka atļauju, izpildoties nosacījumiem apbedīšanai daļēji slēgtajā kapsētā.

Minēto teritoriju izmantošana specifisku mērķa grupu vajadzībām nav nekas neparasts – daudziem ir principiāli svarīgi demonstrēt piederību noteiktajai kopienai gan dzīves laikā, gan arī pēc nāves. Pašvaldībai būtu tikai pašsaprotami iespēju robežās nodrošināt šādu cieņas demonstrēšanu mirušajiem un viņu piederīgajiem.

Riskus pieejai veido normatīvā regulējuma trūkums, kas noteiktu šādu teritoriju izmantošanas mērķi specifisku iedzīvotāju grupu apglabāšanai. Nav noteikts, kas ir tiesīgs saskaņot konkrēta cilvēka statusu un piederību kādai noteiktai grupai. Šis normatīvais vakuums var veidot konfliktu riskus.

Papildu motivāciju risināt šo izaicinājumu veido pašlaik Saeimā iesniegtais valdības apstiprinātais likumprojekts "Kapsētu likums", kas paredz atteikties no esošās RVP kapsētu prakses, kas iedala kapsētas trīs kategorijās (atvērtās, daļēji slēgtās un slēgtās) ar atšķirīgu pieejamību jauniem apbedījumiem, tā vietā ierosinot, ka visas brīvās vietas kapsētās ir publiski redzamas un jebkurš neierobežoti var izvēlēties vietu sava piederīgā apglabāšanai. Šis regulējums liegtu arī īpašu teritoriju statusu augstākminētajām grupām – it īpaši tāpēc, ka tās nav noteiktas RVP saistošajos noteikumos.

Ja pašvaldībai ir interese aizstāvēt *status quo* Saeimas debatēs, vēlamās situācijas iekļaušana normatīvajā regulējumā var noderēt par papildu argumentu, un otrādi – esošais normatīvais vakuums riskē būt plaša RVP pārstāvju argumentos, diskutējot ar VARAM pārstāvjiem un Saeimas deputātiem.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 16.1: Piešķirt papildu resursu 2026. gadā, lai izstrādātu regulējumu kā grozījumus pašvaldības saistošajos noteikumos

Aktīvās rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursus 2026. gadā, lai organizētu ārpakalpojuma juridisko konsultāciju par papildinājumiem RVP saistošajos noteikumos, iekļaujot grozījumus, kas aprakstītu apsvērumus un procedūras, saistītus ar īpašu mērķa grupu apglabāšanas teritorijām pilsētas kapsētās.

Noteikumos būtu nepieciešams ne tikai aprakstīt teritorijas un to robežas, bet arī noteikt organizācijas, kas ir tiesīgas apstiprināt cilvēka piederību noteiktajai grupai, kas ir tiesīga pieprasīt apbedījumu šajā teritorijā (lielākajā daļā grupu šādas organizācijas būtu vairāk nekā viena – izņemot korporācijas).

Šāds pakalpojums var maksāt 30 000 EUR un var tikt izpildīts jau 2026. gada pirmajos mēnešos.

Šis risinājums ir skatāms kopā ar risinājumu Nr. 9.1, Nr. 9.2, Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 14.1. Nr. 15.1, Nr. 16.1, Nr. 18.1, t. i., viena izmaksu summa izpilda vairākus risinājumus.

Risinājums Nr. 16.2: Turpināt esošo praksi, lemjot, ka papildu resursu ieguldījumi nav mērķtiecīgi

Pašvais risinājums paredz neveikt grozījumus saistošajos noteikumos un cerēt, ka arī turpmāk izdosies izvairīties no konfliktiem un pārpratumiem saistībā ar neviennozīmīgām situācijām.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro risinājumu tiek ierosināta aktīvā rīcība, izstrādājot un apstiprinot grozījumus saistošajos noteikumos.

4.17. Regulējums virsapbedījumiem

Izaicinājums Nr. 17: Virsapbedījumi nav tiesiski pietiekami noregulēti

Izaicinājuma pamatojums un riski

Virsapbedījums ir mirušā vai urnas ar kremēta mirušā pelniem apbedīšana virs esoša apbedījuma. Virsapbedījumu aktualitāte ir saistīta ar teritorijas pieejamības problemātiku jauniem apbedījumiem, šim risinājumam ļaujot veikt apbedījumus, neparedzot jaunas kapavietas izveidi.

Virsapbedījumi īpaši izplatīti ir daļēji slēgtajās kapsētās – piemēram, 2024. gadā I Meža kapos no visiem apbedījumiem 69% veikti kā virsapbedījumi, t. sk. pusi no virsapbedījumiem veido zārku apbedījumi. Atvērtajos kapos virsapbedījumu īpatsvars ir būtiski zemāks – nepārsniedzot 5% no apbedījumu kopskaita.

Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. RD-23-242-sn paredz, ka virsapbedījumus, mirušo apbedot zārkā, var izdarīt 20 gadus pēc apbedījuma, bet, saskaņojot ar Veselības inspekciju, šo termiņu var samazināt līdz 15 gadiem (kas praksē nenotiek). Urnu apbedījumam kā iespējamam virsapbedījumam termiņš nav regulēts.

Veicot virsapbedījumu, saistošie noteikumi paredz kapa dziļumu līdz zārka vākam no 0,7 m līdz 1,2 m (standarta gadījumā tie ir 1,5 m). Noteikumi arī aizliedz veikt otro virsapbedījumu vienā kapā (viens zārks otram tieši virsū).

Urnu apbedījumam kā virsapbedījumam ne termiņš, ne apbedīšanas blīvums nav regulēts. Pašvaldības saistošie noteikumi arī neatrunā jautājumus par kapavietas aprīkojuma (pieminekļi, labiekārtojuma elementi) piederību, aktētai kapavietai tiekot izmantotai kā virsapbedījuma lokācijai.

Virsapbedījumiem saglabājot savu aktualitāti arī turpmākajos gados, nepieciešams pilnveidot tā regulējumu attiecībā uz apbedījumiem ģimenes kapos, bezpiederīgo apbedījumus, aktētajās kapavietās, 20 un vairāk gadus senos apbedījumus, vietās ar zemu gruntsūdens līmeni u. tml. Regulējuma izstrādē ieteicams ņemt vērā arī starptautisko pieredzi, piemēram, jau sākotnējā regulējumā iestrādājot mehānismu, kas ļauj veikt vairāk nekā viena līmeņa virsapbedījumu.

Risinājumu apraksts un ietekmes analīze

Risinājums Nr. 17.1: Piešķirt papildu resursu 2026. gadā, lai saistošo noteikumu līmenī izstrādātu un apstiprinātu skaidru virsapbedījumu regulējumu

Aktīvās rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursu normatīvā regulējuma pilnveidošanai, paredzot ārpakalpojumā piesaistītu juridisko kompetenci virsapbedījumu regulējuma pilnveidošanai. Tas ļautu sakārtot regulējumu, sistēmiski rodot risinājumus potenciāli lielākam virsapbedījumu skaitam nākotnē un tādējādi samazinot nepieciešamo jauno platību apbedījumiem, vienlaicīgi ņemot vērā Rīgas domes lēmumus par virsapbedījumu liegumu specifiskās teritorijās.

Ir nepieciešams noteikt rīcību ar virsapbedījumiem visos saistītos gadījumos:

- ģimenes kapos,
- bezpiederīgo apbedījumos,
- neapbrūpētajos kapos,
- 20 un vairāk gadu senos apbedījumos,
- palielinot blīvumu "prestīžajos" kapos,
- slēgtajā kapsētā esošās kapavietas pārvaldnieka tiesību nodošanā,
- slavenību neapbrūpēto kapavietu aprūpes pienākumus un virsapbedījumu tiesību piešķiršanā;
- ar neapbrūpēto / aktēto kapavietu aprīkojumu (pieminekļiem un citiem labiekārtojuma elementiem).

Risinājuma izmaksas juridiskā pakalpojuma piesaistei – 30 000 EUR. Šis risinājums ir skatāms kopā ar risinājumu Nr. 9.1, Nr. 9.2, Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 14.1., Nr. 15.1, Nr. 16.1, Nr. 18.1, t. i., viena izmaksu summa izpilda vairākus risinājumus.

Risinājums Nr. 17.2: Uzskatīt, ka esošais regulējums ir pietiekams un papildu resursu ieguldījumi nav mērķtiecīgi

Risinājums paredz saglabāt esošo saistošo noteikumu regulējumu par virsapbedījumiem.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro ir piedāvāts risinājums Nr. 17.1, kas paredz pilnveidot normatīvo vidi šajā jūtīgajā jomā un padarīt KP darbu efektīvāku un caurspīdīgu.

4.18. Uguns apbedījumu paplašināšana

Izaicinājums Nr. 18: Esošais normatīvais regulējums ierobežo iespējas plašākai uguns apbedījumu veidošanai

Izaicinājuma pamatojums un riski

Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. RD-23-242-sn paredz, ka kremācijas gadījumā mirušais tiek apbedīts urnā. Urna ar mirušā pelniem var tikt apbedīta kapsētā esošā vai jaunā kapavietā ne mazāk kā 1 m dziļumā, kā arī novietota kolumbārijā. Saistošie noteikumi neparedz citas iespējas pelnu apbedīšanai.

Uguns apbedījumu skaits Rīgā pēdējo desmit gadu laikā ir audzis aptuveni 2,5 reizes – no 11,5% 2015. gadā līdz 28,9% 2024. gadā. Trešdaļa no visiem urnu apbedījumiem apbedīti I Meža kapos un II Meža kapos (kapsētā ar kolumbāriju). Katra piektā urna apbedīta atvērta kapsētās (Bolderājas vai Jaunciema kapos). Slēgtajās kapsētās atļauti tikai urnu apbedījumi, taču to skaits gada laikā, izņemot Sarkandaugavas Kalna kapos, caurmērā nepārsniedz 1 apbedījumu.

Esošajā regulējumā arī urnas apbedījums, lai arī salīdzinoši mazāku, bet aizņem noteikta standarta laukumu. Regulējumā netiek piedāvāti pelnu apbedīšanas risinājumi, kas vietas/platības jautājumu padarītu par faktiski neesošu – piemēram, pelnu dārzs vai pelnu izkaisīšanas lauks ar pēc būtības neierobežotu apbedījumu kapacitāti.

Atbilstoši jau risinājumā Nr. 1.3. minētajam uguns apbedījumu ziņā Rīga joprojām atpaliek no Ziemeļeiropas un Centrāleiropas valstu vidējiem rādītājiem (80% 2023. gadā⁵⁴) un būtiski atpaliek no Skandināvijas valstu prakses (Dānijā – 86,5%, Zviedrijā – 84,7%). Daļēji tas skaidrojams arī ar nepietiekami plašām iespējām pelnu apglabāšanai.

Risinājums Nr. 18.1: Piešķirt papildu resursu 2026. gadā, lai sagatavotu grozījumus regulējumā par pelnu dārzu un pelnu izkaisīšanas laukumu izveidi Rīgas kapsētās

Aktīvās rīcības risinājums paredz piešķirt papildu resursu normatīvā regulējuma pilnveidošanai, paredzot ārpakalpojumā piesaistītu juridisko kompetenci. Tas ļautu sakārtot regulējumu, paredzot risinājumus arī citiem pelnu apbedīšanas veidiem, kas sekmētu racionālu un ilgtspējīgu teritorijas izmantošanu un paplašinātu pelnu apbedīšanas risinājumu klāstu: pelnu izkaisīšanas lauki, pelnu dārzi, kolumbāriji (iespējams PPP risinājums).

PPP projektu izstrādi vadīs RD Finanšu departaments tā kompetences ietvaros ar aktīvu MVD KP iesaisti, nodrošinot nozares specifisku informāciju. Ir ekonomiski pamatoti analizēt ne tikai jau divu projektēto kolumbāriju attīstību PPP ietvaros, bet visu risinājuma Nr. 3.1. ietvaros paredzēto slēgto kapsētu uguns apbedījumu infrastruktūru finansēšanu PPP scenārijā.

Risinājuma izmaksas skatāmas kontekstā ar risinājumiem Nr. 9.1, Nr. 9.2, Nr. 13.1., Nr. 13.2., Nr. 14.1., Nr. 15.1, Nr. 16.1, Nr. 17.1. Risinājuma izmaksas – 30 000 EUR.

Risinājums Nr. 18.2: Visās RVP kapsētās veidot uguns apbedījumu vietas, un atsevišķas (slēgtās) kapsētas attīstīt prioritāri kā uguns apbedījumu lokācijas

Gandrīz katrā kapsētā ir iespējams izveidot kādu uguns apbedījumu infrastruktūru: kolumbāriju vai pelnu izkaisīšanas lauku. Šādas infrastruktūras esība veicinātu uguns apbedījumu izmantošanu.

Jaunciema kapos 2025. gada vasarā izveidotais Piemiņas laukums var būt praktisks piemērs pelnu kaisīšanas lauka izveidei, gan izmantojot tehnisko risinājumu, gan attiecībā uz orientējošo finansējuma līmeni. Jaunciema kapos Piemiņas laukuma izmaksas veido 6 700 EUR. Pašvaldība var plānot divu pelnu kaisīšanas lauku izveidošanu ik gadu, kas nodrošinātu uguns apbedījumu infrastruktūras izveidi visās kapsētās: projektēšanas izmaksas var būt minimālas, jo šos laukumus var būvēt, balstoties uz skicēm, bet būvniecības izmaksas lēšamas 8 000–10 000 EUR robežās par laukumu atkarībā no reljefa un platības.

Teritorijai pie Rīgas krematorijas tika izstrādāts kolumbārija projekts. Lai arī tas, iespējams, ir novecojis, būtu pamatoti izvērtēt iespēju atjaunot projektu un finansēt tā būvniecību PPP ietvaros.

Risinājums vērtējams kontekstā ar izvēlēto risinājumu slēgto kapsētu attīstībai. Risinājums Nr. 2.1 paredz, ka trīs slēgtās kapsētas (Mārtiņa, Torņakalna un Torņakalna pareizticīgo kapi) nākotnē tiktu attīstītas prioritāri kā tikai uguns apbedījumu vietas – tajās ir iespējams izveidot mazā mēroga kolumbārijus. Minētajās slēgtajās kapsētās notiek ļoti maz apbedījumu (caurmērā viens gadā), un pieļaujami ir tikai urnu apbedījumi. Kolumbāriju veidošana ir risinājums, kas ļautu izmantot kapsētu teritoriju un atdzīvināt to. Balstoties uz 2024. gada iepirkuma rezultātu par otrā kolumbārija izbūves izmaksām Rīgas Meža kapos (500 000 EUR), ar līdzīgu kolumbāriju izveidi saistītās izmaksas ir novērtējamas šādi: projektēšanas izmaksas – ap 30 000 EUR, būvniecības izmaksas – 600 000 EUR robežās.

PPP var būt piemērots risinājums ne tikai diviem jau projektētajiem kolumbārijiem, bet arī citiem, kas būtu veidojami slēgtajās kapsētās.

RTP ir izstrādāts, un plānojuma darbības termiņš ir 25 gadi. Atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumu Nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" 93. punktam *teritorijas plānojuma noteiktā funkcionālā zonējuma, teritorijas aprobežojumu un apgrūtinājumu izmaiņas izstrādā kā pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumus vai kā lokālplānojumu, ar kuru tiek grozīts teritorijas plānojums*. RTP grozījumi, kas neietver lokālplānojuma izstrādi, iespējami, ja tiek iesniegti iesniegumi ar vēlmi veikt TIAN un/vai RTP

⁵⁴ <https://treeurn.eu/cremation-statistics-in-europe-by-country>

grafiskās daļas izmaiņas un Rīgas dome ar lēmumu apstiprina grozījumu uzsākšanu, norādot darba uzdevumā veicamās darbības.

Risinājums Nr. 18.3: Lemt, ka esošais normatīvais regulējums un prakse ir pietiekami un papildu resursu ieguldījumi nav mērķtiecīgi

Risinājums paredz saglabāt esošo saistošo noteikumu regulējumu par urnu apbedījumiem.

Prioritāro risinājumu izvēle

Par prioritāro ir piedāvāts divu risinājumu kopums:

- risinājuma Nr. 18.1 ietvaros tiktu izstrādāta normatīvā bāze uguns apbedījumu ierīkošanai,
- risinājums Nr. 18.2 nodrošinātu praktiskās iespējas veikt uguns apbedījumus katrā kapsētā un pie Rīgas krematorijas, tai skaitā, izmantojot PPP risinājumu, kā arī motivējot privātās investīcijas kolumbāriju izveidē peļņas gūšanas nolūkā vai ar mērķi nodrošināt uguns apbedījumu iespējas baznīcas draudzei.

5. Finanšu plāns

Ziņojuma Finanšu plāns sagatavots, ņemot vērā katra izaicinājuma katra risinājuma nepieciešamā finansējuma aplēses un risinājuma īstenošanai identificēto laika periodu. Nepieciešamais papildu finansējums izaicinājuma līmenī identificēts, ņemot vērā prioritārā risinājuma izvēli katram izaicinājumam. Nepieciešamais papildu finansējums Ziņojuma līmenī identificēts, ņemot vērā prioritārā risinājuma izvēli katram izaicinājumam un izslēdzot finansējumu, kas attiecas uz vairāku izaicinājumu risinājumiem vienlaicīgi.

Finanšu plāns ņem vērā izmaksu pieaugumu Ziņojuma īstenošanas periodā, taču neņem vērā sagaidāmos finansējuma ietaupījumus MVD KP budžeta programmā tādu risinājumu īstenošanas dēļ, kas ir fiskāli pozitīvi.

Risinājums	Risinājums (risinājuma varianti)	Budžeta programmas (apakš- programmas) kods un nosaukums	Nepieciešamais papildu finansējums					Pasākuma īstenošanas gads (ja risinājuma (risinājuma variante) īstenošana ir terminēta)
			2026. gads	2027. gads	2028. gads	turpmākajā laikposmā līdz risinājuma (risinājuma variante) pabeigšanai (ja īstenošana ir terminēta)	turpmāk ik gadu (ja risinājuma (risinājuma variante) izpilde nav terminēta)	
Finansējums konceptuālā ziņojuma īstenošanai kopā, t. sk.		05.02.00. Kapsētu programma	481 400	378 214	268 622	2 146 393	203 248	
Valsts budžeta finansējums		-	0	0	0	0	0	
Pašvaldību budžets		05.02.00. Kapsētu programma	481 400	378 214	268 622	2 146 393	203 248	
Izaicinājums Nr. 1: Teritorijas nepietiekamība tradicionāliem apbedījumiem			6 000	36 414	37 142	1 700 000	37 885	
	Risinājums Nr. 1.1	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	1 700 000	0	2031.–2035.
	Risinājums	05.02.00.	0	0	0	4 960 000	0	2031.–2035.

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

	Nr. 1.2	Kapsētu programma						
	Risinājums Nr. 1.3	05.02.00. Kapsētu programma	6 000	0	0		0	
	Risinājums Nr. 1.4A	05.02.00. Kapsētu programma	55 000	56 430	57 897	0	59 403	-
	Risinājums Nr. 1.4B	05.02.00. Kapsētu programma	0	36 414	37 142	0	37 885	
	Risinājums Nr. 1.5	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 1.6	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	-
Izaicinājums Nr. 2: Finanšu kapacitātes ierobežojumi un pašvaldību dotācijas deficīts			0	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 2.1	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	2026.–2035.
	Risinājums Nr. 2.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	2026.–2035.
	Risinājums Nr. 2.3.	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
Izaicinājums Nr. 3: Slēgto kapsētu izmantošana			0	13 000	13 260	41 393	0	
	Risinājums Nr. 3.1	05.02.00. Kapsētu programma	0	13 000	13 260	41 393	0	2027.–2035.
	Risinājums Nr. 3.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	324 730	0	2031.–2035.
Izaicinājums Nr. 4: Nepilnīgi apzinātas			0	50 000	50 000	350 000	0	

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

kultūrvēsturiskās vērtības								
	Risinājums Nr. 4.1	05.02.00. Kapsētu programma	55 000	56 430	57 897	31 836	59 403	-
	Risinājums Nr. 4.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	50 000	50 000	350 000	0	2027.–2035.
	Risinājums Nr. 4.3	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	-
Izaicinājums Nr. 5: Datu digitalizācijas kvalitāte			10 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 5.1	05.02.00. Kapsētu programma	65 000	56 430	57 897	0	59 403	2026.–2035.
	Risinājums Nr. 5.2	05.02.00. Kapsētu programma	200 000	306 000	312 120	0	0	2026.–2028.
	Risinājums Nr. 5.3	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	-
Izaicinājums Nr. 6: Avārijas stāvoklī esošo koku apsaimniekošana			0	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 6.1	05.02.00. Kapsētu programma	80 000	82 080	84 214	0	86 404	-
	Risinājums Nr. 6.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	-
	Risinājums Nr. 6.3	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	-
Izaicinājums Nr. 7: Kapsētu apaugšana ar mežu			40 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 7.1	05.02.00. Kapsētu programma	80 000	82 080	84 214	0	86 404	-
	Risinājums	05.02.00.	0	0	0	0	0	-

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

	Nr. 7.2	Kapsētu programma						
	Risinājums Nr. 7.3	05.02.00. Kapsētu programma	40 000	0	0	0	0	2026.
Izaicinājums Nr. 8: Kapsētu celiņu uzturēšana un atjaunošana			240 000	50 000	51 000	0	52 020	
	Risinājums Nr. 8.1	05.02.00. Kapsētu programma	240 000	50 000	51 000	0	52 020	2026.–2035.
	Risinājums Nr. 8.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
Izaicinājums Nr. 9: Bezpiederīgo apbedījumu uzturēšana			30 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 9.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 9.2	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 9.3	05.02.00. Kapsētu programma	60 000	61 560	63 161		64 803	-
Izaicinājums Nr. 10: Kapsētu koplietošanas teritoriju uzturēšana			40 000	5 000	6 100	55 000	0	
	Risinājums Nr. 10.1	05.02.00. Kapsētu programma	315 000	323 190	331 593		340 214	-
	Risinājums Nr. 10.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	5 000	6 100	55 000	0	2026.–2035.
	Risinājums Nr. 10.3	05.02.00. Kapsētu programma	40 000	0	0	0	0	2026.
Izaicinājums Nr. 11: Atkritumu apsaimniekošana kapsētās			155 400	223 800	111 120	0	113 342	

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

	Risinājums Nr. 11.1	05.02.00. Kapsētu programma	155 400	205 800	105 000	0	107 100	-
	Risinājums Nr. 11.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	6 000	6 120	0	6 242	-
	Risinājums Nr. 11.3	05.02.00. Kapsētu programma	0	12 000	0	0	0	-
	Risinājums Nr. 11.4.	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	-
Izaicinājums Nr. 12: Neap rūpēto kapaviņu aktēšana			0	36 414	37 142	0	37 885	
	Risinājums Nr. 12.1	05.02.00. Kapsētu programma	55 000	56 430	57 897	0	59 403	
	Risinājums Nr. 12.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	36 414	37 142	0	37 885	
	Risinājums Nr. 12.3	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
Izaicinājums Nr. 13: Bezsaimeka kapu pieminekļu apsaimniekošana			30 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 13.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 13.3	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
Izaicinājums Nr. 14: Regulējums ģimeņu kapaviņām			30 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 14.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 14.2	05.02.00. Kapsētu	0	0	0	0	0	

Rīgas valstspilsētas kapsētu attīstības un apsaimniekošanas konceptuālā ziņojuma 1. redakcija

		programma						
Izaicinājums Nr. 15: Kapavietu maksas gradācija			30 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 15.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 15.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
Izaicinājums Nr. 16: Īpaša statusa apbedījumu regulējums			30 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 16.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 16.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
Izaicinājums Nr. 17: Regulējums virsapbedījumiem			30 000	0	0	0	0	
	Risinājums Nr. 17.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 17.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	
Izaicinājums Nr. 18: Uguns apbedījumu paplašināšana			30 000	13 000	13 260	41 393	0	
	Risinājums Nr. 18.1	05.02.00. Kapsētu programma	30 000	0	0	0	0	2026.
	Risinājums Nr. 18.2	05.02.00. Kapsētu programma	0	13 000	13 260	41 393	0	2027.–2035.
	Risinājums Nr. 18.3	05.02.00. Kapsētu programma	0	0	0	0	0	

6. Konceptuālā ziņojuma īstenošanas potenciālā ieņēmumu un ietaupījumu prognoze

Risinājums	Budžeta programmas (apakš-programmas) kods un nosaukums	Nepieciešamais papildu finansējums / papildu ieņēmumi vai ietaupījumi					Kopā
		2026. gads	2027. gads	2028. gads	turpmākajā laikposmā līdz risinājuma (risinājuma varianta) pabeigšanai (ja īstenošana ir terminēta)	turpmāk ik gadu (ja risinājuma (risinājuma varianta) izpilde nav terminēta)	
Papildu nepieciešamais finansējums koncepcijas īstenošanai	05.02.00. Kapsētu programma	428 000	311 914	240 122	2 146 393	174 178	3 300 606
Papildu ieņēmumi un ietaupījumi koncepcijas īstenošanā	05.02.00. Kapsētu programma	836 748	1 687 732	1 757 558	0	15 914 760	20 196 798
Bilance	05.02.00. Kapsētu programma	408 748	1 375 818	1 517 436	-2 146 393	15 740 582	16 896 191
Maksas pakalpojumu cenrāža indeksācijas ieņēmumi	05.02.00. Kapsētu programma	151 848	194 028	236 208		278 388	
Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem par urnu apgrābāšanu, apglabāšanu aktētājās un brīvājās vietās daļēji slēgtajās kapsētās	05.02.00. Kapsētu programma	629 200	1 382 304	1 409 950	0	1 438 149	
Ietaupījumi no atkritumu apsaimniekošanas risinājumiem	05.02.00. Kapsētu programma	55 700	111 400	111 400	0	557 000	

Pielikumu saraksts

1. pielikums MVD KP pārvaldībā esošās kapsētām rezervētās zemes vienības, plānojumā noteiktās dabas un apstādījumu teritorijas (DA3) un kapsētu aizsargjoslas
2. pielikums Kapsētu izvietojums pilsētā, MVD KP pārziņā esošo kapsētu dalījums (atvērtās, daļēji slēgtās un slēgtās kapsētas) un izpētē neiekļautās kapsētas
3. pielikums Kapsētām pieguļošo zemes vienību funkcionālais zonējums (atļautā izmantošana) atbilstoši RTP
4. pielikums Kapsētām pieguļošo zemes vienību īpašuma piederība
5. pielikums Gruntsūdens dziļumi RVP atbilstoši Meliorācijas TmP
- 5.1. pielikums Gruntsūdens dziļumi RVP atbilstoši 2014. gada pētījumam
- 5.2. pielikums Atzinums par ģeoloģiskajiem apstākļiem
6. pielikums Bioloģiskā daudzveidība RVP
- 6.1. pielikums Kapsētas ar esošām un potenciālām floras vērtībām
7. pielikums Transporta pieejamības nodrošinājums kapsētām
- 7.1. pielikums Transporta pieejamības nodrošinājums I un II Meža, Raiņa, Miķeļa un Sarkandaugavas kapsētā
- 7.2. pielikums Kapsētu pieejamības analīze
8. pielikums Kapsētas un to esošās un potenciālās kultūras pieminekļu vērtības
9. pielikums Kapsētas ar īpašām iekšējās uzturēšanas zonām
- 9.1. pielikums Jaunciema kapsētas sektori
- 9.2. pielikums I un Meža, Miķeļa kapsētas īpašās uzturēšanas zonas
10. pielikums Paplašināmās teritorijas un plānotās aizsargjoslas
- 10.1. pielikums Paplašināmās teritorijas un plānotās aizsargjoslas I un II Meža, Sarkandaugavas un Raiņa kapsētai
11. pielikums Paplašināmo zemes vienību vērtējums atbilstoši RTP
12. pielikums Kapsētu apsekojums (3 daļas – atvērto, daļēji slēgto un slēgto kapsētu apsekojumi)
13. pielikums Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas, kas skar kapsētu teritorijas
14. pielikums Reliģisko kopienu aptaujas viedokļu apkopojums par kapsētu apsaimniekošanu un kremēšanu Rīgā
15. pielikums Starptautiskā labā prakse par kapsētu attīstību un apsaimniekošanu
16. pielikums 1908. gadā G. Kūfalta izstrādātais Meža kapu projekts, ilustrācija
17. pielikums Juridiskā ārpakalpojuma darba uzdevuma projekts normatīvā regulējuma kapsētu jomā uzlabošanai
18. pielikums Priekšlikums par jauno RVP KP cenrādi
19. pielikums Konceptuāls risinājums lapu savākšanas laukuma elementiem kapsētās
20. pielikums Jaunās kapsētas izveidošanai rezervētās zemes vienības